

YAZLIKAYA

ÇORUM HABER'İN AYLIK KÜLTÜR VE SANAT EKİ

15 MAYIS 2017 PAZARTESİ

SAYI: 119

Böyle mi olurmuş annesizlik?

Yedi yıl...
Yedi yıldır annesiz kutluyorum Anneler Gü-
nü'nü...
Yedi yıldır içimdeki kocaman boşluğu doldu-
ramıyorum.
Böyle mi olurmuş annesizlik?..
Böyle mi oturmuş kurşuni bulutlar insanın
yüreğinin başına?..
Böyle mi kahredermiş "ah keşke"ler?..
Böyle mi?..

*

23 Kasım 2010 günlü ÇORUM HABER'de
"Kent Notları" köşemde çıkmıştı aşağıdaki yazım.
Yazının çıktığı gün de kaybettik anneciğimizi.
Annesiz yedi "Anneler Günü"nü geride bırak-
tıktan sonra da, söyleyecek daha fazla sözüm yok.
Aynı tazelikte acım...
O yazımı yeniden paylaşmak istiyorum, izni-
niz olursa...

*

PÜLÜMÜRÜN YAŞSIZ KADINI

Rahmetli Ecevit'e, çalışanlar lehine verdiği sa-
vaşından ötürü büyük saygı duyardım.
İlk yüzyüze görüştüğümüzde de "insan" kişili-
ği çok etkiledi beni. Tarif edilemez bir sevgiyle
bağlandım.

1972 yılıydı.

12 Mart 1971 Muhtrasından sonra İsmet Pa-
şa'yla ters düşmüş, Genel Sekreterlik'ten istifa et-
mişti. Kurultay çalışması için geldiği Çorum'da,
gazetemizi ziyaret etmiş, idarehaneye girmeden
matbaaya geçip çalışanların tek tek halini-hatırını
sormak suretiyle AP'li olanlarının bile gönlünü
fethetmişti.

Sonraki yıllarda Bülent Ecevit'in şair kişiliği ile
de tanıştım; şiirlerini çok sevdim.

Hele de bir şiiri vardı ki...

Suade Yolyapar'ı kaybettik

Genel Müdürümüz Mehmet Yol-
yapar ile Genel Yayın Yönetme-
nimiz Mustafa Yolyapar'ın anneleri,
dizgi sorumlumuz Kemal Yolya-
par'ın babaannesi Suade Yolyapar
(82) dün sabah saat 08.00 sıralarında
Ankara İbni Sina Hastanesi'nde ve-
fat etti. Suade Yolyapar'ın cenazesi
Ankara'dan getirilerek dün Çorum
Devlet Hastanesi Morgu'na kaldırı-
ldı. Cenaze bugün saat 10.00'da
morgtan alınarak Ulucami'ye getirile-
cek. öğle namazından sonra kılın-
cak cenaze namazından sonra Ul-
mezar'da toprağa verilecek.

24 Kasım 2010 günlü
ÇORUM HABER'de vefat haberi...

Mehmet YOLYAPAR

PÜLÜMÜRÜN YAŞSIZ KADINI

*Pülümürün bir dağ köyünde gördüm onu
yaşını sordum bir giz gibi güldü
kimi seksen dedi köylülerden kimi yüz
yüzüne baktım bir giz gibi güldü*

*bir asa vardı elinde
bir solmuş kırallığın
kadifeden harmanisi üzerinde
bir hititliydi o bir selçukluymdu
bir ermeniydi bir kürttü
bir türk*

*yaşını sordum bir giz gibi güldü
koluma girdi bir soylu kadınca
tozlu köy yolunda sürüyerek eteğini
beni tek gözülü sarayına götürdü
köy yapısı kulübesinin*

*zamanı onda yitirdim ben
yitik zamanlara onda eriştim
en soylu yoksulluğun toprak döşeli sarayında
bir taç gibi kondu başıma Türkiyeliliğim*
Bülent ECEVİT

*

Bu şiiri bugün, bir daha, bir daha okudum.
"Pülümürün yaşsız kadını" sanki bir yerden
tanıdık geliyordu.

Pülümür'ün yerine Çorum'u koysanız hiçbir
şey farketmeyecekti sanki.

İşte, her türlü çileye sabırla, metanetle göğüs
geren, bu dünyada çektiklerinin karşılığını öteki
dünyada göreceği inancıyla içini ferah tutan, Ece-
vit'in dediği gibi "soylu", başı dik Anadolu kadı-
nı...

Kentte doğup büyümüş olmasına rağmen, ka-
deri "Pülümürün yaşsız kadını"ndan pek de farklı
olmayan çilekeş annem, şu anda İbni Sina Hasta-
nesi'nin Koroner Yoğun Bakım Ünitesi'nde bilinci
kapalı olarak her şeyden habersiz yatıyor.

Yazmak istiyorum, hıçkırıklar düğümliyor
boğazıma.

Gözüme yaşlar hücum ediyor.

Yazamıyorum.

Yalnızca dua etmeye gücüm yetiyor.

Allah'a sığınıyorum.

(23 Kasım 2010, Kent Notları, Çorum Haber)

YAZILIKAYA

15 MAYIS 2017 PAZARTESİ

SAYI: 119

ÇORUM HABER GAZETESİ AYLIK KÜLTÜR VE SANAT EKI

(Ayrıca para ile satılmaz)

YAYIMLAYAN:

Baytaş Basım Yayım ve Ticaret A.Ş. adına
Yönetim Kurulu Başkanı
Orhan ÖZSARAÇOĞLU

İMTİYAZ SAHİBİ:

Hülya YOLYAPAR

KURUCUSU, BAŞYAZARI ve ŞİRKET GENEL MÜDÜRÜ
Mehmet YOLYAPAR

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRLERİ

Taner ŞİMŞEK

Volkan SINAYUÇ

HALKLA İLİŞKİLER YÖNETMENİ

Selda FINDIK

KAPAK RESMİ:

Altan ÖZESKICI

YAYIN KURULU: (Alfabetik soyadı sırasına göre)
Ali ALAKOÇ, Prof.Dr. Gülen Elmas ARSLAN, Ercan ATA,
Selahattin AYDEMİR, Adnan BİNYAZAR, Damla BİŞİRİCİ,
Ayhan BOZKURT, Tuncer CÜCENOĞLU,
Şahika ÇAĞLAR, Nazife ÇİÇEK, İbrahim ÇİFTÇİOĞLU,
Mahfi EĞİLMEZ, Özün ERDEMLİ, Gazanfer ERYÜKSEL,
Selda FINDIK, Yrd.Doç.Dr. Özlem SIR GAVAZ,
Doç.Dr. Ebru GÖKMEŞE, İbrahim GÖSTERİR,
Muzaffer GÜNDÖĞAR, Bahri GÜVEN, Mümtaz İDİL,
Ahmet İLBARS, Semrin KALELİ, Elif KAYMAZLI,
Rana KÖYHAN, Atilla LAÇIN, Abdulkadir ÖZULU,
Semih POROY, Yrd.Doç.Dr. Sevinç SOYOCAK ÖZALP,
Mehmet ÖZATA, Altan ÖZESKICI, Evrim ÖZESKICI,
Selma ÖZEŞER, Yrd.Doç.Dr. Erjada PROGONATI,
Recep SERBES, Erdal ŞAHİN, Semra ŞAHİN,
Aydın ŞİMŞEK, Selma TARHAN, Ayşe UNCU,
Tuğrul VELİDEDEOĞLU, Fatma Nilüfer YALÇINKAYA,
Kenan YAŞAR, İrfan YİĞİT, Mehmet YOLYAPAR,
Banu ÖZDİL YÜCEL

web: www.corumhaber.net

e-mail: corumhaber@gmail.com

YÖNETİM YERİ:

2. Gazi Sk. 4/E Çorum
Posta Kodu: 19200

Santral (Tel & Faks) :

(0364) 213 34 00 – 213 34 01
(0364) 213 34 73 – 224 58 14

SAYFA DÜZENİ:

ÇORUM HABER TESİSLERİ

BASKI:

Arslan Güneydoğu Gazetecilik,
Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş.

Esenboğa Yolu 17. Km. Osmangazi Mh.
Sütçü imam Sk. No:4 Pursaklar – ANKARA
Tel: (0312) 419 20 01

DAĞITIM: Ecem (Turkuaz Dağıtım)

Dergimizdeki yazı, resim, fotoğraf ve
desenler kaynak gösterilmeden kullanılamaz.

Yeryüzündeki binlerce çiçek arasından
en güzeli olan annelerimizin,

Anneler Günü kutlu olsun!

ÇORUM HALKEVİ'NDE MÜZİK EĞİTİMİ FAALİYETLERİ

Çorum Halkevi'nin çeşitli kaynaklarda açılış tarihi 22 Şubat 1933 olarak geçmekte, fakat Abdulkadir Ozulu ve Meral Demiryürek tarafından transkripsiyon çalışmaları yapılan Çorum Belediyesi Kültür Yayınları arasındaki "Eşref Ertekin'in Günlüklerinden Bir Zamanlar Çorum" isimli çalışmada Eşref Ertekin bizzat kendisi Halkevi'nin açılış gününü 24 Şubat 1933 tarihli günlüğünde şu şekilde anlatmakta:

24 Şubat 1933

Çorum'da Halkevi'nin Açılışı

Bu sabah kalkıp doğru Kütüphaneye gittim. Halk Fırkası erkânı Halk Evi açılacak diye dehşetli faaliyet gösteriyor. Salona 400-500 sandalye doldurdular. Duvarlara fır-etaf halı çektiler. Dehşetli süslediler. Öğleye kadar Hacı Fazlı Efendi, Hacı Yusuf Efendi ve Safı Hoca ile oturduk. Vali Ali Cemal Beyle Belediye Reisi Şevket Bey de gelip gittiler. Cumayı Tahtalı 'da kıldım. Eve geldim yemek yedim. Hava bu gün gayet hoş, güneşli, bahar havası gibi. Kütüphaneye gittim. Kütüphanedeki sandalyeleri de salona almışlar. Bizim odalardan birini şapka ve paltoları asmaya açtık. İçeri odada arkadaş Sabit Efendi ile Hacı Fazlı Efendi oturuyorlar. Ben de salona girdim. Salon bilumum memur, muallim vesair halk ile dolmuş. Güçlükle Şevket Bey ve Amcamın yanında bir yer bulup oturdum...

Başvekil İsmet Paşa nutka başladı. Yarım saat kadar sürdü. Sonra Necip Ali Bey konuşmaya başladı. Aman ya rabbi ne çene makine gibi aled-devam bir saat konuştu. Lakin gayet ilmi ve siyasi ve idari işlerden bahsetti. Halkevleri talimatnamesini izah etti. Sonra bizim muallimlerden Alaybeyzâde Naim kürsüye geldi. Bir şiir söyledi. Sonra Halk Fırkası Reisi Çöplüzâde Mustafa Efendi ve Burhanzâde Mustafa efendiler çıktılar. Halkevleri ve talimatnamelerini anlattılar.

Sonra Çorum Matbaası'na yeni gelen muharrir hanım çıktı. Ezberden dehşetli bir nutuk verdi. Sonra Halk Fırkası Kâtibi Halit Bey çıktı. Bu gün Halkevimizin küşadına dair sair 25 vilayet Halk evleri reislerinden gelen tebrik telgraflarını okudu ve bizim halkevi küşadı münasebetiyle Cumhur reisi Büyük Gazi'ye çekeceğimiz telgraf metninin müsveddesini okuyup münasip olup olmadığını sual ettiler...

Saat akşam alaturka on ikide dağıldık.

İrfan YİĞİT

Çorum Halkevi de ilk dönem halkevleri içerisinde önemli faaliyetler gerçekleştirmiştir. 24 Şubat 1933 yılında açılan Çorum Halkevi 921 erkek, 47 bayan olmak üzere toplam 968 üyeden oluşuyordu. Günümüze ilk dönem halkevlerinin faaliyetlerini aktaran en önemli kaynak 15 Nisan 1938 yılında ilk sayısını çıkaran, 61 sayı ve 2410 sayfadan oluşan Çorum Halkevi Dergisi "Çorumlu"dur. Bu Dergi Çorum Belediyesi tarafından 2009 yılında şahsım tarafından yayına hazırlanarak tıpkıbasımı yapılmıştır. 1938-1946 yılları arasında yayınlanan Çorumlu Dergisi tebliğimizin en önemli kaynaklarından birisidir. Ayrıca Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü bünyesinde bulunan Cumhuriyet Arşivi Belgelerinden de yer alan halkevi raporları, talep belgeleri, öğretmen maaş bilgilerinin yer aldığı belgeler bize çok önemli bilgiler vermektedir.

Türkiye genelinde açılan halkevlerinden 1

yıl sonra faaliyetlerine başlayan Çorum Halkevinin Dil Tarih Edebiyat, Ar, Gösteri, Spor, Sosyal Yardım, Halk Dershaneleri ve Kurslar, Kitap Saray ve Yayın, Köycüler, Müze ve Sergi olmak üzere dokuz farklı şubede eğitim vermektedir. "Müzik", "Ar Kolu" şubesinin alt kollarından birisidir. Güzel sanatlar şubesi, Müzik, resim heykeltıraşlık, mimarlık, ve süsleme sanatları gibi alanlarda sanatçı ve amatörleri bir arada toplamak, genç yetenekleri korumak, halk için genel müzik akşamları düzenlemek, halkın müzik zevkini arttırmak ve yükseltmek, mümkün olan yerlerde güzel sanatlar kursu açmak, halkın millî marşları ve şarkıları öğrenmesine yardım etmek, millî bayramlarda bu marş ve Türkülerin milletçe bir ağızdan söylenmesini temin etmek, köylerde ve aşiretlerde söylenen millî türkülerin nota ve sözleriyle millî oyunların ahenk ve tarzını tespit etmek Halkevi Güzel Sanatlar Şubesinin görevleri arasındadır. Bu şube, çalışmalarını resim, müzik, mimarî, heykeltıraşlık ve diğer Türk süsleme sanatları üzerinde yoğunlaştırmıştır.

ÇORUM HALKEVİNDE MÜZİK FAALİYETLERİ

Halkevlerinin eğitim sistemlerini anlayabilmek için müziğe bakış açısını anlamak gerekir. Kemal Onsun tarafından Yıl:4 Sayı: 31 Tarih: 1 İkinci Teşrin 941 tarihli Çorumlu Dergisinde "Musikimizde İnkılap Nasıl Olmalı?" başlıklı bir yazı yayınlanmış. Bu yazının içeriğinde Halkevlerindeki müziğe bakış açısı ortaya konulmuş. Giriş kısmında; Musikimizde inkılap yapılmasını isteyenlerin iki gruba ayrıldığı, bunlardan birisinin batı(garp) müzikisini olduğu gibi almak isteyenler. İkincisi Türk Musikisini ıslah etmek taraftarı olanlar şeklinde bir ayırım yapılmış. Bu yazıda dikkat çeken bir başka nokta ise Türk Musikisinin

Arap ve Acem müzikisi olarak görülmesi ve bunun eleştirilmesidir.

Metinde,

Evvel emirde Türk müzikisi diye nazarı dikkate alınarak tenkitlerin tevcih edildiği müzik ko-lumuz halk müzikisinden ziyade peşrev müzikisi denen kısımdır. Biliyoruz ki bu peşrev müzikisi Arap ve Acem müzikisinin tesiri altında fazlaca kalmış ve hatta iddia olunduğuna göre bu iki milletin müzikisinden karıştırılarak alınmıştır. Bu kola karşı yapılan itirazlar:

ÇORUM HALKEVİ

Çorum Halkevi Müzik eğitimi alan öğrenciler ve öğretmenleri Sadi Leblebicioğlu

1- Bu musiki monotondur. 2- Bu musiki kıvrak değildir.

Şeklinde bir eleştiri söz konusudur. Peşrev musiki ve sıkıcı olarak görülen Türk musiki si teknik açıdan da eleştirilmektedir. Yazının devamında

Hakikaten birinci itirazı doğu-ran noksanlıkların başında usulün bozukluğu gelir. Türk musiki-sinde kullanılan usullere göre her şarkı behemehâl aruz vezninde yazılmış şiirlerin notaya tatbik edilmesiyle meydana gelir. Şarkı yapı-lacak güfteler muayyen vezinde yazılır ve bu vezinler de muayyen usullere tatbik edilerek heceler o usulün, icabına göre kıymetlendirilirler. Her hangi bir usulde yazılan iki şarkı tetkik edildiğinde görülür ki bir mısraın faraza üçün-cü, beşinci hecesi ne kadar müddet uzatılarak kıymetlendirilmiş ise diğer mısraın aynı heceleri de o miktar kıymet almıştır. Şu vaziyet dolayısıyla sanatkâr birçok kai-delerle mukayyet bulunuyor demektir. Bunun neticesi de ay-ni usulde bir kaç şarkı üst üste dinlendiği zaman bir usanç tev-lit eder.

Türk müziğinin halk müziği ile kıyaslaması yapılıyor ve Türk müziğine olan soğuk bakış açısı açıkça ifade ediliyor. Fakat burada dikkat etmemiz gereken husus şudur. Türk Müziğine topyekûn bir karşı çıkış yoktur. Halk müziği tercih edilmekte ve bunu da şu şekilde ifade etmektedirler; Yerli/ milli musiki kastedilmekte ve Arap ve Acemden gelme olarak gördüğü Türk müziğinin bir bölümünü eleştirmektedir. Bu bakış açısı halkevlerindeki musiki eğitimine de yansımaktadır. Ne Arap-Acem olarak gördüğü peşrevler musiki-sini istiyor ne de batı musiki-sini istiyor. İki-si-

nin sentezinden bir müzik çıkarmak hedefleniyor. Görüldüğü üzere amaç her alanda olduğu gibi milli unsurların sentezinden meydana gelmiş bir Milli Musiki oluşturulmaya çalışılıyor. Burada görülüyor ki batılılaşma şeklen başarılı olmuştur. Fiili olarak batı ile yerli/ milli değerler arasında kalınmış gibi bir durum ortaya çıkıyor. Çorum Halkevi'nin arşiv belgelerinde geçen raporları, program davetiyeleri, konferansları ve yazışmalarına bakıldığında musiki alanında günün şartlarında ciddi çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Sadece batı müziği değil Türk Müziği eserleri de çeşitli programlarda icra edilmiştir. Peşrevler, saz semaileri, Türk Büyüklerini andırarak tarzda programlar gerçekleştirmek için istenen bes-teler gibi bilgiler tam anlamı ile batılılaşmanın da uygulamaya konulmadığı görülmektedir. Bazı program davetiyeleri gözden geçirildiğinde bu açıkça görülmektedir. Sahada uygulamada sıkıntıların yaşandığı İskilip Halkevinin talepleri arasında geçen bir maddede Halk Türkülerinin daha çok tutulduğunu belirtmesi, halkında batı müziği ile yerli müzikler arasında tercih yaptığını göstermektedir. Ama batılılaşma adına yapılan bu devrim ve değişimlerin tam anlamıyla Anadolu insanı ile bütünleşmeyi sağlayamadığını da göstermektedir. Kemal Tahir'in "Anadolu'nun süzgecinden geçmeyen hiçbir şeyin başarılı olma şansı yoktur" mealindeki görüşü bu durumu çok iyi açıklamaktadır. Batılılaşma girişimlerinin başlamasından önceki gele-

leneğin sürdürülmesi sağlanamamış, batı ve Anadolu müzik kültürünün birleştirilmesi ile yeni bir sentez ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Çorum Halkevi müzik eğitiminde de görülen budur.

Çorumlu Dergisinde 15 Ağustos 1938 tarihli Yıl:1 Sayı:5 numaralı nüshasında Çorum Halkevi Şubesinin bir aylık çalış-

ması ile ilgili verilen bilgilerde Ar Şubesinin Keman, Piyano dersi alan talebelerine muntazaman derslerini vermeğe devam ettiği ayrıca çocuk esirgeme kurumu menfaatine verilen gardenparti ve nişan-nikah törenlerinde programa dâhil parçaların egzersizleri ile meşgul oldukları yazmaktadır. Halkevi Çalışma Raporunda dershaneye Devane den gelen 30 öğrenciye muntazam metotlar dâhilinde keman

ve mandolin dersleri verildiği anlatılmaktadır. Çorum Halkevi kurslarındaki müzik öğrencilerine ait fotoğraf ta bunu göstermektedir. 1940 yılında çekilen bu fotoğrafta çello çalan öğrenciler var. Bazı çalışma raporlarında milli oyunların bir aydan fazla eğitim verilerek yeni nesillere öğretildiği de yazılmıştır.

Aşağıda vermiş olduğumuz çeşitli belge içeriklerine bakıldığında verilen eğitim olsun, imkânlar dâhilinde gönderilen enstrümanlar olsun batı ağırlıklı olmuş, fakat halkevi çalışmalarına bakıldığında Anadolu'da yer alan öz kültürün derleme çalışmaları da ihmal edilmemiştir. Bu repertuarlar ve verilen kurslar, konferanslar olaya ne kadar ciddi bir yaklaşımın olduğunu ortaya koymaktadır.

Yukarıda Belge-1'de yer alan bilgiler Çorum Halkevinin kültür ve sanat faaliyetlerini ne kadar ciddiye aldıklarını ortaya koymaktadır. 1937 yılında her türlü meslek dalından 800 üyesinin ve tüm şubelerde dönemin tanınmış şahıslarının sorumlular arasında yer aldığı görülmektedir. 1935 yılı çalışma raporunda konserler verildiği, çocuklar için müzikli eğlenciler yapıldığı, bandonun artık törenleri şerefliendirecek bir hale geldiği, keman

ve piyano derslerinin devam ettiği, halkevi salonunda müzik öğretmeni tarafından verilen solo konser, halka milli marşların hep bir ağızdan söylendirildiği, müzik ile ilgili konferanslar verildiği, kız ve erkeklerden oluşan bir koronun konser verdiği, halk türküleri notalarının tespiti çalışmalarının başlatıldığı gibi bilgiler ışığında 1935 yılında Çorum Halkevinin gerçekleştirmiş olduğu müzik faaliyetleri özetlenmektedir. 1937 yılında Çorum Halkevi tarafından yazılan bir raporda ar şubesinin keman dersi alan öğrenciler tarafından ikinci çalışma devresinde 8 konser verdiği, bando takımının çalışmalarına devam ettiği, köy gezilerine bandonun da katıldığı, halka radyo ile garp müziği ile birlikte milli müziklerin de müzik duyusunun arttırılması için dinletildiği, bazı programlarda müzik eğlencelerinin yapıldığı ve bandonun zengin fakir ayrımı yapmadan düğünlerde 1 saat bulundu-

ğu yazılmıştır.

Nitekim Demokrat Parti milletvekilleri tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan "Halkevlerinin ve Bazı Halk Partisi Gayri Menkullerinin Hazineye İadesi Hakkındaki Kanun Lâyihası" 9 Ağustos 1951 tarihinde açık oylamaya sunulmuş ve lâyiha, mecliste bulunan 365 milletvekilinden 362'sinin olumlu oyuyla geçmiştir. Yasa 11 Ağustos 1951 tarihli Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu yasa sonucunda halkevleri binalarına ve binalardaki mallara resmen el konulduğu ve bunlar hazineye iade edildiği için halkevleri de fiilen çalışamaz hale gelmiş, başka deyişle kapanmıştır. Mustafa Kemal Atatürk, katı bir batı müziği hayranı olmaktan öte, Türk müziğinin gelişimini tamamlamadığına inanıyordu. Batı müziğinin öğrenilmesi ve bu müziğin halkın kendi müziği ve nağmeleriyle sentezlenmesini böylece milli bir Türk müziğinin oluşmasını planlıyordu. Osmanlıda başlayan batılılaşma süreci Cumhuriyet döneminde de devam etmiş, Osmanlıda saraydan dışlanan halk müziği, Cumhuriyette halka öğretilecek saray musikisi, halk müziği karışımına dönüşmüştü. Batı müziği, halk müziği ile birlikte halka öğretilmeli ve yeni bir sentez oluşturulmalı idi. Halk sanatta kültürde devrimin değerleri doğrultusunda şekillenebilir. Osmanlıda sarayda başlayan süreç, Cumhuriyette halka yayılarak yaşam tarzı haline getirilmeli idi. Bunları sağlayabilecek bir kuruma ihtiyaç vardı. Bunu sağlayabilecek en önemli eğitim kurumları halkevleri olmuş, kapatılana kadar da bunu gerçekleştirmiştir. Tek parti döneminin halka açılan kapıları olan halkevleri Tek Partili dönemin bitmesiyle CHP'nin bir şubesi olarak görülmesi amaçlanan işlevini kaybetmesine sebep olmuştu. Artık sadece bir partinin ideolojilerinin halka aktarılmasını sağlayan araçlar olarak görülmekte idi. Batılılaşma, medeniyet, modernleşme kavramları ile yola çıkılmış fakat uygulamada pek planlanan olmamış, batı ile doğu arasında yeni bir sentez meydana gelmiş, bazı ön yargılarla yaklaşılana Türk Müziğimiz, ideolojik yaklaşımlar sebebiyle Cumhuriyet döneminde alaturka müziğin yasaklanması ile bir fetret dönemi yaşamıştır. Halk müziği desteklenmiş, tasavvuf müziği Arap-Acem müziği olarak görülmüştür. Enstrümanları batı müziği Türk olan bir müzik türü ortaya çıkmıştır. Anadolu'nun süzgecinden geçmeyen, Anadolu'nun özümsemediği bir müziğin başarılı olamayacağı kanıtlanmıştır.

ALTINI ÇİZDİKLERİM

1401. İnsanoğlunun en büyük savaşı zalimliğe karşı açılmalı. / Sait Faik

1402. Her halkın bir özgürlük çitisi vardır. Yüksekliği, o halkın bilinç seviyesi kadar olur. / Dostoyevski

1403. Hayat bir hikaye gibidir; ne kadar uzun olduğu değil, ne kadar güzel olduğu önemlidir. / Seneca

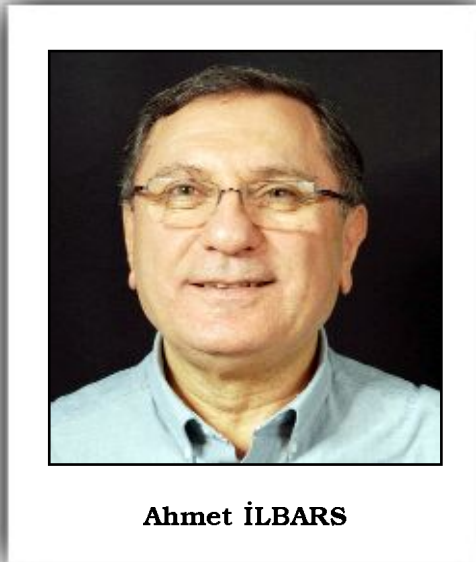
1404. Düşünme, dayanma, hayal etme gücümüz ne kadarsa o kadar insanız. / Kemal Tahir

1405. Zamanın iki boyutu var. Uzunluğu güneşe, derinliği tutkulara bağlı. / Amin Maalouf

1406. Fenalığı kabul etmemek lazım. Haksızlığı her kabul ediş, daha büyüğünü doğuruyor. / A.H.Tanpınar

1407. En tehlikeli insan tipi az anlayan, çok inanandır. / Anton Çehov

1408. Sonlar insanı hayata bağlayan yepyeni başlangıçlardır. / Macomber

Ahmet İLBARS

1409. Yaşama sevgi beslemeyen varlık, yok olma yoluna girmiş demektir. / Jack London

1410. Benim derdim su birikintisinin sınırları değil, benim derdim denizi düşünmemiş balıklarla yaşamak. / ("Küçük Kara Balık" Samed Behrengi)

1411. Rakamlar zengin edebilir, hatta mutlu bile edebilir ama bizi kelimeler kurtaracak. / Bahadır Cüneyt Yalçın

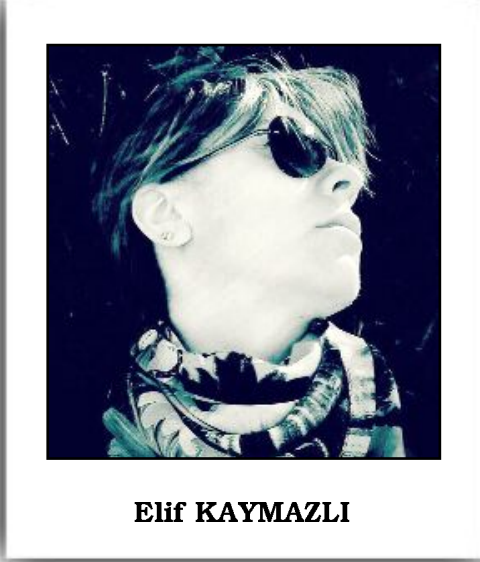
1412. Ruhumuzun en derin yaraları, affetmekle iyileşir. / Kemal Sayar

1413. Umutsuzlukta haklı çıkacağımıza umutta yanılalım. / Amin Maalouf

1414. Uzaklık aşkı koruyor, uzaklığı ortadan kaldırdığınızda aşkı da ortadan kaldırma tehlikesiyle karşılaşırsınız. / Amin Maalouf

1415. Bir çok kez bir dokunuşun, bir gülümsemenin, bir kelimenin, dinleyen bir kulağın, içten güzel bir sözün ya da değer veren en ufak bir davranışın gücünü küçümseriz. Bunların hepsinin hayatımızı değiştirme potansiyeli var. / Leo Buscaglia

AYNALAR YALAN SÖYLER Mİ?

Elif KAYMAZLI

laşmıştı. Belleğimin etrafı dikenli tellerle çevrilmiş gibi hissediyordum. Kör bir duyguyla bilinmeyene doğru sürükleniyor, ruhumun gölgelerine yakalanıyordum.

Evin hayali kasvetinden kurtulmak için, şalımı üzerime alıp denize inen merdivenlerden yavaşça inmeye başladım. Gölgem dev kuşlar misali yanımdan geliyordu. Sahilde şezlonguna oturmuş yalnız bir kadın kitabını okuyordu. Deniz mavilere boyanmış, düştün bir bahçe gibiydi. Etrafta öylesine durgun, öylesine kıpırtısız, öylesine özlem dolu bir sessizlik vardı ki; tuhaf bir şeyler hissediyordum. Ama ne olduğunu bilemiyordum.

Kitabını okuyan kadının yüzü karmaşık duygular içindeydi. Dudakları ise seslenmeyi özlemiş gibiydi. Birden yüzünde samimi bir tebessüm beliriverdi. "Herhalde" dedim "okuduğu kitaptan bir cümle, yüreğine denk geldi"...

Gözleri, yumması gerekiyormuş gibi titriyordu. Anlaşılmaz bir hüznün içinde kaybolmuş bir hali vardı. Birden mırıl mırıl yağmur damlaları kumlara gri noktalar bırakmaya başladı. Yaz yağmuruydu. Bir anda da duruverdi. Güneş yeniden bulutları aşarak sarı huzmelerini gösterdi.

Kadın birden, rüzgârın ellerini hissetmek için şapkasını çıkartıverdi. Üzerindeki şalı da katlayıp yere koydu.

Arkamdan bana doğru gelen bir ayak sesi duymaya başladım. Ürkmüş bir şekilde arkama döndüğümde, bir genç kızın bana doğru

Hatırladığım kadarıyla akşam üzeriydi. Koltuğa rahatça yerleşmiş kitap okuyordum. Sonra kendimden geçmişim. Belki de hafif bir uykuya daldım. Dizlerimin üstündeki kitap kayarak yere düşmüş.

Duvarlar boyunca ilerleyen tablolar gördüm. Tablolar sanki canlıymış gibi, birbirleri arasında konuşuyorlardı. Sözcükleri duyabiliyordum. Bir tablo diğerlerinden ayrılarak başka bir duvara asılmıştı. Kendini aynada göremeyen kadın tablosuydu. Fakat birden yüzleri kaybolmaya başladı. Korkuyla uyandım.

Yapayalnız odada tek başıyordum. Okuduğum kitap ayakucumda duruyordu. Kitabı elime aldığımda sayfalarını karıştırmaya başladım. Gördüğüm yüzleri tasvir eden bir cümle aradım, ama bulamadım. Gördüğüm yüzlerin okuduğum kitaba ait olmadığını anladım. Sanki birden bir mırıltıyla evin içindeki bir odadan karşıma çıkacaklar gibi geliyordu.

Tabloların hepsinin evimin salonunda asılı olduğunu gördüm. Kim asmıştı bunları? Rüyamda gördüğüm resimlerdi ama birisi eksikti. Eksik olan kendini aynada görmeye çalışan kadın tablosuydu. Oysa o tabloyu ne kadar kendime benzetmiştim. Aradığı beni bir türlü bulamayan kendime...

Belki de o gördüğüm tabloyu duvarımda hayal etmişim. Yoksa bu hikâyeyi pencereimin açık camından gelen hüznü şarkının sözlerinde mi duymuştum? Bir kadının beş mevsimini anlatıyordu. Acaba ben aynada kendini göremeyen hangi mevsimdim?

Okuduğum kitaptaki Stendhal'in roman kahramanı Julien'in toplumla çatışma halinde yaşamaya çalışması gibi, ben de kendi beynimle çatışma halindeydim. Her şeyi unutuyordum. Bazen kendimi bile... Böyle şeyler son zamanlarda daha da sık-

geldiğini gördüm. Yüzünün çizgilerinde tanıdık ama hatırlayamadığım bir şeyler vardı.

Birden bana herhangi bir güç kullanmadan sarıldı. Sıcacık, yumuşak bir bedene sahipti. Bir eliyle usulca saçlarını okşamaya başladı. Yanağına bir öpücük kondurdu. Dudakları ateş gibi sanki yanağına yaktı. Soru dolu gözlerle ona bakarken, beynime bir sancı saplandı. Ellerimle kafamı tutmaya ve o acıyı oradan almaya çalıştım. Ellerimi avuçlarının içine alarak "Ne kadar yorgun gözüküyorsun" dedi. Papatya tarlaları gibi kokuyordu. Bu koku beni muhteşem bir sarhoşluğun içine sürüklüyor, "Sanki beni hatırla" diyordu.

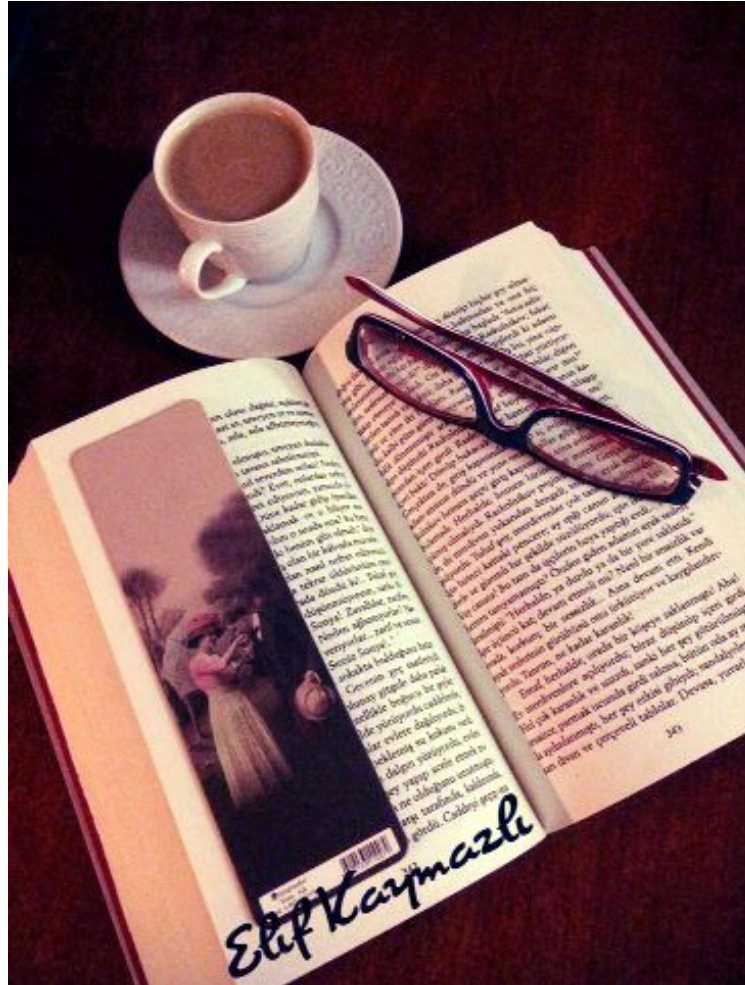
Bu kimdi? Neden hatırlayamıyordum? "Tanıdık birisi olması lazım" dedim. "Yeter kitabın içine bu kadar gömüldüğün, bak ben geldim, buradayım" dedi. Ellerimi kitaptan alarak yüzüne götürdü. "Aynalar sana küsmüş, ondan seni göstermiyorlar" dedi. Beni bu kadar tanıyan birisine, "Sen kimsin" diye soramıyordum.

Gözlerimin içine bakarak "Sen bu gün ilaçlarını almamışsın" dedi. "Ne ilacı, ben hasta değilim ki... Bak sapasağlamım. Hasta olan ilaç kullanır" dedim.

"Anne yapma artık. Beni bile tanıyamadın. Olsun alıştım artık, her gün kendimi yeniden sana tanıtmaya" dedi.

O an ölmek istedim. Elini cebine sokup bir kolye çıkardı, ucunda da bir küçücük aynası vardı. "İlaçlarını içersen bu ayna sana, seni gösterecek. "Anneler günün kutlu olsun annem" diyerek bana sarıldı.

O an anladım papatyaları neden çok sevdiğimi...

Sanatçılar
Mozolesi

Recep SERBES

ÇOK ÖZEL BİR TEŞEKKÜR

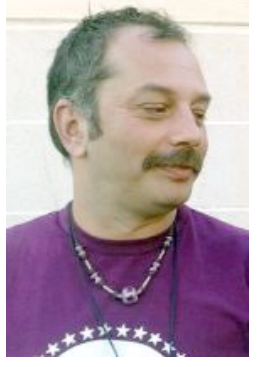
21 yıl önce sonsuzluğa uğurladığımız Tanju Baba'nın, şarkıları dışında bizlere yadigar bıraktığı sevgili oğlu Tansu Okan...

Buyuzumun hazırlanmasında bana yol gösterdiniz, ışık tutunuz...

Üstelik kendi albümünüzden "Sanatçılar Mozolesi" için sağladığınız özel fotoğraflarla bu bölüme hem belge - sel bir zenginlik, hem de yüksek bir manevî değer kattınız..

Efsane sanatçımız Tanju Okan'ı saygı, rahmet ve özlem - le yâd ederken sizi tanımış olmaktan da son derece onur ve mutluluk duydum.

İçten dostluğunuz ve inceliğiniz için sonsuz teşekkürle - rimle... Şükran duygularım la... (Recep SERBES)

Tansu Okan

Her şarkıda yürek yakan, buram buram sevda kokan...

Karşınızda; Tanju Okan!

Benzersiz ses rengi, etkileyici yorumu ve müthiş karizmasıyla milyonların kalbinde taht kuran Tanju Okan, müzik öğretmeni olan Mehmet İlhan Okanlı ile kökleri Saruhanoğulları Beyliği'ne kadar uzanan Manisalı Bedia Sarialp'in oğlu olarak 27 Ağustos 1938'de İzmir'in Tire ilçesinde dünyaya geldi.

İlk müzik eğitimini çok iyi piyano ve keman çalan babasından alan Tanju Okan'ın müzikal gelişiminde, keman ve mandolin çalan ve güzel sesiyle Fransızca şarkılar söyleyen annesinin de büyük etkisi oldu.

İlköğrenimini Manisa'da tamamlayan Okan daha sonra Balıkesir Lisesi'ne devam etti. Burada arkadaşlarıyla birlikte, adını Paris'in efsanevi kabareleri "Moulin Rouge"dan alan bir orkestra kurdu.

Lise ikinci sınıfta müziği okula tercih ederek Manisa'ya dönen Tanju Okan, ismini Manisa'nın antik çağdaki adından esinlenerek kurduğu "Magnaesia Orkestrası" ile farklı mekânlarda mızıkça çalıp şarkılar söyledi.

Opera sanatçısı olmasını isteyen annesi Bedia Hanım'ın ısrarıyla bir süre İtalya'da şan eğitimi aldı.

* * *

1958'de Ankara Orduevi'nde askerliğini yaparken Türkiye'nin en ünlü caz müzisyenlerinden biri olan Selçuk Sun'la tanışması, Tanju Okan'ın profesyonel

27 Ağustos 1938 – 23 Mayıs 1996

müzik yaşamına geçişinde dönüm noktası oldu.

Vestiyerde yalnız başına şarkılar söyleyen asker Tanju'nun sesinden ve yorumundan çok etkilenen Selçuk Sun, yönettiği Ankara Orduevi Orkestrası'nda solistlik yapması için kendisine davette bulundu.

Bu daveti geri çevirmeyen Tanju Okan kısa sürede melânkolik tarzı ve kendine has yorumuyla parladı. Şöhreti Orduevi'nden hızla bütün Ankara'ya yayılan Okan, hatırı sayılır bir dinleyici kitlesi edindi.

Askerliğinin son üç ayında Ankara Orduevi Orkestrası'nın yanı sıra, bir başka değerli caz müzisyenlerinden Orhan Sezener'in topluluğu ile Göl Gazinosu'nda sahneye çıktı.

Eş zamanlı olarak Orhan Sezener Orkestrası'yla Ankara Radyosu'nda "Tanju Okan Söylüyor" isimli bir program yapan sanatçının ünü, Başkent'in sınırlarını aşmış önce İstanbul'a, sonra da tüm ülkeye ulaştı.

* * *

Tanju Okan vatanî görevinin ardından Müfit Kiper Orkestrası ve yeniden Orhan Sezener Orkestrası'yla başarılı sahne ve konser çalışmaları yaptı.

1963 yılında Atilla Özdemiroğlu ve bir grup arkadaşıyla kendi orkestrasını kuran Okan, 1964

Nisan ayında Vasfi Uçaroglu'nun Hisar Orkestrası'na katılarak Ankara Balın Otel'in Roof'unda sahne aldı.

Haziran 1964'de İstanbul'daki Boğaziçi Müzik Festivali'nde etkileyici performansı ile göz dolduran Okan'ın, "İbibikler Öter Ötmez", "İnan Yağcı Değilim" ve "Kundurama Kum Doldu" ses verdiği ilk 45'lik plâkaları oldu.

Aynı yılın Eylül ayı başlarında Yugoslavya'nın başkenti Belgrad'da düzenlenen Balkan Melodileri Festivali'nde o dönemin en büyük yıldızları Tülay German ve Erol Büyükburç'la beraber Millî Orkestra'nın üç solistinden biri olarak ülkemizi başarıyla temsil etti.

* * *

Ekip arkadaşlarıyla birlikte "Balkan Şampiyonu" olarak yurda dönen Tanju Okan böylece Türkiye'nin müzik tarihindeki ilk büyük uluslararası başarısına imza koymuş oldu.

* * *

60'lı ve 70'li yıllar boyunca yeni düzenlemelerle modernize edilerek farklı bir form kazandırılmış türküler seslendiren Tanju Okan, yorumladığı "Hasret", "Şeref", "Kadınım" gibi aranjmanlarla aynı zamanda pop müziğimizin "cover version" dönemini başlatan isim oldu. Usta sanatçı öte yandan

"Öyle Sarhoş Olsam ki" ve "Dostlarım" gibi yepyeni bestelere hayat verdi.

80'lerden 90'lara uzanan süreçte ise "Yorgunum", "Kadınım & Kime Ne" ve "Yıllar Sonra / Kırılmaç" adlı albümlere imza atan sanatçının son uzunçaları 1995'te çıkardığı "İşte Tanju Okan 1995" oldu.

Bu dönemde Tanju Baba'ya siroz teşhisi konulmuştu...

* * *

Son demlerini çok sevdiği Urla'da geçiren Tanju Okan, 23 Mayıs 1996 tarihinde ardında her biri hit olmuş ve günümüzde de hâlâ severek dinlenen onlarca şarkı bırakarak aramızdan ayrıldı. Vasiyeti üzerine Urla İskele Kabristanı'na defnedildi.

Annesi Bedia Hanım'la...

Minik Tanju,
3 yaşında...

“Melânkolik şarkıların unutulmaz yorumcusu”

Ülke müzik tarihine adını altın harflerle yazdıran ve pek çok müzik-sever tarafından “*Türkiye’nin gelmiş geçmiş en iyi yorumcusu*” olarak nitelendirilen Tanju Okan; doyumsuz sesi, anıtsal fiziği ve rengini Ege’den alan her daim “buğulu” gözleriyle olağanüstü bir karizmaya sahipti.

Söz yazarlığı ve beste kâr yönüyle de bilinen annesi Bedia Hanım’ın nota şeklinde hazırlayıp her akşam beş çayında önüne getirdiği kurabiyeler, küçük Tanju’nun henüz 3 yaşında müzikle tanışmasını sağlamıştı.

* * *

Tanju Okan, o dağ gibi görkemli sesiyle bir yandan “*İbikler Öter Ötmez*”, “*Kundurama Kum Doldu*”,

“*Mühür Gözlüm*” ve “*İzmir’in Kavakları*” gibi türküleri benzersiz bir yorum katarken, öte yandan da “*Hasret / Le Metèque*”, “*Şerefe / El Bimbo*” ve “*Yıldönümü / Emmanuelle*” gibi aranjmanları da bambaşka bir güzellikte selettirdi.

Harika yorumladığı unutulmaz şarkılarından biri de 1974’deki “*Kadım*” oldu. Mehmet Teoman’ın, “*Tas L’air D’une Chanson*” adlı Fransızca parçaya Türkçe sözler yazdığı bu şarkı, Tanju Okan’ın sesi ve yorumuyla orijinalini fersah fersah aşmıştır.

“*Romantik bestelerin efsane şarkıcısı*” olarak kalplerimizde eşsiz bir yer edinen Tanju Okan için “*Roberta*” ya da “*Haydar Haydar*” fark etmemiştir. Bir İtalyan dilberisi için yazılmış o içli şarkıyı ne denli ustaca yorumlamışsa, Kul Nesimî’nin 350 yıl ötesinden gelen meşhur nefesine de o denli güçlü ve yeni bir “nefes” katmıştır.

O’nun ağzına hem “*Hancı*” hem de “*Kemanca*” çok yakışmıştır.

Pek çok başarılı çalışmasının

yanı sıra 1980 yılında Çiğdem Talu, Melih Kibar, Garo Mafyan ve Bora Ayanoğlu gibi birbirinden değerli isimlerin katkı sunduğu “*Yorgunum*” albümü, otoriteler tarafından müzikalitesi en başarılı albümlerden biri olarak kabul edilir.

* * *

Tanju Okan öte yandan müzik alanında Türkiye’nin uluslararası platformda elde ettiği ilk büyük başarıda çok önemli bir pay sahibidir.

1964 yılında düzenlenen Balkan Melodileri Festivali’nde Tülay German ve Erol Büyükburç ile birlikte “*Millî Solist*” olarak sahne alırken, Türkiye’nin Festival birincisi olmasında eşsiz yorumu ve sempatik tavırlarıyla öne çıkmıştır.

Belgrad Taş Meydanı’da 8 bin izleyici karşısında, Doruk Onatkut ve Şerif Yüzbaşıoğlu’nun aranje etükleri “*Kundurama Kum Doldu*” ve “*Kâti-bim*” gibi anonim eserlerin yanı sıra iki de yabancı şarkı selettiren Tanju Okan, Festival’de en coşkulu alkışları alan solistlerden biri olarak büyük sükse yapmıştır.

ÜÇ KADIN, BİR EVLÂT

Tanju Okan üç evliliği gerçekleştirdi. İlk evliliğinden, 1963 yılında Tansu isimli oğlu dünyaya geldi.

Dublaj sanatçısı ve yönetmeni olan Tansu Okan aynı zamanda organizatörlük yapıyor.

1966’da evlendiği ikinci eşi, “Türkiye Güzellik Kraliçesi” Nur Erbay’la plâk keyfi...

Tanju Okan, 1976’da hayatını birleştirdiği Zerrin Erdoğan’la...

“Millî Solistlerimiz” Tanju Okan (Sağda), Tülay German ve Erol Büyükburç

“Teşekkürler Nino Ağabey!”

70’lerin başı... İki “Can dostu” yan yana.. Ünlü söz yazarı, besteci ve aranjör Nino Varon, “*En çok O’nu özliyorum.*” dediği Tanju Okan’la...

VE YEŞİLÇAM...

Tanju Okan popüler olduğu yıllarda Yeşilçam’dan gelen film tekliflerine kayıtsız kalmayarak beyaz perdede de boy gösterdi. Okan, ilki 1964 yılındaki “*Cüppeli Gelin*” olmak üzere 1982’ye kadar aralarında “*Fakir Bir Kız Sevdim*”, “*Aşkın Kanunu*”, “*Ah Bir Zengin Olsam*” ve “*Gazap Rüzgârı*” adlı filmlerin de bulunduğu çok sayıda yapıma oyunculuğu ve şarkılarıyla renk kattı.

Tanju Okan ve Devlet Devrim, “İçimdeki Alev” filminde... (1966)

“Şekerli misin Vay Vay” adlı 1965 yapımı filmde Tanju Okan (Sol başta), Münir Özkul, Mürüvvet Sim ve efsane kaleci Varol Ürkmez...

Okan ve arkadaşları bir piknikte olmalı... Kucaklarından taşan ekmeklere bakılırsa keyifli bir ziyafet sofrası onları bekliyor...

Genç bir hayranıyla...

HEYKELİ DİKİLEN DEV BİR SANATÇI

Akdeniz Antalya Festivali Fransız Basın Ödülü'nün yanı sıra 5 Altın Plâk sahibi olan Tanju Okan'ın yaşınının büyük bir bölümünü denize ve teknelere olan tutkusu kapladı. 1973 yılında çok sevdiği Urla'ya yerleşen ve sanat çalışmalarını buradan yürüten Okan'ın önce "Hasret" isimli bir teknesi oldu.

Daha sonra "Kadınım" adını verdiği teknesi O'na ömrünün sonuna kadar yol arkadaşlığı yaptı.

1995 yılına gelindiğinde iki bacağından birden damar tıkanıklığı tespit edildi. Hastaneye yatırılan Tanju Okan ne yazık ki bir bacağına kaybetti. Ünlü sanatçı, aktif sanat hayatını noktalama kararını da aynı yıl verdi. Bu vedaının ardından Okan'a siroz teşhisi konuldu.

Tanju Okan bir yıl süren hastalığının ardından, 23 Mayıs 1996 tarihinde henüz 58 yaşında iken sonsuzluğa göç etti.

Hayranlarının "Tanju Baba" şeklinde bağrına bastığı dev sanatçı öte yandan herkese samimi ve dost yaklaşımı ve yardımsever kişiliği ile biliniyordu... Sevgi dolu yüreğinde Urla'nın yeri başkaydı. O, Urla'yı çok seviyordu...

Öyle ki yıllar boyu yorumcu kimliğiyle öne çıkan Tanju Okan, kayıt altına aldığı ilk ve tek bestesini de bu şirin Ege kasabası için yazmıştı.

"Urlam" adlı şarkı, sanatçının 1991'de yayımlanan "Kadınım & Kime Ne" albümünün B yüzünde bulunmaktadır.

Tanju Baba'nın "Dağların çiçeklerle örtülü / Şalvarını giymiş kızlar gibi / Sende doğar, büyür sevgiler / Ege'nin cennetisin sen Urlam" şeklinde seslendiği o güzel belde, Okan'ın bu sevgisini karşılıksız bırakmadı.

Vefatından sonra Urla Belediyesi tarafından, ilçedeki bir parka O'nun adı verilerek bir de "Tanju Okan Heykeli" dikildi.

Urla Belediyesi ayrıca sanatçının anısını yaşatmak amacıyla geçtiğimiz yıl Mayıs ayında "Tanju Okan Beste Yarışması" düzenledi.

Öte yandan Urla Yat Kulübü'nün öncülüğünde 2000 yılından beri "Tanju Okan Kupası Yat Yarışları" düzenleniyor. Bu yıl 18. kez organize edilecek olan yarışlar, 27-28 Mayıs tarihlerinde yapılacaktır.

Tüm bunların dışında Şişli Belediyesi de Esentepe'deki bir parkta, efsane sanatçımızın ismini yaşatıyor...

DÜNYANIN ALKIŞINI ALDI!

Fransa'nın en büyük plâk firmasının daveti üzerine Paris'te iki 45'lik yapan Tanju Okan ayrıca ABD, Avustralya ve Avrupa'nın çeşitli kentlerinde verdiği başarılı konserlerle adını dünya çapında duyurdu.

BEN AĞLARKEN GÜLÜMSERİM...

Yaşar Güvenir'e ait bu güzel şarkıyı Tanju Okan'dan dinliyoruz:

Sakin bakma, hiç arkana;
Dönme sakın,
Sakin dönme, bana yüzünü...
Hiç düşünüp sen ağlama;
Beni ne kadar üzdüğünü...
Bitti derim, gitti derim;
Sen mutlu ol,
Ben ağlarken gülümserim...
Hâtıralar... Şarkılarım...
Ben onlarla yaşarım!..

"ANILARLA MÜZİK"

Şevket Uğurluer, televizyondaki programında anlatmıştır:

Birlikte çalıştıkları dönemde yine bir gün alkolle hemhâl olan Tanju Okan bu hasbîhâlini bırakamaz, provayı aksatır. Uğurluer'in yalvarırcasına, "Bari şarkıya hangi notadan gireceğimizi çalışalım." şeklindeki sözlerine Tanju Baba'nın yanıtı hazırdır:

"Sen istediğin notadan gir, ben söylerim!"

Tanju Okan bir ödül töreninde Gökben, Ali Kocatepe, Nurhan Damcıoğlu, Ayten Alpman, Ayla Algan, Ayten Gökçer ve diğer bazı sanatçı arkadaşlarıyla...

Tanju Okan'ın aynı gazino sahnesini paylaştığı ve aralarında Filiz Akın, Gönül Yazar, Sevdâ Ferdağ, Nühket Duru ve Yeliz gibi birbirinden ünlü sanatçıların bulunduğu dev kadro...

ŞARKILARLA YAŞIYOR...

Vefatının ardından 1999 ve 2001 yıllarında Odeon Müzik tarafından, iki ayrı "Tanju Okan Best Of" albümü yayımlandı. 2011'de ise yine Odeon Koleksiyonu'ndan tamamen canlı sahne kayıtlarının yer aldığı "Ve Tanju Okan Sahnede" isimli albüm müzikseverlerle buluşturuldu.

“ANNELEER GÜNÜ”NÜ KUTLARKEN

Anneler Günü yaklaşıyor. Ülkemizde 1955 yılından bu yana bir kutlama günü olarak sürdürülüp, geleneklerimiz arasına girmiş olan bu günün geçmişine bakıldığında, çoğunlukla ABD’de yüz yıl kadar önce başladığı sanılsa da, antik çağlara kadar uzandığı görülür.

Günler öncesinden yine reklamlar Anneler Günü’ne özgülenmeye başladı! Ne de olsa, “tüketim kültürü”nü iyice benimsemiş bir toplumuz! Ne kadar çok, ne kadar lüks, ne kadar pahalısından tüketirsek, o kadar saygınız! Doğal ki, armağanların seçimi de bu ölçüte göre olmalı, değil mi? Çocukluğumuzun, harçlıklarımızdan kuruş kuruş biriktirerek alabildiğimiz bir mendille, bir çift çorapla annemizin elini öperek kutladığımız Anneler Günleri de maziye karışıp gitti...

Benim, özlemle andığım çocukluk günlerimin arasında, İstiklâl İlkokulu’ndaki bir Anneler Günü’nün ayrı bir yeri vardır: Çocukluğumuzun Anneler Günlerinde, aynı zamanda bir ders yılı sonu gösterisi olarak da hazırlanan “müsamereler” annelere sunulurdu. Annelerimiz için, öğretmenlerimizin bizleri günlerce çalıştırmasıyla hazırladığımız gösterilerde şiirler okur, şarkılar söyler, dans eder, tiyatro oyunları sunardık. Gösterileri sunduğumuz salonları, sahneleri düşünüyorum da... Bunları bugünün miniklerine anlatmaya kalksak epeyce zorlanırsak gibi geliyor bana.

Çocukken bana İstiklâl İlkokulu o kadar büyük görünürdü ki... Yanlış hatırlamıyorsam, iki katında da ortada büyük bir salon, çevresinde dersaneler, Öğretmenler Odası, Müdür Odası gibi odalar vardı. İlk katın koyu renkle boyanmış ağaç tavanı üst katın da tabanıydı aynı zamanda. Bir de bodrum katı vardı. Anneler Günü’nde gösteriler, bu bodrum katında, dersanelerdeki öğrenci sıralarının masa

Özın ERDEMLİ
ozinerdemli@gmail.com

olarak kullanılan bölümleri birleştirilerek yapılan sahnelerde sunulurdu.

Ben de, beş ya da altı yaşındayken Anneler Günü’nde böyle bir sahnede, anneler için mandolinle bir şarkı çalmıştım.

Bizim çocukluğumuzun müzik çalgısı mandolindi. O günlerde, Çorum’da ortaokul ya da lisenin müzik derslerine giren bir öğretmen, çocuklara özel müzik dersleri verirdi. Okula giden ablalar, ağabeyler öğretmenimizden ders alırken, okula henüz gitmeyen küçükler de onları izlerdi. Ben de küçüklerin arasındaydım. Ben, mandolin çalmayı öğrenmekte acele edince, öğretmenimiz mandolini tutmamı isteyip, mandolinin tellerine ulaşamayan parmaklarımı göstererek, biraz büyümem gerektiğini söylerdi. Okumayı okula gitmeden öğrenmiştim. Mandolin için de nasıl direndiysem, rahmetli müzik öğretmeni Nejat Leblebicioğlu, İs-

tiklâl İlkokulu’nda Anneler Günü için çalışmaların yapıldığı günlerde beni de çalıştırmış ve mandolin çalarak gösteride ben de yer almıştım.

Aradan yıllar geçti. Çevresini büyük yapılar, apartmanlar sardıkça çocukluğumun o, gözüme çok büyükmüş gibi görünen İstiklâl İlkokulu da, ortada minyatür bir yapıya döndü sanki... Benim içimdeki değeri ise, çocukluğuma duyduğum özlemle birlikte giderek büyümekte...

Anneler Günü’nü; o gün, mandolinle seslendirdiğim şarkının sözlerini ve İstiklâl İlkokulu’nun 1997 yılında, Ulu Cami’nin bahçesinden çekmiş olduğum fotoğrafını “annelerimize” sunarak kutluyorum:

ANNEM

Küçücükken başucumda/ Bana ninni söyledin./ Sabahları uyanınca/ Beni okşar, severdin./ Benim annem, güzel annem/ Beni al dizlerine./ Kucağında okşa beni,/ Ninniler söyle yine./ Bugün hâlâ kulağımda/ Çınlıyor tatlı sesin./ Kalbimin sen tek neşesisin...

8 Mayıs 2013 / ANKARA

Salınarak Mayıs'a

Mehmet ÖZTÜRK
Eğitimci-Şair

*Sevdalar eğiriyorum güne ve aya
Yalnızlıktan değil sensizlikten
Uçurtma salıyorum göğe maviye karışıyor
Bulutlar oynak.
Çıkınımda özlem
Salınarak gidiyor uçurtmanın peşine
Kenarında özlem bin sevda
Sular duruluyor
Kesiyor huçkırığını*

*Yaban gülleri bahardan yana
Ayaklarım Mayıs*

*Duruyorum
Ellerimi halaya kaldırır gibi
Ayaklanmış baharın sağanağında Suskunluğu
güze erteliyorum.
Salınıyorum Mayıs'a.*

(“Aslında Bendim Öteki” isimli kitabından)

**İstiklâl İlkokulu/Çorum 1997/
Fotoğraf: Özın Erdemli**

ELLERİ ÖPÜLESİ ZÜBEYDE ANA

Ailesine, vatanına ve milletine hayırlı bir evlat yetiştirmek sanat işidir. Sanatçı hassas, naif, ufku geniş, bir o kadar da özgür ruhludur. Sanatçının eseri, nesiller sonrasına feyz olur, rehber olur, paha biçilemez değer olur. Annenin eseri de, ahlak olur, vatan olur, millet olur. Bu topraklar eli öpülesi, sanatçı anneler diyarıdır. Eli öpülesi annelerin yetiştirdiği, Mehmetçikler diyarıdır. Eli öpülesi Zübeyde Ana'nın, yetiştirdiği Mustafa Kemal'ler diyarıdır.

Sanatçı hassasiyetiyle hayata bakan Zübeyde, Osmanlının gücünün iyice zayıfladığı bir dönemde Selanik'te dünyaya geldi. Yarısının Türk diğer yarısının Bulgar, Pomak, Arnavut ve Rum olduğu, iç karışıklıkların baş gösterdiği yıllardı. Babasını çok küçük yaşta kaybetmişti. Annenin kaderi kızda gider misali, annesinin kaderini yaşamış ve oğlunu babasız büyütmek zorunda kalmıştı. Annesinin yaşadığı acı deneyim adeta rehber olmuştu Zübeyde'ye.

Ali Rıza Efendi ile evlendiğinde 16 yaşındaydı ve çok mutluydu. Severdi, kocasını ve ailesini. Lakin bu mutluluğu hasretlerle bölünmüş, kocası Çayağz'a gümrük memuru olarak atanmıştı. O zamanlar, Çayağzı Rum çetelerinin kol gezdiği, ıssız ve kasvetli bir sınır kasabasıydı. Selanik ise, muhacirler ile dolmuş, taşmış, işsizlik her geçen gün artarken yoksulluk arşa çıkmıştı. Çeteciler sebebiyle kocasının yanına gidemiyor, karışıklık sebebiyle doğduğu şehirde kalamıyordu. İki arada bir derede kalmıştı.

Olumsuzluklar ard arda sıralanmaya başlamıştı. Berlin Kongresi sonrasında Sırbistan, Karadağ, Romanya, Bulgaristan bağımsızlığını kazanmış, Kıbrıs, Mısır İngiltere'ye bağlanmıştı. Bu fırtınadan nasibini alan Selanik'te de, ne huzur kalmıştı, ne refah.

Hayat ne yaman çelişkidir ki; Zübeyde'nin hüznüyle, sevinci, kayboluşla, yeniden doğuşu bir arada yaşamak kaderi olmuştu. Annesini kaybettiği günlerde oğlu Ömer'i kucağına almış, ikinci oğlu Ahmet doğduğunda daha fazla hasretliğe dayanamamış, kocasının yanına Çayağzı'na taşınmıştı. O günlerde çok mutluydu, aile olmanın sıcaklığını, özlem olmadan, özünde hissetmişti. Maalesef bu huzur da çok kısa sürmüştü, hayatındaki en acı çelişkiyi yaşamıştı. Oğullarını, ateşli bir hastalıktan kaybetmiş, önce Ömer'i bir hafta sonra Ahmet'i toprağa vermişti. Kızı Fatma'dan sonra dayanamam dediği acıyla yine yüz yüze kalmıştı. Bir annenin en zayıf, en çaresiz yanındır evlatları. Kor olmuş oturmuştu,

Semra ŞAHİN

yaralı yüreğine evlat acısı. Yaşadığı acıların üzerine, komitacıların baskınları Çayağzı'nı yaşanmaz kılmış, doğduğu şehre dönmek şart olmuştu.

Ali Rıza Efendi, memurluktan istifa edip, kereste ticareti yapmaya başladı. Umut tekrar yeşermişti hanelerinde. Masalsı güzellikte, pembe panjurlu, cumbalı, iki katlı evlerinde nur topu gibi oğlan dünyaya getirdi Zübeyde. Üç çocuğunu kaybetmiş, yirmi yaşındaki yüreği yaralı kadına, sarı saçlı bebeği ilaç gibi gelmişti. Seçilmiş, özel bir çocuktan bu bebek. Hz. Muhammed'in adlarından birini, Mustafa ismini taşımalıydı. Molla Zübeyde'ye de bu ismi koymak yakıştırdı zaten.

Zübeyde'nin acılarına, Mustafa merhem olsa da, Balkanlar'daki sancılar dinmek bilmemekteydi. Ali Rıza Efendi'nin işleri ise, Balkanlar gibiydi. Karışık, çaresiz ve umutsuz. Kereste işinden umduğunu bulamayıp tuz ticaretine başlamıştı.

Mustafa'dan sonra dünyaya gelen Makbule, doğar doğmaz annesine yaren olmuştu. Sanki o günden belli gibi, gelecekte de kader arkadaşı, dert ortağı, can yoldaşı olacaktı. Fakat en küçükleri Naciye onun kadar şanslı değildi. Hayata tutunamamış, Zübeyde Ana bir evlat acısı daha yaşamıştı. Memlekette sorunlar birbirini kovalarken, maddi sıkıntılar yaşanırken, yıllar da hızla akıyordu. Yıllar akıyor, çocuklar büyüyordu.

Zübeyde Ana, Kuran okuyan, ibadetlerini yerine getiren Müslüman bir kadındı. Dini eğitimi çok önemsiyor ve Mustafa'nın mahalle mektebine gitmesini istiyordu. Mustafa anne-

sinin isteği üzerine mahalle mektebine gidecek, dini eğitimini tamamladıktan sonra da Şemsi Efendi Mektebine geçecekti.

Sağ salim bu yaşa getirmenin gururuyla, oğlunu mektebe gönderen Zübeyde Ana'nın mutluluğu uzun sürmedi. Tuz işinde de umduğunu bulamayan Ali Rıza Efendi, ateşli bir hastalığa yakalanıp Hakkın rahmetine kavuştu. 27 yaşında, iki çocuğuyla birlikte, hayatta bir başına kalakaldı. Artık hem anne olmalıydı, hem de baba. Çareyi abisinin yanına, çiftliğe taşınmakta buldu.

Okul özlemi ile yanan Mustafa, çiftlikte kalamadı. Tekrar Selanik'e döndü ve Selanik Rüştüye'sine başladı. Askeri lise sınavlarını kazandığında, Zübeyde Ana'nın kafasında kurguladığı bütün dünyası yıkıldı. Dört evladını kaybetmişti. Oğlu asker olmamalıydı. Bir evladını daha kaybetmeye dayanamazdı. Oğlu tüccar olmalıydı. Ama Mustafa'yı ikna edemedi, o asker olacaktı. Nasıl büyük bir aşkla istediğini görünce dayanamadı ve izin verdi. Zübeyde öyle bir anneydi ki; korkuları olsa da, istemese de her zaman oğluna destek olmuş ve arkasından gitmişti.

Oğlunu "paşam" diye seven Zübeyde Ana'nın, onu askeri üniformasının içinde gördüğündeki gururu tarifsizdi. Artık asker anasıydı. Üniforması ile adeta kabına sığmayan özgür ruhu, taşkın yüreği, olgun duruşu birbirini tamamlamıştı. Karşısında Paşa edasıyla Mustafa Kemal duruyordu.

Asker de olsa, paşa da olsa, mavi gözlü delikanlı onun her daim küçük oğlu olarak kalacaktı. Bir defasında oğlunun hastalandığını duyan Zübeyde Ana, tek başına Manastır yollarına düşüp, peşinden gitmişti. Belki de bu, bir sürecin başlangıcıydı. Önde Mustafa Kemal, arkada onu takip eden Zübeyde Ana. Her anne gibi kaygıları vardı. Hasta olmasından, yanlış yola sapmasından, yanlış arkadaşlıklar edinmesinden korkuyordu. Oysa ki Mustafa Kemal'in bambaşkaydı düşünceleri. O vatansever, özgürlükçü, hürriyet hayalleri kurmakta, çok çalışmaktaydı. Ve bu doğrultuda sınıf birincisi olarak mezun olmuş, Harbiye'ye geçmişti. Annesi yine özlemle onu bekleyecekti.

Kurmay Yüzbaşı olduğunda, çekilmiş fotoğrafı eline değdiğinde, ne zamandır öpmediğini, koklamadığını, sarılmadığını fark etti. İstanbul'a onu görmeye gittiğinde, memleket meseleleriyle yanıp tutuşan oğlunun, izinsiz gazete çıkarmaktan gözaltına alındığını öğrendi. Doğru dürüst hasret gidermeden, Suriye'ye sürülen Mustafa Kemal'in arkasından ağlayarak el sallamak düşmüştü, Zübeyde Ana'nın payına. Yine bir başka ayrılık, bir başka hasretlikti.

Aylar sonra ana oğul Selanik'te tekrar buluştuğlarında, Mustafa Kemal'in amacı, Şam'da kurdukları Vatan ve Hürriyet Cemiyeti'ni burada da kurmaktı. Her koşulda oğlunu

destekleyen Molla Zübeyde, evini genç ihtilalcilere açan, subay anasıydı. Zübeyde Ana yine bir toplantıdan sonra oğluna "bir gün bu işler olduktan sonra seni namus ve haysiyet sahibi olanlarla beraber görmezsem, işte o zaman müteessir olurum." demişti. Çünkü, inanç, vatan, namus, haysiyet karakterinin özüydü.

İstanbul, Şam, Manastır, Selanik, Fransa derken oğlunu uzun soluklu yanında bulamayan ana, onu evlendirememiş, mürüvvetini görememişti. Gelsin de evlendireceğim diye düşünürken, oğlunun tayini bu sefer de İstanbul Genelkurmay Merkez Başkanlığına çıkmıştı. Bu gidişlere üzülen ana, hasta düşmüş oğlunu uğurlamaya bile gidememişti. Mustafa Kemal oradan, Trablus'a İtalyanlar ile savaşmaya gidişini de özellikle annesinden saklamıştı. Çünkü, ihtilalci anası da olsa, buna yüreğinin dayanamayacağını düşündü.

Zübeyde, Balkan savaşları çıkınca yaşanmaz hale gelen, ata toprağı, ana toprağı, doğduğu, büyüdüğü, gelin olduğu, evlatlarını doğurduğu Selanik'ten, İstanbul'a kızı Makbule ile göç etmek zorunda kaldı. Vatanından sürülmüş ana kızı kapılarını, Ragıp beyin (ikinci eşi) yeğeni Vasfiye hanım (Fikriye'nin annesi) açtı. Bir taraftan Mustafa'sının onları hiç ziyarete gelememesine üzülen Zübeyde Ana, diğer taraftan da oğlu ile ilgili haberleri öğrendikçe göğsü kabardı. "Conkbayırı'nda, Yarbay Mustafa Kemal düşmanı durdurdu.", "Mustafa Kemal Anafartalar Grup Komutanlığı'na getirildi."

Memleketin her köşesine giden oğlu Mustafa Kemal Suriye' de iken, bir söylenti dolandı İstanbul sokaklarında "Suriye'deki bir paşa çöl fırtınasına tutulmuş ve gözleri kör olmuştu." Bunu duyan Zübeyde Ana'ya koca şehir dar gelmişti. Gözleriyle görmedikçe, içi rahat etmeyecekti. Yine Mustafa'sının arkasından gitmiş, sağlıklı olduğunu görmüş, bir kez de Halep'te sarılmıştı oğluna.

Memleketin üzerinde kara bulutlar dolaşmaya başlamış, Mondros Mütarekesi imzalanmıştı. Ülke yangın yerine dönmüştü. Bu parçalanıştan, bu yok oluştan kurtulmanın bir yolu olmalıydı derken; 19 Mayıs 1919 Pazartesi sabahı Samsun'dan bir güneş doğdu. Vatansızlar, Mustafa Kemal ve arkadaşlarıydı bu gelenler.

Ayrılıklara, hasrete alıştı Zübeyde Ana ama bu seferki bir başkaydı. Oğlu, hakkında idam kararı verilmiş, padişaha karşı gelmiş, asi diye yaftalanmıştı. Sıkıntılar yaşamış, evsiz barksız kalmış, ata yurdundan sürülmüş, yan-

mış yakılmış her şeye göğüs germiş, lakin bu durum hepsinden ağır gelmiş ve felç geçirmişti.

Kurtuluş Savaşı ile güzel haberler de peş peşe gelmeye başlamıştı. Vatanın her köşesinden ve Mustafa'sından gelen güzel haberler, yüreğine su serpmişti. Uykusuz, huzursuz, bitmek bilmeyen gecelerde inancı ve evlat sevgisi ayakta tutmuştu Zübeyde Ana'yı. Her gece vatanı ve oğlu için dua ederek sabahlamıştı. O en zor günlerde bile oğlundan haber almış, ama ilk defa onun peşinden gidememişti.

Savaş bittiğinde, Türk milletini kurtaran komutanın annesiydi artık. Mustafa Kemal'yle gurur duymaktaydı. Asıl gurur duyduğu nokta, oğlunun kibirsiz mağrur duruşuydu. Onu tanıyordu, bu tür dünyevi güçlerin karakterine zarar veremeyeceğini biliyordu. Biliyordu çünkü, bu erdemleri bir bir, ilmek ilmek işlemişti evlatlarına.

Aralarında saygıyla beslenmiş, güçlü bir ilişki vardı. Okullarda ve cephelerde geçen hayatı nedeniyle Mustafa'sını yeterince bağrına basamamıştı. Buna rağmen aralarına giren yıllar ve mesafeler bağlılıklarına gölge düşürmemişti. Bu bağlılığı yakınları da hayranlıkla izlemişti.

Mustafa Kemal Atatürk'ün yakın arkadaşı Kılıç Ali şöyle der:

"Annesi Atatürk'ü, Atatürk de annesini, ikisi birbirlerini adeta büyük bir aşkla severlerdi. Tuhaf değil mi? Zübeyde Hanım oğluna karşı adeta derin bir saygı beslerdi. Elini tuttuğunda sanki onu öpmek isterdi. Atatürk de annesine karşı olağanüstü saygılıydı."

Yine Atatürk'ün silah arkadaşlarından Cevat Abbas da şöyle anlatır:

"Ana ve oğul hazırlanmadan birbirlerini görmezlerdi. Mustafa Kemal Atatürk sabahları uyanır uyanmaz, eğer o gün annesini görecekse, birisi vasıtasıyla annesinden izin alırdı. Sonra büyük bir merasimde bulunacakmış gibi Atatürk hazırlanırdı. Bayan Zübeyde de hasta yatağında olsa dahi büyük bir ihtimamla Atatürk'ü kabule hazırlanırdı. Saçlarını taratır, işlemeli başörtüsünü örter, Makedonyalı gelinlik kızın zengin çeyizinden kalmış oyalı bürümcük gömleğinin üzerine ipekli entarisini giyerdi. Ve İstanbulkari renkli maş-alahı ile resmi kıyafetini tamamladıktan sonra oğlunu beklediği haberini gönderirdi."

Mustafa Kemal annesinin hasta olduğu günlerde, onu görmek için İzmir'e yola çıkmıştı. Tanyeri ağarmak üzereydi ve Emir Subayı Ali'yi çağırarak sordu:

"Annemden bir haber var mı?"

Emir subayı Salih Bozok'tan telgraf geldiğini ancak çözülemediğine dair kem küm edince Mustafa Kemal'in mavi gözleri buğulandı:

"Annemin öldüğünü biliyorum. Bir rüya gördüm. Yeşil tarlalarda annemle dolaşıyordum. Birden bir fırtına çıktı ve annemi götürdü."

Bir annenin sanatçılığıyla vatansızlar, idealist, ileri görüşlü, disiplinli, önder, asker, eğitimci yetiştirdi Zübeyde ana. Yüzyılın liderini yetiştirdi Zübeyde Ana.

Elleri öpülesi Zübeyde Ana.

ULUSLARARASI BİR KARİKATÜR YARIŞMASININ ARDINDAN

Altan ÖZESKİCİ

Sanat her zaman içimizdeki sesin, çılgınlığın aynası olmuştur. Karikatürde ise bu yansıma açıkça gözlemlenebilir.

Bu yıl sekizincisi düzenlenen Amasya Belediyesi Karikatür Yarışması sonuçlarına baktığımızda karikatürlerdeki coşku ve dinamizmi görebiliyoruz.

Şu ana kadar ulusal çapta düzenlenen yarışma, son yarışmasıyla uluslararası alanda, dünya karikatürüne pencere açtı. 23 ülkeden, 368 karikatür sanatçısı, 826 eseriyle yarışmada yer aldı.

22 Nisan 2017 Cumartesi günü İzmir Piriştina Kent Müzesi'nde Karikatür sanatçıları Mehmet SELÇUK, Abdulkadir USLU, Şevket YALAZ, Altan ÖZESKİCİ, Yusuf KOT, mizah yazarı Savaş ÜNLÜ

İkincilik Ödülü Jitet Kustana - ENDONEZYA

Mansiyon Ödülü
Didle Sri Widyanto - ENDONEZYA

Birincilik Ödülü Vladimir Kazanevsky - UKRAYNA

Mansiyon Ödülü Aşkın AYRANCIOĞLU - TÜRKİYE

Birinci Mansiyon Buse Nergiz BAKAR - TÜRKİYE

ve Belediye Başkan Yardımcısı Osman AKBAŞ'ın katılımları ile gerçekleştirilen jüri toplantısı sonucunda dereceye giren eserler belirlendi.

Ön elemelerden sonra finale kalan eserler üzerinde jüri gizli oylama yaptı ve ödül alacak karikatürleri belirledi.

Jüri'nin değerlendirmesi sonucunda dereceler ödüller şöyle dağıldı:

Birincilik ödülü Vladimir Kazanevsky - UKRAYNA, ikincilik ödülü Jitet Kustana - ENDONEZYA, üçüncülük ödülü Ali Şur - TÜRKİYE, mansiyon ödülü: Didie Sri Widyanto - ENDONEZYA, mansiyon ödülü Aşkın Ayrancıoğlu - TÜRKİYE, mansiyon ödülü Michel Moro Gomez - KÜBA

Ayrıca yarışmada 18 yaş altı gençler kategorisinde ise ödül dağılımı şöyle oldu: Birinci Mansiyon Buse Nergiz Bakar - (Çorum Yavruturna Ortaokulu) TÜRKİYE, İkinci Mansiyon Elif Sena Yıldırım (Çorum Doğa Okulları) TÜRKİYE, Üçüncü Mansiyon Dağlar Umut Ayrancıoğlu - TÜRKİYE, Jüri Özel Ödülü Esra Toka - TÜRKİYE.

İkinci Mansiyon
Elif Sena YILDIRIM - TÜRKİYE

Üçüncü Mansiyon
Dağlar Umut AYRANCIOĞLU - TÜRKİYE

Jüri Özel Ödülü Esra TOKA - TÜRKİYE

Üçüncülük Ödülü Ali ŞUR - TÜRKİYE

Mansiyon Ödülü Michel Moro Gomez - KÜBA

MODERN ZAMANLAR

Charlie Chaplin ya da namı diğer Şarlo'nun başrolünde yer aldığı, 1936 yılında gösterime giren "Modern Zamanlar" (Modern Times) adlı filmin konusu, 1929 yılında yaşanan Büyük Ekonomik Buhran sonrası 1930'ların Amerika'sıdır.

Dönemin endüstri hayatı ve endüstri ilişkileri; birey ve toplum hayatına yansımaları, ekonomik kriz, işsizlik, yoksulluk, vb. sorunlar, Fordizm eleştirisi üzerinden ele alınmaktadır. Bir anlamda modern zamanın getirdiği endüstrileşme ile yaşanan ekonomik ve toplumsal sorunların en yoğun hali, Chaplin'in bu son sessiz filminin sessizliğinin içinde karşımıza çıkmaktadır.

Modern kavramının akla getirdiği 'yeni' ya da 'güncel' olan, artık 'dünden farklı' ve 'düne ait olmayan' bir dünya olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım, 2010:705). Modern dönem, Rönesans ile başlayıp, 18. yüzyıl Avrupa kıtasında Aydınlanma Çağı olarak da kabul edilen dönemle devam eden sürecin ürünüdür. Bu dönemde Avrupa'da yaşanan bilimsel, siyasi, kültürel ve endüstriyel gelişmelerin; özellikle de Sanayi Devrimi sonrası yükselen kapitalist ilişkilerin yarattığı 'yeni' toplumsal yaşam ve üretim tarzı, artık 'dünden' -feodal dönemden- çok farklıdır. Modern dönemin en önemli farkı aklını kullanma cesaretini gösteren birey ve rasyonalitenin öncülüğünde, yeni toplumsal, siyasal ve ekonomik yapılanmalar, bir anlamda "modern örgütlenmeler" yaratmış olmasıdır. Bu modern örgütlenmelerden birisi de fabrika olarak karşımıza çıkmaktadır.

Modern endüstriyel ekonominin temel taşı olarak kabul edilen fabrikalar, makineli üretimin gerçekleştiği mekânlardır. Drucker (1994: 45-47), aletleri kullanma becerisi anlamında "teknik" (téchne) kelimesinin, zanaatkârlara özgü yapıp etme bilgisi olmaktan çıkarak, bir alana yönelik çalışma ya da sistematik bilgi anlamına gelen "-loji" (logi) eki ile birleşmesiyle kavramsallaşan "teknoloji" olgusunun ortaya çıkardığı 'yoğun üretim' ya da 'modern üretim' tarzının, kendisine mekân olarak fabrikayı seçtiğini ifade etmektedir. Böylece zanaatkârların vasıflarını ve bireysel farklılıklarını gösterebildiği aletli üretim, yerini makineli üretime terk ederken, modern dönemde üretim mekânı ve üretim zamanı da standartlaştırılmıştır. Modern çalışma hayatının kuralları da belirginleşmeye başlamıştır (Dikmen, 2009: 111).

Modern çalışma hayatının yönetilmesinde ise ilk önemli isim Amerikalı Frederick Wins-

Yrd. Doç. Dr.
Sevinç SOYOCAK ÖZALP

low Taylor olmuştur. İşbölümü ve uzmanlaşma ile özdeşleştirilen Taylorist yönetim anlayışına göre, "bir işi yapmanın tek doğru yolu" vardır. Taylor'un 'Bilimsel Yönetim' olarak da adlandırdığı bu yaklaşıma göre verimliliği artırmak için, bir işin 'en az hareketle ve en hızlı biçimde' gerçekleştirilmesinin yöntemi bilimsel ilkelerle saptanmalıdır. Taylor, var olan teknoloji ile işleri tekrar organize etmeyi ve

işin standart yöntemini bulmaya çalışırken, işçilerden ve yapılan işten daha fazla verim sağlamayı amaçlamıştır. Bir anlamda Taylorist uygulamalar verimlilik adına işin standartlaştırılmasını amaçlarken, işi örgütlenebilir ve denetlenebilir kılmıştır.

Ancak bu verimlilik arayışını bir üst noktaya taşıyan, Taylorist uygulamaları kullanarak, yarattığı 'montaj hattı' ya da 'kitle üretimi' ile

Taylorizm'in de bir uzantısı olarak kabul edilen Fordizm olmuştur. Aslında süreç olarak kitle üretiminin tarihi, 19. yüzyılın sonlarında gerçekleştirilen Singer dikiş makineleri ve ya motosiklet üretimine kadar götürülse de, Henry Ford tarafından 1913 yılında geliştirilen montaj hattı ile yaratılan kitle üretimi, teknolojiyi kullanarak üretimi daha mekanik hale getirmeyi amaçlamıştır. Montaj hattı, üretim sürecini makineler aracılığıyla basit, sürekli ve rutin işlere ayırarak, her bir parça için, bir işgücü tarafından yerine getirilmesini amaçlarken, işgücünü de mekanik bir bakış açısıyla ele almıştır. Montaj hattının bir parçası kabul edilen işgücünden beklenen, kendisine verilen basit, vasıf gerektirmeyen, rutin işleri yerine getirmesi olmuştur. Üretim süreci ve işgücü montaj hattına ve hattın hızına bağımlı hale getirilmiştir. Böylece fabrikanın çalışma ritmi, montaj hattı tarafından belirlenirken, modern endüstride zaman, mekân ve işten sonra, artık emek ve ürün de standartlaştırılmıştır (Dikmen, 2009: 111).

1920'li yıllarda Fordist üretim tarzının, hareketli montaj hattı ile gerçekleştirdiği kitle üretimi, verimlilik adına fabrikalı üretimin ulaştığı en son seviye olarak kabul edilmiştir. Ford'un pazarda gösterdiği performansın ardından, Amerika'da birçok farklı alandaki firma da, Ford'un kitle üretimi metodlarını kullanmaya başlamıştır. 1920'ler Amerika için, kitle üretimi üzerinden yükselen kitle tüketimi ve yarattığı tüketim toplumu olmuştur. Ancak 1929'da ortaya çıkan Büyük Ekonomik Buhran, Ford'un metod ve yöntemlerinin parlaklığını söndürürken, kitle üretimi üzerinden yeni bir fenomen yükselmiştir: Kitleleşen işsizlik ve beraberinde getirdiği ekonomik ve toplumsal sorunlar.

İşte Modern Zamanlar, bu sürecin trajikomik biçimde ele alınmasıdır. Film, fabrikada işçi olarak çalışan Chaplin ya da Şarlo'nun yaşadığı olaylar üzerinden, verimlilik amacıyla Taylorist ilkelerle yaratılan Fordist üretim tarzını ve Fordizm'in fabrikanın ötesine taşınan ekonomik, toplumsal, vb. sonuçlarını eleştirmektedir. Filmin başındaki ilk eleştiri, zaman ve mekânın standartlaşması ile ortaya çıkan fabrika olgusu ve bireyleri tahakküm altına alan fabrika ya da modern çalışma hayatı üzerinedir. Filmin ilk sahnesinde görülen ve işleyen saat, modern zamanda hızla ilerleyen zamanın önemine vurgu yaparken, ilerleyen sahnede ağıla koşuşturan koyunlar ile fabrikaya koşuşturan işçilere yer verilmesi standartlaşma ile yaratı-

lan kitleler eleştirisini içermektedir. Hatta ağıla koşuşturan beyaz koyunlardan birinin siyah olması bile kitlenin geçerli kurallarını değiştirememekte, bir anlamda farklı olan çoğunluğa ya da kitleye uyum göstermektedir. Filmde, fabrikaya giren işçilerin bastıkları kart, montaj hattının sürekli hızlandırılması, ihtiyaç molasındaki denetim ve kontrol ya da zaman tasarrufu adına otomatik yemek yeme makinesi fabrikanın ve modern çalışma hayatının baskılarını eleştirmektedir.

Bununla birlikte filmde, emeği makinelere bağımlı hale getirdiği, vasıfsızlaştırdığı ve mekanikleştirdiği yönünde montaj hattına yöneltilen başat eleştirilere de yer verilmektedir. Fabrika yöneticisinin belirlediği hızla harekete geçirilen, farklı görevlerin farklı işçiler tarafından yerine getirildiği montaj hattında Şarlo'nun görevi sadece somunları sıkıştırmaktır. Kendi payına düşen bu basit görevi sayısız defa mekanik olarak tekrarlayan Şarlo'nun, hareketli montaj hattının hızına yetişmek ya da

maktadır. İşçiye verilen basit, küçük iş tekrarlarında kafa emeğine, düşünce yeteneğine gereksinim bırakılmaması ile yaratılan monotonluk; işçinin dünyayı yaptığı iş üzerinden görmesine neden olurken, işçi kendisine, yaptığı işe ve topluma karşı yabancılaşmaktadır. Filmde, Şarlo'nun işe ara verdiği mola süresinde bile somun sıkma eyleminden kurtulamaması, montaj hattının artan hızına yetişemediği için kendisini makinenin içine atarak makinenin bir parçası gibi davranması, sonunda yaşanan tempoya dayanamayıp çıldırması ve tedavi sonrasında işsiz olarak toplum yaşantısına alışma çabası kendisine, işe ve topluma karşı yabancılaşmasını anlatmaktadır.

Filmde ayrıca 1929 Ekonomik Buhran sonrası Amerikan toplum yaşantısı da sergilenmektedir. Yaşanan ekonomik krizin, işsizliğin, yoksulluğun, endüstri ilişkilerinin, işçi-işveren ilişkisinin, işçi grevlerinin, yaşanan toplumsal eşitsizliğin vurgulandığı filmde, Şarlo'nun tanıştığı bir kız ile hayatta kalma mücadelesi de ele alınmaktadır. Yaşadıkları bütün sorunlara rağmen yaşama, hayallerle ve umutla bakan filmin kahramanları, modern zamanın getirdiği "insani olandan vazgeçme eğilimi" ne rağmen umutsuzluğa kapılmamışlar ve hayat mücadelelerine devam etmişlerdir.

Çünkü her şeye rağmen hayat, yaşamaya ve umut etmeye değerdir...

Daha geniş bir perspektiften değerlendirilebilecek olan "Modern Zamanlar" filmi, izleyenler için izlenmesi gereken filmler listesinde dâhil edilmelidir...

hattı durdurmamak adına burnunun ucuna konan arıyı bile kovamaması; montaj hattının insani gereksinimlerden uzak, mekanik bakış açısını vurgularken, işçinin ruhsuz, duygusuz biçimde, makinenin bir dişlisi gibi görülmesi eleştirilmektedir.

Modern Zamanlar'da Fordizmin rutinliğinin yabancılaştırıcı etkisi de işlenmektedir. İşin bütününün yöneticiler tarafından tasarlanması ve parçalara bölünerek basitleştirilmesi ile işçiler basit kol emekçisine dönüştürülmekte, kafa ile kol emeği en uç düzeyde kurumsallaştırıl-

Kaynakça Dikmen, Ahmet Alpay, Makine, İş, Kapitalizm ve İnsan, Tan Yayınevi, Ankara, 2011.

Drucker, Peter F., Kapitalist Otesi Toplum, (Çev. Belkis Çorakçı), İnkılap Kitabevi, İstanbul, 1994.

Yıldırım, Murat, "Modernizm, Post-modernizm ve Kamu Yönetimi", Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, Cilt:7, Sayı:1, 2010, s.703-719.

Modern Zamanlar, Charlie Chaplin, 1936.

People's Century, Henry Ford, BBC Belgeseli, 1995.

M.Nevzat ALKAN

Baharın Türküsü

Çiğdem haber verdi

Cemre söyledi

Havaya,

Suya

Ve toprağa,

Baharın türküsünü

Hey uyanın bakalım,

Kış uykusundan,

Durmak var mı?

Baharın kıpırtısından.

Yine bahar geldi,

Dört gözle beklediğim.

Gözüm toprakta,

Kabarmış, ses veriyor.

Sökün eyledi,

Bilecümle yeşillik.

İçimdeki kuş var ya,

Kanatlandı, uçuyor coşkusundan,

Gözüm ağaçlarda,

Sanki patlayan neşem,

Tomurcuklarında.

Koşun kırlara, hey çocuklar!

Ortak olun doğanın neşesine

Kuşların cıvıltısına

Hey! Getirin beli, küreğimi

Ve fidanlarımı, tohumlarından

büyüttüğüm

Orman ağaçlarını ve meyve

fidanlarını,

Ekleyeyim doğaya,

Güzelliklerini bir bir.

Bo durmasın hiçbir yer.

Görmesin gözlerim yeşilden başka,

Bir de mavi su, mavi gökyüzü.

Yenilenir herşey baharda

Coşkun bir sel olur,

Genleşir umutlarım,

Kanat çırpır sonsuzluklara

Bir kuş gibi.

Cebimde 75 kuruşum var, HAVADA BAHAR...

Ve ben

neden
bahar geldi de hâlâ
muşambası kopuk
kara bir koltuk
gibi oturmaktayım?

Kasketini kendi kendine giydi kafam,
fırladım matbaadan
sokaktayım .

cebimde 75 kuruşum var.
HAVADA BAHAR...

Bu yazı yarıda kaldı.
Yağmur yağdı satırları sel aldı,
Ama yağmurmuş
yağdırmış,
yazdığım satırları sel almışmış
cebimde 25 kuruşum kalmışmış
ne çıkar...
Bahar geldi bahar geldi bahar

Nâzım Hikmet

Her bahar, bu satırlar bana umut aşılar...
Bahar geldi, bahar geldi, bahar...

Ve o, parlayan güneşi, o eşsiz bahar havasını
çeker içimize, karşılız bu hoş misafirin ge-
lişini, neşeyle... Öyle ya, Mayıs çok özeldir, se-
nenin 12 ayı içinde... Bahar gelir, ağaçlar bin

Semrin KALELİ

çeşit çiçek açar, kuşlar cıvılda, ruhu dinlenir
insanın...

Atarız kendimizi bağlara, bahçelere. Çimle-
re serilir, seyrederez çiçekleri, böcekleri....

Biz çiçekleri, böcekleri seyre dalmışken, Hı-
zır (A.S) ile İlyas (A.S) buluşur 5 Mayıs gece-
si...Umutlar içinde, çizeriz dileklerimiz kağı-
da, asarız gül dallarına..6 Mayıs'ta buluşur
sevdiklerimizle, çıkarırız baharın tadını, tabiat
anayla el ele...

Tabiat Ana'yla el ele vermişken de, gelir
Mayıs Ayı'nın ikinci tatil günü, coşkumuza
çok sevdiğimiz, annelerimiz, anne yerine koy-
duğumuz büyükannelerimiz eklenir. Taçlanır,
kulağımıza sevgi fısıldayan baharın neşesi...

Kutlu olsun, tüm annelerimizin, büyükan-
nelerimizin, annesi olmayan çocuklara kucak
açan gönlü zengin kadınlarımızın, annesini yi-
tiren çocuklarına hem anne hem baba olan ba-
balarımızın günü...

Kutlu olsun, Bakele'nin ve Anadolu'daki
nice Bakele'lerin Anneler Günü...

Benim babaannemdi, ama bütün köyün,
annemgilin ve dedemin dediği gibi Bakele
derdim ben de ona. Dedeme ise dede.

Dedem, babamın anneme davrandığından
daha iyi davranırdı Bakele'ye.

"Sen yorulma, ineği ben sağarıım." Gider
sağardı.

"Su vereyim mi Bakele?" Verirdi.

Bazı geceler çok soğuk olurdu yayla, "Dur
Bakele..." derdi elindeki odunları alıp. "Soba-
yı ben yakarım." Yakardı.

Şehre indiği her sefer kalın kalın kitaplar
getirip "Bakele..." derdi, "Al. Oku sen. İşlere
ben bakarım." Bakele dedeme kocaman güler,
"Sağ ol İbrahim." deyip gömülürdü getirdik-
lerinin arasına. Okurken, suyun altına girmiş

de nefesini tutuyormuş gibi gelirdi bana. Sıkı-
lırdım önce, sonra korkardım, sonra gidip de-
demin eteğini çekiştirir, "Bakele'ye bi şey mi
oldu dede?" diye sorardım. "Şşt." derdi de-
dem. "Okuyor oğlum, ne olacak? Hadi gel,
biz de gazetenin resimlerine bakalım senin-
le." Alırdı beni kucağına, işaret parmağıyla
göstere göstere okur, anlatırdı.

"Sen niye okumuyosun dede?"

"İşte ben de gazete bakıyorum ya."

Yanlarına gittiğim her yaz bir şeyler öğre-
nirdim. Kitap okunur, gazete bakılırdı meselâ.
Sağılan ineğin arkasında durulmazdı. Uyuyan
köpeğin yakınından geçilmez, eriğe tırmanıl-
maz, örümcek, kelebek öldürülmezdi.

Öğrenirdim.

Bakele macirdi.

Bakele

"Macir ne demek dede?"

"Göçmen demek oğlum."

"Göçmen ne demek?"

Başka memleketten gelmiş insan demektir.

Okul gibiydi benim için köy. Duvarsız, çatısız. Kışın şehirde okurdum, yazın köyde.

Yazdan yaz gelip gidiyor, her yaz biraz daha büyüyor, okuyazar falan oluyor, dedemin getirdiği gazetelere kendim bakmayı, Bakele'nin elinden bıraktığı kitapları kendim okumayı öğreniyordum.

Macir'in macir değil muhacir olduğunu meselâ... Orta iki'de.

Ve Bakele'nin gözünün içine bakan dedeme saygı duymayı, onu giderek Bakele'den daha fazla sevmeyi öğreniyordum. Ama dedemi daha çok sevdiğim için değil; dedem Bakele'yi babamın annemi sevdiğinden daha çok sevdiği için.

Babam annemden su isterdi: "Semiha, su getir." Dedem, Bakele istemeden getirirdi suyunu. Soğutur da getirirdi hem.

"Semiha çay koy." derdi babam. Dedem çayı demler, getirip Bakele'ye ikram eder, "Beğendin mi?" diye de sorardı.

Babam anneme kızardı sık sık. Temizlik yaparken "Ayağını kaldırır." dediğini duysa, "Bir rahat vermedin." diye terslenirdi. "Bağırttıracaksın beni şimdi çocuğun yanında." Annem korkardı babamdan.

Dedem, Bakele evde yokken temizlerdi evi; en çok da onun oturup kitap okuduğu köşeyi temizlerdi. "Mis gibi yaptım Bakele. Otur, rahat rahat oku." Bakele dedemden hiç korkmazdı.

Bakar öğrenirdim ben. Güzel şeyler öğrenirdim.

Lise sondaydım. Bir kış vakti döndüm ki babam evde; gözleri kızarmış, annem bir köşede hem ağlıyor hem toparlanıyor. "Köye gidiyoruz. Hazırlan." dediler. Bakele ölmüş.

Yol boyu Bakele'yi düşünmeye çalıştım ama hep dedem geliyordu gözümün önüne. Kime su getirecekti? Kim yorulmasın diye ineği sağacak, rahat okusun diye köşeyi süpürüp silecek, kim için çay demleyecekti?

Ne edecekti?

Biz vardığımızda gömmüşlerdi Bakele'yi. Günahmış. Ölü bekletilmemiş. Dedem önümüze düştü, annem ağlar, babam ağlar, köyün küçük kabristanına gittik. Başucuna bir tahta dikmişler, toprak hamile gibi kabarmış, Bakele içinde yatıyor. Ama ben gene ona veremedim aklımı. Gözüm de dedemdeydi gönlüm de. Ne zaman başucu tahtasında "Vesile Kara, Ruhuna Fatiha" yazısını gördüm, anca o zaman Bakele'ye gitti aklım.

Vesile?

"Acaba..." diye düşünüyordum dua edermiş gibi yaparken, "Bakele babaannemin gayrimüslim adıydı da dedem tutup vatan hasreti çekmesin diye?.." Ama yok. Bakele yedi göbekten müslümandı.

Üç gün kaldık köyde. Gelenden giden den anneme de yaklaştım babama da. Ağlayıp duruyorlardı. Dedem donmuş gibiydi bir tek. Gözü hep Bakele'nin kitap okuduğu köşede, onu ne kadar özlediğini bilmesen gülüyor dersin, yüzünde de yumuşa-

cık bir ifade.

Annemgil komşulara veda etmeye gidince cesaretimi toplayıp yanaştım dedeciğimin eteğine.

"Dede?.." dedim, "Bakele ne demek?"

Anlattı.

"Canım" demekmiş.

Ve "Aşkım" ve "Bir Tanem" ve "Her Şeyim" ve "Ömrümün Vârı" ve "Gözümün Nûru" ve "Kalbim" ve "Işığım" ve daha yüz binlerce güzel söz, güzel ses demekmiş.

İlk "Canım" demek istediğinde ar etmiş dedem, "Hanım" dese "malım" demiş gibi olur diye korkmuş, "Vesile" dese çok resmi, soğuk. Ama kendinden tarafa bakmasını istiyormuş, onu görmesini, onun içini, yüreğini, sevdasını fark etmesini istiyormuş; anlatacak, dökülecek, gerekirse ağlayacakmış. "Baksana" dese olmaz, "Bak hele..." demiş, devamını getirebilecekmiş gibi.

Bakele dönüp bakmış.

Dedem bütün söyleyeceklerini unutmuş, öylece kalmış.

Beklemiş, beklemiş Bakele, gülümsemiş, dedemin elini tutmuş, bakmış ki dedem yutkunup duruyor, "Anladım İbrahim..." demiş. "Anladım... Sen bana Bakele de bundan sonra, ben anlarım senin ne demek istediğini."

Aşk, âşık olduğunla yekvücut olmakmış.

Öyle dedi dedem.

-Hikaye, Sezgin Kaymaz'dan alıntıdır.

Necip Fazıl KISAKÜREK

(1904 – 1983)

ANNECİĞİM

Ak saçlı başımı alıp eline,
Kara hülyalara dal anneciğim!
O titrek kalbini bahtın yeline,
Bir ince tüy gibi sal anneciğim!

Sanma bir gün geçer bu karanlıklar,
Gecenin ardında yine gece var;
Çocuklar hıçkırır, anneler ağlar,
Yaşlı gözlerinle kal anneciğim!

Gözlerinde aksi bir derin hiçin,
Kanadın yayılmış, çırpınmak için;
Bu kış yolculuk var, diyorsa için,
Beni de beraber al anneciğim! ...

Tüm Annelerimizin

Anneler Günü

Kutlu Olsun...

DOĞANJEOTERMAL

26.YIL

www.hattusa.com.tr
Güre - Edremit - BALIKESİR
444 45 10

www.hattusabolu.com
Göynük - BOLU
0 312 474 03 75

www.hititayastermal.com.tr
Çağa - Güdül - ANKARA
444 86 06

www.erzinoisothermal.com.tr
Erzin - HATAY
444 41 31

www.korfezlalezar.com.tr
Güre - Edremit - BALIKESİR
0 266 384 44 00

*Cennet
anaların
ayakları
altındadır.*

Hz. Muhammed
(s.a.v.)

*Bir anne,
evladını dokuz
ay karnında, üç-
beş sene
kucağında, bir
ömür boyu
kalbinde taşır.*

Hz. Ali

*Kadının en
büyük vazifesi
analıktır.*

M. Kemal
ATATÜRK

*Sevgi ve şefkatin simgesi,
başımızın tacı,
iyilik meleklerimiz
annelerimize, sonsuz saygı
ve şükran duygularımızla...*

ANNELER GÜNÜ

**Tüm Annelerimize
Kutlu Olsun.**

LSY

SHOE INDUSTRY

AYAKKABI SANAYİ VE TİCARET A.Ş.

BAHAR DA GELMEDİ Kİ

Dağönü, elli evlik şirin bir köydü.

O yıl, çetin bir kış yaşamışlardı köylüler. Her ne değin Nisan ayı gelmiş, baharın ucu görünmüşse de; havalar serin ve üşütücüydü yine de. Yakacak bulunduğu sürece evlerde sobalar yanıyordu hala.

Köyde çayevi yoktu. Muhtar odası yaz kış açıktı. Onun dışında, kış avaralıklarında oturulacak iki oda daha vardı. Bunlar, Kör Mıstoğ'la Topal Mehmet'in odalarıydı. Her iki oda sahibi de köyün varlıklı kişileriydiler. Köyün erkekleri özellikle kış günleri ve geceleri bu odalarda oturup söyleşerek zaman tüketirlerdi.

Muhtar Ahmet ağanın yüreği gibi odası ve sofrası da açıktı konuklarına. Garibi, yoksulu, yolcusu ona konuk olur; devlet memuru onun odasında gecelerdi

O gün pazardı.

Öğle sonu bir kısım vatandaşlar, muhtar Ahmet ağanın odasında toplanmış, söyleşiyorlardı. Dışarı ne değin soğuksa, içerisi de o değin sıcaktı. Odanın sobası yanıyordu çünkü.

Cemal odadan içeri girer girmez, bakışlar ona çevrildi.

Cemal:

"Selamün aleyküm komşular," dedi.

Selamını alıp, aralarında yer açtılar ona.

"Buyur bakalım Cemal," dedi Gırgır Osman. "Otur hele. Bir sen eksiktin ekipten. Şimdi tamam olduk."

Cemek Cemal:

"Maşallah," dedi. "Bulmuşsunuz sıcak odayı, keyfinize diyecek yok. Şu garip Cemal de yakacaksınız ne yapıyor; soğukla nasıl cebelleşiyor diye hiç düşündünüz mü?"

Kâmilin Şükrü:

"Ne istiyon bacından, bacın ölüyor acından, demişler" dedi. "Kimin yakacağı kaldı ki aslanım, seni düşünelim. Herkes kendi başının derdine düşmüş."

Kambur Kadir:

"Üşüyen gelip Muhtar'ın odada ısınıyor işte. Söz bedava, sohbet bedava; oturmak ısınmak da cabası." dedi.

Muhtar Ahmet ağa gülererek:

"Bundan böyle burada bedavadan ısınmak yok. Herkes evinden gelirken birer tane de odun getirecek." dedi.

Yanık Yaşar:

"Okul çocuklarının kış günleri okula odun taşıdıkları gibi mi?" diye sordu.

"Aynen öyle," dedi Muhtar.

Tıkı Bekir:

"Bizler öğrenci, burası da okul mu bre Muhtar ağa?" dedi.

Onun yerine Kambur Kadir yanıtladı onu:

"Ne belledin ya!" dedi. "Burası halk mektebi, bizler de onun talebeleriyiz. Farz edelim ki, Muhtar da Muallim..."

Muzaffer GÜNDOĞAR

Gırgır Osman:

"Yahu Kadir emmi," dedi. "Mektep yerine okul, talebe yerine öğrenci, muallim yerine de öğretmen demeyi belleyemedin gitti bir türlü."

"Bak hele," dedi Kambur Kadir. "Gördünüz mü komşular? Bizim Osman da benim konuşmamı beğenmez. Cıvciv yumurtadan çıkmış, kabuğunu beğenmez misali."

"Onlar yeni kuşak," dedi Mollanın Kazım.

Tıkı Bekir aklını odun konusuna takmıştı bir kere.

"İyi, hoş, güzel de," dedi Tıkı Bekir. "Odunu nereden bulup getireceğiz? Evler de bulunan tezekle saman. O da burada yanmaz."

"Desene," dedi Kambur Kadir. "Kelin merhemi olsa kendi başına çalar."

"Doğru söyledin Kadir ağa" dedi Tıkı Bekir. "Odun bulsak biz yakacağız. Olmayan odunu nasıl getirelim Muhtar odasına?"

Yanık Yaşar

"Anlaşıldı komşular," dedi. "Havalar ısınmaya kadar ya buz gibi odada oturacağız, ya da "halk mektebi"ne bir süre geleceğiz."

Kıs kıs güldü bu söze Kambur Kadir.

Muhtar da baktı ki, şakayı ciddiye alıyorlar:

"Yahu komşular," dedi. "Bazılarınıza da hiç şaka yapmaya gelmiyor açıkçası. Hemen gerçek sanıyorsunuz. Muhtar odası kapanır mı hiç? Kapanmaz. Sobası söner mi? Sönmez. Göl yerinde su eksik olmadığı gibi; Muhtar sobasından yakacak, sofrasından da yiyecek eksik olmaz."

Bu söz üzerine Tıkı Bekir gibiler derin bir soluk aldılar.

"Oh be!" dediler. "Yoksa nerede oturur, nerede zaman tüketirdik?"

"Yahu," dedi Cemek Cemal. "Şaka bir yana da, bahar da gelmedi ki sırtımızı ısıtsın."

Bu söze kahkahayla gülen Gırgır Osman:

"Ne kaldı ki şurada baharın gelmesine canım," dedi. "Hele biraz daha sabret. Yakındır gelmesi."

"Sabretmesi mi kaldı be kardeşim!" dedi Cemek Cemal. "Donuyoruz soğuktan."

Gözlerini belerten Tıkı Bekir:

"Konuştuğun lafın nereye gittiğinden haberin var mı Cemal?" dedi. "Ayıp olmuyor mu?"

"Hayrola Tıkı," dedi Cemek Cemal. "Yanlış bir laf mı ettik sana karşı?"

"Elbet yanlış laf ediyorsun arkadaş" dedi Tıkı Bekir. "Yakışıyor mu sana? Şakanın da bir sınırı vardır."

"Sana şaka yapan kim be!" dedi Cemek Cemal.

"Şaka yapmıyorsun da, Bahar avradımın senin ağzında işi ne?"

Odada bir sessizlik oldu. Birçoğu bıyık altından gülmeye başlamıştı.

Cemek Cemal:

"İlahi Bekir kardeş," dedi. "Biz ne diyoruz, sen ne anlıyorsun Allah aşkına!"

Tıkı Bekir sözünen diklendi:

"Ne yanlış anlaması be! Sen resmen laf dokunduruyorsun bana. Bahar avradımın gelip gelmemesi seni ilgilendirir mi? Hem ısıtacaksa benim sırtımı ısıtır Bahar."

Güldü Cemek Cemal:

"Ulan Tıkı Bekir," dedi. "Ne saf, ne alıngan adamsın be! Buluttan nem kapıyorsun aslanım!"

Sonra komşularına dönerek:

"Söyleyin komşular, ben Tıkı'ya dokunacak bir şey söyledim mi?"

"Söylemedin," dedi Gırgır Osman.

"Çok alıngansın be Tıkı!" dedi Muhtar.

"Cemal bahar mevsiminin gelmediğinden, havaların ısınmadığından söz ediyor; sen de tutturmuş lafı nerelere çekiyorsun?"

"Karın Bahar," dedi Cemek Cemal. "Bizim anamız, bacımız. Hiç öyle yanlış laf eder miyiz bu kadar milletin içinde?"

"Siz baharları karıştırdınız," dedi Kambur Kadir.

Oturanların bir bölümü birbirlerine anlamlıca bakıp gülmüşediler. Akılda olmayanı akla getirmişti Tıkı Bekir. Kendisi saf, akli pek ırağa sarmayan, ufak tefek yapılı, garip yiğit bir adamdı. Karısı Bahar komşu köydendi. Hasta olan babasının yanına gitmişti geçen hafta. Hala da dönmemişti. Bu nedenle asıl sırtı üşüyen Tıkı Bekir'di. Çünkü Bahar'sızdı kaç zamandır.

Cemek Cemal'in bu esprisi köyün gençlerinin diline düştü kısa sürede. Zamanla da deyim haline dönüştü halk arasında.

Gençler arada sırada birbirlerine gırgır olsun diye:

"Bahar da gelmedi ki, sırtımızı ısıtsın!" diyorlar, ardından da gülyorlardı kahkahayla.

Şef Enver Leblebicioğlu, TSO Korosu'nun bir konserinde seyircileri selamlarken...

Leblebicioğlu Eczanesi'nin üst katındaki ofiste, Selda Fındık, Enver Leblebicioğlu ve topluluktaki en yakın yardımcılarından Sevil Coşkun... (Fotoğraflar: Esra ESEN)

Tüm canlıların, hatta bitkilerin de bir ruhu var, musiki ile beslenen...

✓ İlk bakışta "mesafeli" görünen, "ciddi" bir insan Enver Leblebicioğlu...Biraz sohbet ettiğinizde, duygu dünyasının perdesini hafif araladığınızda ise, bambaşka bir kişilikle karşılaşıyorsunuz. En başta, inanılmaz "espritüel"...Dahası, alabildiğine "duygusal"...

✓ Bilirsiniz, "duygu" olmadan "musiki" olmaz. Eczacı Enver Leblebicioğlu da, Çorum'da "musiki" denince uzun yıllardan beri ilk akla gelen isimlerden biri, belki de "ilk isim"...Dolayısıyla, karşınızda bir "duygu insanı" bulduğunuzda, şaşkırmamanız gerekiyor aslında.

✓ Hayvanların musikiden nasıl etkilendiklerini anlatıyor, örnekler sıralayarak...Ve "Sessizliğin de bir dili var" diye başlayıp, çiçeklerin, ağaçların ruhuna iniyor. Kendi ruh dünyasında ise, dolu dolu insan sevgisini, hayvan sevgisini, doğa sevgisini yakalamanız hiç de zor olmuyor.

Selda FINDIK

Hayvansever Enver Leblebicioğlu'nun eczanesinde de "Yakup" isimli bir papağan var.

Ailece sahnede

Çorum TSO Türk Sanat Müziği Topluluğu Şefi Ecz. Enver Leblebicioğlu'nun küçük kızı Ayşegül'ün düğününde, saz heyetini baba yönetirken, üç kızı da (Didem Özel, Zeynep ve Ayşegül) sırayla sahne alıp birer şarkı söyledi. Sonuçta da, anne-babaları Oya-Enver Leblebicioğlu ve damat Artuğ Okay ile birlikte objektifimize poz verdiler. 49 da

Selda Fındık, Leblebicioğlu ile söyleşi sırasında...

Oya-Enver Leblebicioğlu çiftinin küçük kızları Ayşegül'ün düğünü, 23 Nisan 2016 tarihinde yapılmıştı. Yukarıda kupürü görülen haber de, 26 Nisan 2016 tarihli ÇORUM HABER'in 1. sayfasında yer almıştı.

Olay Moğolistan'da, Gobi çölünde yaşanır. Göçebe bir aileye ait devenin zorlukla doğurduğu yavru bembeyazdır. Herkes şaşırır, ama asıl şaşırana anne devedir. Şaşırmanın ötesinde kızgındır. Yavrusuna süt vermeyi reddeder.

Deve yetiştiriciliği yapan aile için, bir deveyi kaybetme riski, göze alınamayacak kadar büyük bir kayıp anlamına gelmektedir.

Efsaneye göre "müzikle ikna" ise geleneksel bir yöntemdir.

Eğer ki, deve müzisyenin şarkısını dinleyip de yavrusunu emzirmeye karar verirse, gözyaşı dökermiş.

Bunu başaracak müzisyen aranıp bulunur, getirilir.

Ve devenin gözyaşları arasında mutlu son...

Bu, 2003 Alman yapımı "The Story of the Weeping Camel" isimli belgesel filmin öyküsü.

Çevreyle, doğayla uyumlu, basit, ama mutlu bir yaşam süren göçebe insanların dünyası.

iletişim olduğunu da belirtiyor Enver Leblebicioğlu, "İnsan vücudunun yüzde 80'i de su olduğuna göre..." diyor.

"Tüm canlıların bir ruhu var. Ruhlar ise müzikten etkilenir."

"Bitkilerin dünyası sessiz bir dünya... Ama sessizliğin de bir dili var."

Bu duygular içinde, boş zamanlarını bağıyla, ceviz bahçesiyle uğraşarak geçirdiğini anlatıyor Leblebicioğlu.

Tavukları, kuşları, köpekleri...

Hatta, eczanesinde bile, "Yakup" isimli paçağı...

Enver Leblebicioğlu, dış görünüşünün aksine, esprili ve güler yüzlü bir insan...

havalarda ve halk ozanlarının deyişleri akla gelir. Oysa, bilinenin aksine, Çorum'da kadim bir musiki geleneği de vardır. Nice hit olmuş sanat müziği eserinin de, ya güftekarı, ya beste-kârı Çorumludur.

Cumhuriyet döneminde, Çorum'da musiki denilince ilk akla gelen isim öğretmen Ali Sadi Leblebicioğlu'dur. Sadi Hoca, Halkevlerinde uzun süre musiki eğitimi vermiş ve sayısız öğrenci yetiştirmiştir.

Günümüzün zirvedeki ismi ise Sadi Hoca'nın izini süren oğlu Enver Leblebicioğlu'dur.

*

Şimdi Enver Leblebicioğlu, yaşam öyküsünü anlatıyor:

4 Ekim 1950 yılında Çorum'da doğdum. Babam merhum öğretmen Ali Sadi Leblebicioğlu'dur. (1903-1975) Annem ise ev hanımı olan Ayşe Payende Hanımdır (1916-2013). Biz dört erkek ve bir kız kardeşiz. Ben en küçükle-riyim.

1976 yılında Oya Hanımla evlendim. Didem, Ayşegül ve Zeynep isiminde üç kızım ve iki torunum var.

1978 yılında kendi soyadımı taşıyan eczanemi açtım ve 40 yıla yakındır ilimizde Eczacı olarak hizmet etmekteyim.

*

İlkokulu 1962 yılında Çorum Tanyeri İlkokulunda, Ortaokulu ve liseyi de Çorum Lisesinde 1968-1969 öğretim yılında bitirdim. 1969

Leblebicioğlu'nun vitrinindeki plakelerin büyük çoğunluğu, musikiye hizmetlerinden...

Ama, müziğin sihirli etkisinin de en somut örneklerinden biri.

*

Çorum Ticaret ve Sanayi Odası Türk Sanat Müziği Topluluğu'nun Şefi, Eczacı Enver Leblebicioğlu, bu film öyküsünü anlatarak başlıyor söyleşimize.

Ardından, müziğin büyüsunü, insanlardan, hayvanlardan, hatta bitkilerden farklı örneklerle anlatıyor.

Cerrahların, uzun ameliyatlarda klasik müzik dinlediklerini, tarih boyunca kimi hastaların müzikle tedavi edildiklerini, hayvanların süt veriminin müzikle arttığını, çiçeklerin müzikle canlandıklarını...

"Bağımızda, babamın kimbilir ne zaman diktiği bir kayısı ağacı var. Artık yaşlandı. Kuruma belirtileri başladı. Her gittiğimde onunla konuşuyorum, kuruma diye yalvarıyorum. O da direniyor."

*

Müzikle su kristalleri arasında pozitif bir

Ve müziğin insan sağlığına yararına biz de bütün kalbimizle inanırız.

Enver Leblebicioğlu'nun korodaki en yakın yardımcılarında Sevil Coşkun da, yaşamındaki tüm güçlükleri, müzik sayesinde aştığını belirtirken, "Sabah yürüyüşlerinde eğer müzik dinlersem, iki tur fazla atıyorum" diye de pekiştiriyor tezini.

Dışarıdan fazla "ciddi" görünen, gerçekte ise "esprili", "sıcak" ve "duygusal" bir kişilik Enver Leblebicioğlu.

Bunlar, söyleşimiz sırasında edindiğimiz izlenimlerimiz.

Şimdi de, genel hatlarıyla tanıtmaya çalışalım kendisini.

*

Çorum'da müzik denilince, ilk önce türküler, uzun

Babası, merhum Ali Sadi Leblebicioğlu'nun fotoğrafı önünde...

yılında Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesine girdim ve bu okulu 1975’de bitirdim. Bir buçuk yıl kadar İskilip Devlet Hastanesinde eczacılık yaptım. Daha sonra askerlik görevini ifa etmek için Polatlı Topçu ve Füze Okuluna girdim. 4 aylık eğitimden sonra Topçu Astegmen olarak önce Diyarbakır ve sonra Merzifon Topçu alayında askerlik görevimi tamamladım.

Babam müzik öğretmeni idi. Benim hem ilkokul öğretmenim, hem de ilk musiki hocam rahmetli babam Ali Sadı Beydir. Ağabeylerim de birer enstrüman çalardı. Onlar da musiki

yim idi. Onun oğlu Sedat Leblebicioğlu da şimdi Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası’nda keman sanatçısı.

Keman çalmayı ise babamdan öğrendim. Lise yıllarında okul korosunda keman çalıştım. Daha sonra Dr. Sedat Terlemez’in topluluğunda bir müddet kanun çaldım. Sonra da ud çalmaya başladım.

Dr. Sedat Terlemez 80’li yıllarda Çorum’a tayin olunca Türk Musikisi ile uğraşanları bir koroda topladı ve Sağlık Müdürlüğü sponsorluğunda bu koroda uzun yıllar çalıştık.

İŞTE EN SEVDİĞİ ŞARKI

Şef Enver Leblebicioğlu’na, “en sevdiği” sanat müziği eserini de sorduk. İşte cevabı:

Hasretle yanan kalbime yetmez gibi derdim
Bir ömrü senin uğruna rüya gibi verdim
Aşk olmasa gönlümde tahammül mü ederdim
Bir ömrü senin uğruna rüya gibi verdim
Makamı: Suzinak
Beste: Emin Oğan Güfte: Hilmi Soykut

Musiki üzerine keyifli bir sohbet...

Tüm canlıların bir ruhu olduğunu ve müziğin de ruhlara hitap ettiğini söylüyor.

eğitimi almışlardı. Örneğin en büyük ağabeyim Nevzat Bey Çorum Halkevinde akordeon çalardı. Diğer ağabeyim Nejat Bey ise müzik öğretmenliği yanı sıra çok iyi bir keman sanatçısı idi. Çorum Öğretmen Okulu Marşı gibi okul şarkıları, marşları bestelemiş, müzik eğitimi hakkında kitap yazmış bir sanatçıydı.

Yine Coğrafya öğretmenliğinden emekli Oğuz ağabeyim ise 1947-1948 yıllarında Ankara Devlet Konservatuarında okumuş, zamanın keman virtüözlerinden Liko Amar’dan keman dersleri almıştır ve klasik tarzda keman çalmaktadır. Bunun yanında hala oğlum rahmetli Münir Akman 1945 yılında Çorum’dan Devlet Konservatuarına giren ilk Çorumlu sanatçısıdır. Münir ağabeyim uzun yıllar Ankara Devlet Opera ve Balesinde birinci keman olarak görev yapmıştır.

Ben ilk önce rahmetli babamın teşviki ile 1960’lı yıllarda en çok tercih edilen ve müziğe yeni başlayan çocuklar için tavsiye edilen müzik aleti olan mandolinle başladım. İlk mandolin hocam o yıllarda Çorum Öğretmen Okulunda Müzik Öğretmeni olan Nejat ağabe-

Enver Leblebicioğlu, söyleşinin sonunda udunu eline alıp birkaç şarkı çaldı. Sevil Coşkun da bu parçaları seslendirdi.

Topluluğun 2000 yılında verdiği “Nihavent Gece” adlı konserin 17 Kasım’daki tekrarında, arkadaşlarımla isteği üzerine şefliği üstlendim. Bu konser sonrasında bazı arkadaşlarım ayrı çalışmak istediklerini belirterek Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü bünyesinde yeni bir koro kurdular.

Bizler 2000-2001 döneminde koro çalışmalarını İl Sağlık Müdürlüğü bünyesinde, Müdürlüğün salonunda yürüttük ve 2001 yılında bir konser verdik. Koro çalışmalarını 2001-2002 yılından itibaren de Ticaret ve Sanayi Odası sponsorluğunda ve TSO Meclis Salonunda yürütmeye başladık. Koronun ismi de bu tarihten sonra Çorum TSO Türk Sanat Müziği Topluluğu oldu.

Topluluğumuz 2002 yılından beri yaz ayları hariç yıl boyu, Çorum Ticaret ve Sanayi Odası salonunda hazırlık çalışmaları yapıyor. Hemen hemen her yıl konserler veriyoruz. Koromuz TRT’de başarılı bir konser verdi. Ayrıca 2006 yılından beri Ankara’daki hemşehrilerimize her yıl bir konser vermekteyiz. Yaklaşık olarak 90 kişilik bir ekip olarak halen çalışmalarımız devam etmektedir.

Alice Paul'un bayrağını daha ilerilere taşımak

Av. Gizem TOSUN

Minnetle anılması gereken Alice Paul, 20. Yüzyılda "kadın" adına sağlanan siyasi başarının mimarı. Etkisi bugüne tesir eden, yaşama devam eden bir kadın.

Paul, 11 Ocak 1885'te New Jersey'de doğdu. Hatırı sayılır bir feminist, aktivist ve politik stratejistti. Yaşamını kadın hakları için mücadeleye adanmıştı. Siyasi mücadelede sonuna kadar yer aldı. Quakers inancına mensup olan bir aile içinde dünyaya geldiği için, bir Quakers okuluna gitti. Eşit haklar konusundaki fikirleri, çocukluğu ile birlikte oturmaya başlamıştı. Çünkü içinde bulunduğu çevre, kadın-erkek eşitliğine inanıyordu. Bu inanç, onun zihniyetine ve mücadelesine de etki etti. Başarılı eğitim hayatında, farklı alanlarda ve son derece etkin olduğu üyelikleri vardı. 21 yaşındayken konuşmalar yapan Alice, karakterine dair ipuçlarını o zamandan vermişti. Alice'in yaşam biçimi, fikirselden onu etkilemiş olsa da İngiltere'de kalırken Quakerlı bir genç kadından, militan bir süfrajete dönüştü. Feminist mücadelenin tam ortasında idi artık.

1910 yılında memleketine döndü. Feminist mücadeleyi, Amerika'da canlı hale getiren oldu. Pennsylvania Üniversitesinde öğrenciyken Ulusal Amerikan Kadın Oy Derneği'ne katıldı. Bu arada Kongre Komitesi başkanlığına atandı. 1912 yılında iki arkadaşıyla birlikte oy hakkı için örgütlenmek üzere Washington'a gitti. Burada az finansmanla bir etkinlik organize edildi, Beyaz Saray'a karşı eylem kararı alındı. Kadınlar, ilk eylemlerinde, fiziksel şiddetle karşılaştı. Daha sonra Paul ve arkadaşları parti kurdu. Baskıların artmasıyla birlikte hapse atıldılar. Hapiste türlü zorluklarla karşılaştılar ama yılmadılar. Hapishanede onu delirtmek için çabaladılar. Bu şekilde bu mücadelenin önünü kesmek istediler.

Hapishane koşulları ve açlık grevleri haberi geldiğinde, basın, bazı politikacılar ve halk, kadınların serbest bırakılmasını talep etmeye başladı. Tutuklulara sempatinin çoğu, kadınların oy kullanma sebebini desteklemek için geldi. Bu süreç Paul'un mücadele gücünü daha da çok arttırdı. Amerika'daki kadınların 72 yıllık mücadelesi 18 Ağustos 1920 tarihinde sonuç verdi. 19. Anayasa değişikliği ile kadınlar oy hakkını aldı. Alice, bu zafer sonrası da mücadeleye devam etti. Mücadeleden asla vazgeçmeyen Paul birçok kadına umut oldu. Kadınların kendi gücü-

nün farkına varmasını sağladı. Cesur yürüğü ile yaşadığı her zorluğa göğüs gerdi.

Atatürk "Bir toplum, bir millet erkek ve kadın denilen iki cins insandan meydana gelir. Mümkün müdür ki, bir toplumun yarısı topraklara zincirlerle bağlı kaldıkça, diğer kısmı göklere yükselebilir!" sözüyle Paul gibi kadınların mücadelesinin haklılığını belirtmiştir. Biz çok şanslıyız ki Atatürk bize bu eşitliği Cumhuriyetle birlikte vermiştir. Verilen hakları en iyi şekilde kullanıp geliştirmek, daha iyi hale getirmek için mücadeleye devam etmemiz gerektiğini unutmamalıyız.

Bizler Alice Paul gibi kadınların yaptıklarını bilmeliyiz. Bayrağı devralarak onların mücadelesini daha ileriye taşımamız gerekmektedir. Alice Paul, Lucy Burns gibi kadınların örnekleri artarak devam etmeli...

Ayrıca "Demir Çeneli Melekler" filmi izlemediyseniz, hemen izlemenizi şiddetle tavsiye ederim...İyi seyirler.

GEÇMİŞ ZAMAN OLUR Kİ

Bir varmış, bir yokmuş, çok eski zamanlarda, milattan önce 400 'lü yıllarda tüm yaşamını hayatı sorgulamaya ve doğru yaşamaya adanmış güzel bir insan yaşamış Atina'da.

Onun güzelliği fiziksel olmaktan ziyade, doğruluğu kendine merkez seçmesi; etik değerleri nedeniyleymiş. Annesi ebe, babası ise heykeltraş olan bu güzel insan, dış görüntüsüne pek özen göstermez, çıplak ayakla yürür, ellerini arkasında kavuşturarak, çarşı pazar dolaşır yaşadığı coğrafyayı, Atina'yı karış karış gezermiş. Önüne çıkanlara çeşitli sorular sorarak onları düşünmeye sevk eder, uyandırır, gerçekten "iyi" olan üzerine düşündürürken, kendi tabiri ile de at sinekliği yaparmış.

Ama işte, nasıl at sineği nasıl atı rahatsız ederse, bu güzel insan da çevresindeki bazı insanları rahatsız etmiş bu tavırlarıyla. İnsanlar demek ki, bundan 2500 yıl önce bile kendilerinin düşünceye sevk edilmesinden pek hoşnut kalmıyorlarmış anlaşılır.

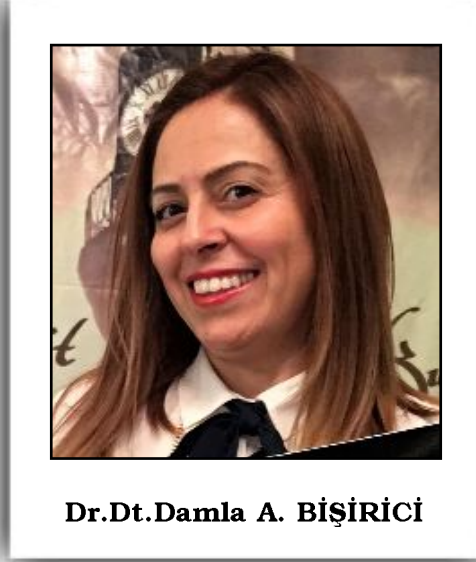
Bu güzel insan; Sokrates, aslında ünlü biriymiş. Felsefeyi onsu düşünmek, onun adını anmadan ahlak felsefesi temellendirmek mümkün değilmiş.

Arkasında yazılı hiç bir eser bırakmayan, öğrencisi Platon tarafından yazılan eserlerle felsefesi günümüze ulaşan güzel insan Sokrates, bireyleri sorgulamaya yöneltirken 'Sorgulanmamış bir hayat yaşanmaya değmez' cümlesiyle de tarihe mal olmuş. Yaşamını, gerçek bilgiye ulaşmak isteğiyle tüm topluma ulaşmaya çalışarak şekillendirmiş.

Ancak günün birinde Sokrates, Tanrılara inanmadığı ve önemsiz lafı önemli göstererek Atina'daki gençleri yanlış yola sürüklediği gerekçeleri ile suçlanmış. Mahkemede yargılanmak üzere kurul oluşturulmuş. Derler ki o zamanki mahkemelerde davalara, davanın önemine göre klanlardan seçilen yargıçlar bakarmış. Sokrates'in davasına tam 500 yargıç bakmış. O dönemler retorik sanatının çok kullanıldığı yıllarmış. Hitabeti düzgün suçlular, yargıçları etkileyerek genellikle suçsuz bulunurlarmış.

İşte Sokrates, suçlanarak mahkemeye çıktığında, retorik sanatını kullanmamış. Bu genel olarak izlenen yol yerine, kendini, diyalektik yöntemini kullanarak savunmak istemiş. Ve ortaya manifesto niteliğinde bir savunma çıkmış.

Tarihin en önemli savunmalarından biri olan bu savunmada, kendi doğrularından, yaşam ilkelerinden asla ödün vermeden, yalana başvurmadan, karşı tarafın savlarını çürütme-

Dr. Dt. Damla A. Bişirici

ye yönelik oldukça güçlü argümanlar kullanmış. Ne ironiktir ki 'Bir şey bildiğim varsa o da hiç bir şey bilmediğimdir' cümlesi ile alçak-

gönüllülük sınırlarında dolaşan Sokrates, bir yandan da dünyanın en bilge kişisi olmakla suçlanmış. Ve ne yapmış bu durum karşısında? Tanrı'nın kendisi hakkında verdiği bu kehaneti tüm gerekçeleri ile sorgulamış. Karşısındakilerin bilgeliğini çürüttükçe orada bulunanlar tarafından bilge olarak betimlenmiş. Oysa amacı sadece Tanrı'nın bilge olduğu ve kehanetin

bunu anlatmak istediğiymiş. Ama bu durum ona düşman kazandırmaya devam etmiş.

Sokrates'in protest ve net kişiliği savunmasında açıkça ortaya dökülmüş, duru bir felsefi başkaldırış sergilemiş ve tüm akıl yürütmelerini bir filozofa yakışır şekilde temellendirmiş. Bunu yaparken adeta gölgelerle savaşmış, kimsenin yanıtlamayacağı sorular sormuş. Tüm amacı felsefe yapmak, insanlara doğruları göstermek olan Sokrates, Tanrı'nın bu yolda onunla beraber olduğunu ve diğer insanları incelemeye gönderdiğini söyleyerek dinsiz suçlamalarını da yanıtlamış.

Savunması sonucu ölüme mahkum edilmiş. Atina'nın kutsal günlerine denk geldiği için cezasının infazı yapılmadan önce zindana atılmış. Bu sırada arkadaşları hiçbir koruma olmayan zindandan kendisini kaçırmayı teklif etmişler. Sokrates'in kaçışını meşru kılmak için haksız yere mahkum edildiğini söyleseler de Sokrates bunu kabul etmemiş. Çünkü eğer kaçarsa suçlu olacağını, ama suçlu olmadığını ve

kendiyle çelişmeyeceğini, kaçmayacağını söyleyerek ruh dinginliğiyle ölümünü beklemiş. Baldıran zehiri ile de cezası infaz edilmiş.

Ölüm karşısında dahi etik değerlerinden, doğruluktan ayrılmadan, yalvarmadan, kimseyi aracı kullanmadan erdemli ve doğru hayatını yine erdemle ve doğru şekilde sonlandırmak isteği ile ölümü metanetle karşılamış. Ölümden sakınmanın o kadar zor olmadığını aslında kötülükten sakınmanın zor olduğunu 'Kötülük ölümden hızlı koşar' cümlesiyle anlamlandırmış. Tanrının tüm kötü davranışlarını engelleyecek işaretler yolladığını, ama ölüme karşı herhangi bir engelleme yapmadığı için ölümün iyi bir şey olduğuna dair umut beslediğini söyleyerek savunmasının son cümlelerinde de Tanrıyı anmış:

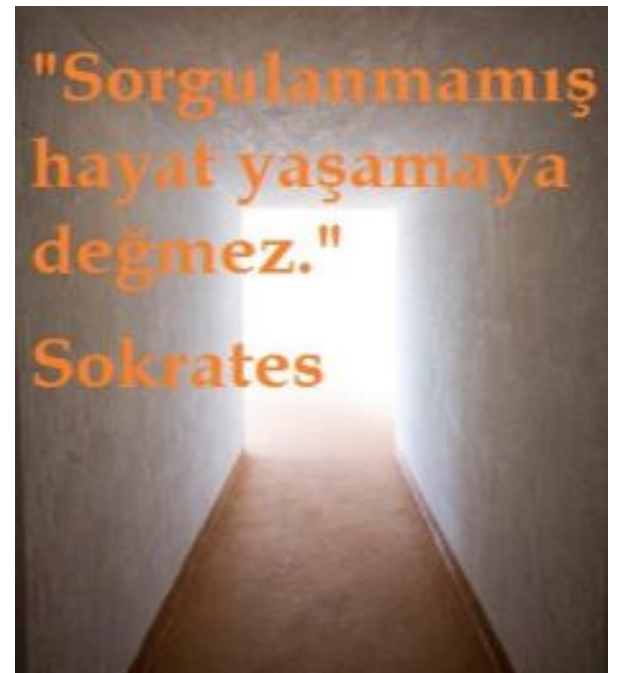
'Artık ayrılma vakti geldi çattı; ben ölmeye, sizler de yaşamlarınızı sürdürmeye gidiyorsunuz. Hangisinin daha iyi olduğunu sadece Tanrı bilebilir'

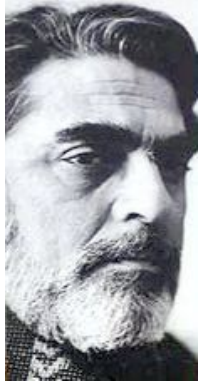
Sokrates, o dönemde savunması sonucu, yargıçların daha büyük kısmının onu suçlu bulması sonucu ölüme mahkum edilmişti. Ama eğer günümüzde yargılsaydı acaba sonuç ne olurdu diye benim gibi düşünenler varmış ki, Atina'da, temsili bir mahkeme oluşturularak Sokrates'i yeniden yargılamışlar. Avrupalı ve Amerikalı ünlü hukukçular tarafından Sokrates'in masum olduğuna karar verilmiş.

Onun gibi doğruluktan yana olan 'kimse-nin bile bile kötü olmadığını, her kötülüğün bilgisizlikten ileri geldiğini' savunan, 'doğruyu bilen doğru davranır' diyen Sokrates'in 25 asır sonra da olsa beraat etmesi, kalplerimizde büyük bir hafiflemeye ve dudaklarımızda büyük bir tebessüme sebep olmuş ve onun bu vesile ile tekrar anılmasını sağlamıştır.

Selam olsun Sokrates'e ve onun gibi ömrünü doğruya adanmış güzel insanlara....

Öneri: OKU: Sokrates'in savunması (Platon)

Ümit Yaşar
OĞUZCAN

ANACIĞIM

Nasıl hatırlamam anacığım nasıl
Kaç geceler bana ninni söylerdi
Hasta olunca oydu başucumda bekleyen
Biraz yorulmayayım, üzülmeiyim, hemen
Alır kucacığın a okşardı, saçlarımı öperdi.

Nasıl hatırlamam anacığım nasıl
Uzun kış geceleri masal masaldı
Güzel çoban kızları, iyi kalpli sultanlar
Bir suyun akışı gibi geçip gitti zamanlar
Şimdi ne o dünkü çocuk, ne de o masal kaldı.

Nasıl hatırlamam anacığım nasıl
Yıkayan oydu mürekkep lekeli parmaklarımı
Akşam biraz geciksem yollara düşerdi
Sokağa çıkarken "Yavrucuğum üşütme" derdi.
Hemen bir kazak örerdi biraz boş kaldı mı.

Nasıl hatırlamam anacığım nasıl
Bilirim yine kalbimde yerim anacığım
Selam sana Anneler Günü İstanbul'dan
Yeni dönmiş çesine bir akşam okuldan
Vefalı ellerinden operim anacığım.

Altan ÖZESKİCİ

Küreselleşme ve Müzecilik...

İnsanlar, onlar için sembolik değer taşıyan nesnelere, yapıntıları, sanat eserlerini toplamış, biriktirmişlerdir. Bu anlayışın kurumsallaşmasıyla da müzelerin oluştuğunu görmekteyiz. Şeylerin hâlden hâle geçen sürekliliğini, kültürü, toplumsal bellek olarak geleceğe taşıyan yapılarıdır müzeler.

Müze kavramı, Uluslararası Müzeler Komitesi (ICOM) 2007 yılında şöyle tanımlanmıştır. "Toplumun ve gelişiminin hizmetinde olan, halka açık, insana ve yaşadığı çevreye dair tanıklık eden malzemelerin üzerinde araştırma yapan, bu malzemeleri toplayan, koruyan, bilgiyi paylaşan ve sonunda inceleme, eğitim ve zevk alma doğrultusunda sergileyen, kâr düşüncesinden bağımsız, sürekliliği olan bir kurum..."

İnsanlık tarihinde sömürgecilik-emperyalizm aşamasına geçilmesiyle birlikte müzelerin sömürgeci devletlerin fetih yol haritasına dönüştüğünü söyleyebiliriz. Paris'te Louvre, Londra'da British Museum, Berlin Müzesi, New York'taki Metropolitan... Bu müzelerde yağmalanan ülkelerin sanat eserleri sergilenmektedir. Bu kültürel yağma, kendilerinin "uygar" olduğunu söyleyen ülkeler tarafından meşrulaştırılmaktadır. Yağmacı ülkedeki başat yapı, tarih bilinçleri olmayan, barbar ve geri kalmış sayılan kültürlerin Batı merkezci bir anlayışla tarihselleşeceği dir.

Emperyalizm, küreselleşme maskesiyle inanç ve etnik köken kartlarını kullanarak ulus devletleri parçalayarak şehir devletlerine dönüştürme çabasıdır. Şehir devletlerini ise şirketlerin yönetmesini hayal etmektedir. Bu anlayış, her alanda özelleştirmeyi dayatmaktadır. Devletin egemenliğinin şirketlere devredilmesi... Çağımızın müzeleri ve müzecilik anlayışı da bu dalganın etkisiyle şirketler veya onların uzantısı vakıflar tarafından kurulmaktadır.

Küreselleşme maskeli emperyalizm için kültür, sanat ve spor şirketlerin endirekt reklam ve halkla ilişkiler hamlesidir. Teşbih bu ya "şirinlik muskası" da diyebiliriz. Kültür merkezleri ise rantı meşrulaştırma aracına dönüşmüştür.

Lüks moda markaların müzeleri...

Gucci, Prada, Yves Saint Laurent, Louis Vuitton müzeleri İtalya ve Fransa'yı adeta işgal etmiş durumdadır. Venedik'in, Floransa'nın en görkemli sarayları özelleştirilerek müzelerle dönüştürülmektedir. Bu müzelerde sanat, lüksle, modayla ve tasarımla iç içe geçmiş durumdadır. 19. yüzyıldan beri modernizmin gelişmesiyle örgütlenen sanatın özerkliğinden geriye bir şey kalmamaktadır.

Müzelerin medyalaşması...

Küreselleşmeyle birlikte uluslararası rekabetin yerini metropoller arası rekabet almaya başlamıştır. Bu dönüşümden kaçınılmaz olarak Türkiye ve özellikle İstanbul da etkilenmiş durumdadır. Müzeler, bienaller, festivaller, fuarlar vb büyükşehirler arası rekabetin en önemli mecrası ve medyasına dönüşmüştür.

Ne denli dikkat çektiğini bilemeyiz ama lüks konutların pazarlanmasında sanat etkin bir medya aracı olarak kullanılmaktadır. Emlak şirketleri galeriler açmakta, sanat dergileri çıkarmaktadır. Örneğin, 42 Maslak Projesi, "tamamen sanatla yaşayan bir proje" olarak satıl-

ma sunulmakta, "Artful Living" adlı bir dergi çıkarılmaktadır. Varyap, "yaşam-sanat galerileri" açmakta, Rixos Residences Bomonti ise "sanatın kollarında estetik bir yaşam" sunduğunu söyleyerek reklam yapmaktadır.

Müzelerin bir iletişim medyasına dönüştüğünün en tipik örneği ise Borusan Ofis Müzesi'dir. Borusan Ofis Müzesi'nde (Borusan Contemporary) müze diye şirketin yönetim merkezini gezmektedir. Masalar, sandalyeler, koltuklar, makamlar, odalar ve bir de çoğu sipariş olan, dekor kabilinden eserler. İşin il-

ginç tarafı bütün bunlar müze diye tanıtılmakta ve sunulmaktadır. Daha sonra bu yapıya Asım Kocacı'yık'ın bazı koleksiyonları eklenecek bir makyaj yapılmaya çalışılmıştır.

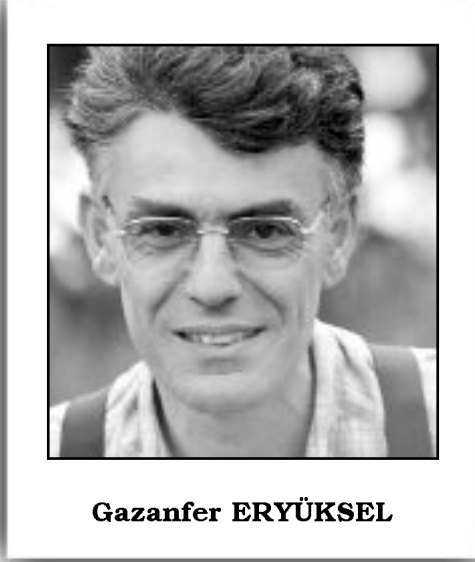
İstanbul'un adeta şehir içindeki varoşu olan Dolapdere'de inşaatı süren Koç Çağdaş Sanat Müzesi ve açılan galerileri görünce ister istemez "Eniştem beni neden öpüyor?" sorusu akla gelmektedir. Çünkü bir yere galeriler geldiği zaman orada kentsel rantı yönelik bir dönüşüm başlıyor demektir. Bu anlayışın erken dönem örneklerinde biri New York'taki SOHO'dur. Soho'da önceleri Porto Rikolu ve Afrikalı işçilerin çalıştığı imalathaneler zaman içinde galerilere dönüşmüş / dönüştürülmüştür. New York Guggenheim'in ilk şubelerini burada açmasından sonra Soho "uçuşa geçmiştir". Bir örnek de İngiltere'den verelim. Londra'daki Tate Modern Müzesi daha önceleri bir elektrik santralidir. Şimdi ise burası açılan galeriler, şirket merkezleri ile lüks emlak merkeziye dönüşmüştür. Sözü özünü Felix Guattari'ye bırakırsak, "Zamanımız iletişim kapitalizminin zamanı..." (30 Nisan 1930 - ö. 29 Ağustos 1992, Fransız politik aktivist, psikanalist ve filozof.)

"Ne yani özel sektör sanata destek vermesin mi?" ve benzeri soruları duyar gibiyim. Mesele özel sektörün sanata ve kültüre destek verirken bunu hangi amaçla yaptığını görmekten geçmektedir. Örneğin çevre kirliliğinin baş müsebbibi şirketlerden biri olan BP Tate'e sponsor olmasıyla ilgili eylemler düzenlenmiş ve başarılı da olunmuştur. Sanatı himaye bahanesiyle çevreye verdiği zararları örtbas etme hamlesi teşhir edilmiştir. Egemen güçler ile sanat-bilim ilişkisi tarih boyunca fincancı katırlarını ürkütmedikleri süreçte oluşan bir dar bölge uzlaşmasıdır. Bu uzlaşmada belirleyici olan her dönemde egemen güçlerin çıkarları olmuştur.

Müzecilik Meslek Kuruluşu Derneği'nin bir açıklamasındaki ifadelerin altını çizerek okumalıyız.

"Haziran 2014'te Topçu Kışlası inşasına dair yapılan açıklamalarda, 'Gezi Parkı'nda bir kent müzesi kurulacak' ifadesinin ağaç kesimini meşrulaştırıcı bir gerekçe olarak öne sürülmesini de hatırlayarak, müze tanımının ve müzecilik algısının hem yerel hem de merkezi yönetime uygulanan devlet politikalarındaki kullanım şekline endişe duyuyoruz. Bu bağlamda, Müzecilik Meslek Kuruluşu Derneği olarak, Türkiye'de müzelerin, güncel tartışmalarda, çağdaş müzecilik anlayışına uygun bir şekilde yer bulmasını umut ediyoruz."

"Hayat geriye doğru anlanır, ama ileriye doğru yaşanır" (Kierkegaard 1813-1855) diyerek üç nokta koyalım yazıya...

Gazanfer ERYÜKSEL

şarın bir iletişim medyasına dönüştüğünün en tipik örneği ise Borusan Ofis Müzesi'dir. Borusan Ofis Müzesi'nde (Borusan Contemporary) müze diye şirketin yönetim merkezini gezmektedir. Masalar, sandalyeler, koltuklar, makamlar, odalar ve bir de çoğu sipariş olan, dekor kabilinden eserler. İşin il-

ginç tarafı bütün bunlar müze diye tanıtılmakta ve sunulmaktadır. Daha sonra bu yapıya Asım Kocacı'yık'ın bazı koleksiyonları eklenecek bir makyaj yapılmaya çalışılmıştır.

İstanbul'un adeta şehir içindeki varoşu olan Dolapdere'de inşaatı süren Koç Çağdaş Sanat Müzesi ve açılan galerileri görünce ister istemez "Eniştem beni neden öpüyor?" sorusu akla gelmektedir. Çünkü bir yere galeriler geldiği zaman orada kentsel rantı yönelik bir dönüşüm başlıyor demektir. Bu anlayışın erken dönem örneklerinde biri New York'taki SOHO'dur. Soho'da önceleri Porto Rikolu ve Afrikalı işçilerin çalıştığı imalathaneler zaman içinde galerilere dönüşmüş / dönüştürülmüştür. New York Guggenheim'in ilk şubelerini burada açmasından sonra Soho "uçuşa geçmiştir". Bir örnek de İngiltere'den verelim. Londra'daki Tate Modern Müzesi daha önceleri bir elektrik santralidir. Şimdi ise burası açılan galeriler, şirket merkezleri ile lüks emlak merkeziye dönüşmüştür. Sözü özünü Felix Guattari'ye bırakırsak, "Zamanımız iletişim kapitalizminin zamanı..." (30 Nisan 1930 - ö. 29 Ağustos 1992, Fransız politik aktivist, psikanalist ve filozof.)

"Ne yani özel sektör sanata destek vermesin mi?" ve benzeri soruları duyar gibiyim. Mesele özel sektörün sanata ve kültüre destek verirken bunu hangi amaçla yaptığını görmekten geçmektedir. Örneğin çevre kirliliğinin baş müsebbibi şirketlerden biri olan BP Tate'e sponsor olmasıyla ilgili eylemler düzenlenmiş ve başarılı da olunmuştur. Sanatı himaye bahanesiyle çevreye verdiği zararları örtbas etme hamlesi teşhir edilmiştir. Egemen güçler ile sanat-bilim ilişkisi tarih boyunca fincancı katırlarını ürkütmedikleri süreçte oluşan bir dar bölge uzlaşmasıdır. Bu uzlaşmada belirleyici olan her dönemde egemen güçlerin çıkarları olmuştur.

Müzecilik Meslek Kuruluşu Derneği'nin bir açıklamasındaki ifadelerin altını çizerek okumalıyız.

"Haziran 2014'te Topçu Kışlası inşasına dair yapılan açıklamalarda, 'Gezi Parkı'nda bir kent müzesi kurulacak' ifadesinin ağaç kesimini meşrulaştırıcı bir gerekçe olarak öne sürülmesini de hatırlayarak, müze tanımının ve müzecilik algısının hem yerel hem de merkezi yönetime uygulanan devlet politikalarındaki kullanım şekline endişe duyuyoruz. Bu bağlamda, Müzecilik Meslek Kuruluşu Derneği olarak, Türkiye'de müzelerin, güncel tartışmalarda, çağdaş müzecilik anlayışına uygun bir şekilde yer bulmasını umut ediyoruz."

"Hayat geriye doğru anlanır, ama ileriye doğru yaşanır" (Kierkegaard 1813-1855) diyerek üç nokta koyalım yazıya...

DİL VE KÜLTÜR

Dil, çok anlamlı ve çok kavramlı bir sözcüktür. İlk akla gelen de ağızdaki dildir. Ağız boşluğunda yer alan, tat duymaya, besinleri ağız boşluğunda evirip çevirmeye, yutmaya ve sesleri çıkarmaya yarayan etli, uzun ve hareketli organa dil denir. Bu tarif yapısal, anatomimizde doğuştan var olan bir organımızın tarifidir. Bizim konumuz anatomik yapıdaki dil değil, bu dil yardımı ile çıkarılan ses ve konuşma niteliğinde olan "konuşma dili" olacaktır.

Konuşma dilini sözcükler şöyle tarif eder: Düşünce, duygu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan faydalanılarak başkasına aktarılmasını sağlayan, çok yönlü, gelişmiş sistem; lisan.

Dilin başka tarifleri de vardır.

Dil, bir yazara, bir döneme ait ifade tarzı, kelime dağarcığı ve söz diziminin meydana getirdiği, o kişi ve döneme has anlatım üslubu olarak da tanımlanır.

Dil konusunda birçok deyimler de vardır;

Dil dökmek; dil yarası; dile kolay; dili çok akıcı; dili çözülmek; dili sürçmek; dilini yutmak... gibi.

Dili şöyle de tanımlayabiliriz:

İnsanların duygularını, düşüncelerini belirtmek için sözcükler ya da işaretler aracılığı ile yaptıkları anlaşma; öteki kişilerle iletişimi sağlayan ortam.

Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan bir araçtır.

Dil, kendi yasaları içinde yaşayan ve gelişen canlı bir varlıktır.

Dil, milleti birleştiren, koruyan ve onun ortak malı olan sosyal bir müessesedir.

Dil, bin yıllar boyunca gelişerek meydana gelmiş bir sosyal kurumdur.

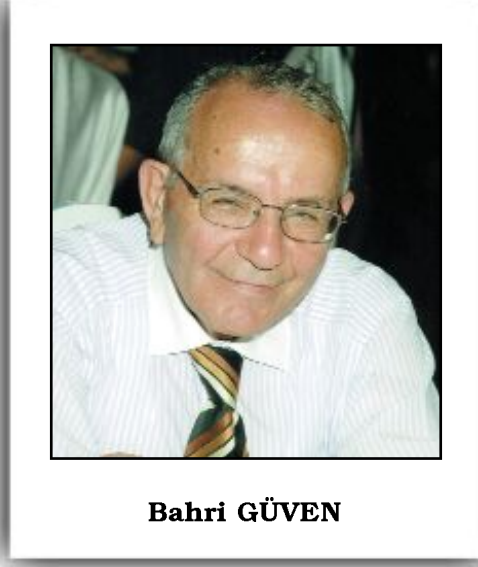
Dil, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli anlaşmalar sistemidir.

Dil, diğer insanlarla bütün ilişkilerimizde bize aracılık eden, sosyal bağlarımızı düzenleyen bir vasıta olarak yaşantımızın her safhasında mevcuttur. Evde, okulda, sokakta, çarşıda, iş yerinde ve her yerde onunla birlikte yaşıyoruz.

İnsan konuştuğu dili duyduğu günden itibaren hazır bulur. Ancak dil doğuştan bilinmez. İlk aylarda ağlamalar, taklit, bir takım hareketlerle anlaşma sağlamaya çalışır. Çocuk, içinde yaşadığı toplumun dilini, ana dilini, uzun bir çıraklık devresi sürecinde öğrenir.

Dil, insan benliğinin ayrılmaz bir parçasıdır. İnsan zekasının, insanda sınırı çizilmeyen duygu ve düşünce kabiliyetinin, sonuçları kendi benliği dışına ancak dille aktarabilir. Bu bakımdan dil ile düşünce içiçe girmiş durumdadır.

İnsan dil ile düşünür. Dilin gelişmesi düşünceye, düşüncenin gelişmesi de dile bağlıdır.

Bahri GÜVEN

Dil, herşeyden önce sosyal ve milli bir varlıktır. Fertlerin üstünde bir milleti ilgilendirir. Bütün bir milletin duygu ve düşünce hazinesini teşkil eder. Bir milleti ayakta tutan; fertleri birbirine bağlayan; sosyal yaşamı düzenleyen ve devam ettiren; milli şuurunu besleyen bir unsur olarak oynadığı rol çok büyüktür.

Dil ile, düşünce organı olan insan beyni destekleşe oluşmuş olmalıdır. Öyle ki, sonuçta dil düşünmenin de bir vasıtası olmuştur. Ana dilimizden cümleler kurarak düşünürüz. Bunları dile getirdiğimizde adına konuşma deriz. Dil olmasa, düşünce ve duygu da gelişmezdi. İnsan topluluğu ilerlemez, bir medeniyet oluşuramazdı. Kültür bütünlüğümüz hiç olmazdı. Dil kültürü; kültür de dili besler çünkü, dil, kültür; medeniyet iç içe girmiş, ayrılmaz bütündür. Bir yapışık kardeşlerdir. Dilin beslenmesi çok okumaya da bağlıdır. Konuşma dili ayrı, yazı dili ayrıdır. Yazı dilini en iyi telaffuz edenler, dilini de en iyi kullananlardır.

İnsanlar duygu ve düşüncelerini çeşitli şekil ve yöntemlerle ifade ederler. Bunun içindir ki, dilde çeşitlilik doğar. Bunlara "dil" de diyebiliriz.

Dil çeşitleri:

Kentler, yöreler ve köyler arasında kullanılan dil çeşitlilik gösterir. Bunların en belli başlı örnekleri de:

Konuşma dili, yazı dili, beden dili, işaret dilidir.

Konuşma Dili:

Konuşma dili çocukluğumuzdan bu güne, duygu ve düşüncelerimizi ses yolu ile ifade eden dildir. Konuşma dili, bölgelere göre "şive", "ağız", "lehçe" olarak çeşitlilik kazansa da, bu farklılığa karşın yine karşı tarafla anlaşma sağlanır.

•Bir dilin değişik kültür düzeylerine göre uğradığı değişime; dilin bir bölge halkına ve etnik gruba has söyleniş biçimine "şive" denir. Ancak şive, yazı diline yansımaz.

Karadeniz şivesi, Ege şivesi, Kafkas şivesi... gibi.

•Kentler veya köyler arasında rastlanan az çok değişik konuşma tarzı, konuşma biçimine "ağız" denir.

Satıcı ağzı, Külhanbeyi ağzı... gibi.

Ağız ile ilgili şöyle bir soru akla gelebilir:

"Ağız mı yöreye mühür vurur; yoksa yöre mi ağıza mühür vurur?"

Bu soru bence, yöre ağıza mühür vurur şeklinde yanıtlanır. Çünkü, yöre insanı kendi yöresinde "ağız" değiştiremezken, başka yörede uzun süre kaldığında, önceki yörenin ağzının değiştiği ve bulunduğu yörenin ağzını kullandığı görülür.

•Bir dilin tarihi ve siyasi sebeplerle veya bölge farklılığından dolayı ağız ayrılığı daha geniş ve belirgin şekilde ortaya çıkan konuşma dilindeki farklılığa "lehçe" denir. Lehçe bazen yazı dilinde de kendisini gösterse de bütün yazılanlar İstanbul Lehçesi ile yazılır.

Yazı Dili:

Duygu ve düşüncelerimizi hangi yörenin şivesi ve ağzı ile konuşursak konuşalım, bu konuşulanları yazıya geçirirken Türkçe sözcüklerin doğru yazılışı ile yaparız. Bu yazılanları da okurken yazıldığı gibi okuruz. Bu konuşma Yazı Dili'dir. Türkçenin en güzel konuşulanı Yazı Dili ile konuşulmasıdır.

Beden Dili:

Beden Diline "sözel olmayan" iletişim de denir. Vücut duruşu, jestler, mimikler, yüz ifadeleri ve göz hareketlerinden oluşan zihinsel ve fiziksel faaliyetlerle desteklenen sözel olmayan iletişim şeklidir.

Tiyatro oyunlarındaki Pandomin Sanatı, Beden Dili ile icra edilerek oynanır.

İşaret Dili:

İşitme engellilerin kendi aralarında iletişim kurarken el hareketlerini ve yüz mimiklerini kullanarak oluşturdukları görsel bir dildir.

Dil konusunda sonuç olarak diyoruz ki, öztürkçemiz bin yıllarca konuşulan çok zengin ve çok güzel bir dildir. Herkesin ve özellikle de gençlerin duygu ve düşüncelerini öztürkçe ile dile getirmelerini istiyoruz. Türk Dili, her türlü ifadeyi dile getirecek kadar zengindir çünkü.

Bugünlerde, gerek konuşmalarımızda, gerek yazılarımızda Türkçemiz yozlaştırılmaya başlanmıştır. Marka adı altında bütün mağazaların tabelaları "Türkçe"den uzak, ne anlama geldiği bilinmeden okunmaya çalışılıyor. Öyle ki, markanın hangi ürüne ait olduğunu bilmiyorsanız, mağazanın vitrininin önüne varmadan ne gibi bir ürün sattığını bilemiyorsunuz.

Gençlerin tişörtlerinin üzerindeki yazılar da öyle. Ve çok gençler tişörtlerinin üzerindeki yazının ne anlama geldiğini bilmeden giyiyor ne yazık ki...

Özellikle Cumhuriyet gençliğine sesleniyoruz: Türkçemiz çok güzel ve çok zengin bir

dildir. Bin yıllarca kullanılagelmiş güzel Türkçemizi ilelebet taşıyacak ve yaşatacak sizlersiniz. Gelecek, sizlerle sahiplenip sizlerle güzellikler kazanacaktır. Bu güzel vatanımızın, bu güzel Türkçemizin varlığını sizler sahiplenir, sizler korursanız, gelecek de sizlerle var olacaktır. Duygu ve düşüncelerinizi Türkçe ile ifade edip, Türkçe ile yazıya dökünüz. Gelecek sizlerin omuzlarında, sizlerindir çünkü...

KÜLTÜR

Kültür, bir milletin inançta, fikirde, sanatta, adet ve geleneğini oluşturan her türlü yaşayış; maddi ve manevi değerlerinin bütünüdür.

Dille kültür yapışık kardeşlerdir. Birbirlerinden ayrılması, yalnız birisinin var olmasıyla büyümesi de mümkün değildir. Dille kültür ayrılmaz bir bütündür. Dil olmadan kültürün; kültür olmadan dilin zenginleşmesi düşünülemez. Dil ve kültür birbirlerini besleyici unsurlardır çünkü.

Kültürü oluşturan unsurları iki ana maddeye toplayacak olursak (öge):

1-Maddi Unsurlar

2-Manevi Unsurlar olarak açıklık kazandırırız.

Bu unsurlar "Somut ve Soyut" olarak da söylenebilir.

Maddi unsurlar, gerçekte var olan, elle tutulur, gözle görülür varlıklardır. Bunlar:

- Coğrafi konum
- Simgeler
- Doğal ortam özellikleri
- İklim
- Su
- Arazi yapısı
- Toprak özellikleri.... gibi ifade edilebilir.

Manevi Unsurlar ise, bir nesnenin, gerçekte ayrılmaz olan özelliklerinden birini düşüncede ayırmak ve tek başına ele almak şeklindeki, zihni işlem yoluyla elde edilen fikir, kavram, tasavvur olarak açıklanabilir. Bunlar:

- Dil
- Dini inançlar
- Ahlak kuralları
- Örf ve adetler
- Komşu kültürleri
- Dünya görüşü
- Yasalar ve hukuk kuralları... gibi ifade edilir.

Milletleri birbirine bağlayan dil bağı, ülkü bağı, aile bağı, yurt bağı, kültür bağı... gibi bağlardır.

Yurdumuzun yaşantısını ele alacak olursak, Karadenizin Kültürü, Ege'nin Kültürü, Doğu'nun Kültüründe ayrılıklar görülse de, "özünde" birdir. Ancak ülkelerin kültürlerinde birbirine bağdaşmayan, tamamen ayrı yaşantıları olan bir kültür mevcuttur. En başta dil bağıımız yoktur. Aile anlayışımız ayrıdır. Anane, örf ve adetlerimiz ayrıdır. Bizdeki aile oluşumunu; aile kavramını; aile fertleri arasındaki sevgi, saygı ve tutkunluk yaşantısını başka ülkede göremezsin. Türk kültüründeki misafirperverliğini bir başka ülkede bulamazsın. Sofra kültürümüzdeki birlikteliği başka ülkelerde yaşayamazsın. Bizim kahkaha ile güldüğümüz

gülmecelere, bir İngilizce anlattırsan onu güldüremezsin...

Kültürün özellikleri:

Kültürün anlamını verirken kısaca toplumların her yönlü yaşayış biçimi olarak tanımlamıştık. Buna göre kültür, özellikli nitelik kazanmış oluyor. Çünkü:

- Kültür millidir.
- Kültür tarihidir.
- Kültür özgündür.
- Kültür milletin ortak malıdır.
- Kültür uzun yaşayan tabii bir varlıktır.
- Kültür ahenkli bir bütündür.
- Kültür yöresel olarak değişiklik gösterse de özü değiştirilemez. "Bir milletin temeli kültürdür" çünkü.

"Bir milletin temeli kültürdür" çünkü.

Kültür farklılıkları:

Kültürü oluşturan maddi ve manevi unsurların yaşatılan biçimleri, bölgeler arası farklılıklar gösterir. Buradaki insanların yaratılışındaki farklılıklar ne kadar normalse, düşünüş ve yaşantıları da o kadar farklıdır. Ancak farklı kültürlerin birbirlerinin davranış ve düşüncelerini anlamayıp, kabullenmeyişleri kültürler arası çatışmayı doğurur. Burada en olumlu ve güzel düşünce, hoşgörüdür. Ve hoşgörü, kültürümüzün temel ilkesi olmalıdır.

Akıl ve irfan sahibi insanlar nasıl ki, değerleri, ülkeleri, insanları çerçevesinde kendisini kurar; terbiye eder; ruhuna biçim verir ise; insanlık kültür ve medeniyet dediğimiz büyük değerler de şehirleri kurar; onlara biçim ve zarafet verir.

Kültürün özü insanların birbirlerinin sevgisi, hoşgörüsü, özverisi ve bunların paylaşımına dayanır. Yani insanlar karşısındakini, güzelçirkin demeden; siyah-beyaz demeden insani duygularla severse; özverili davranıp, yaşanan kültürlerini paylaşırsa hiçbir çatışma olmadan

medeni bir şekilde kültürlerini de sürdürürler.

Bugün dilimizi yozlaştırmaya çalıştıkları gibi, kültürümüzü de yozlaştırmaya çalışıyorlar. Özentili gençlerin kaşlarına, dudaklarına, göğüs ve göbeklerine.. küpe takmaları Türk Kültürünün yozlaşmasından başka ne ile izah edilir. Kollardaki döğmeler insanın içini bulandırıyor. Bileğinden omzuna kadar simsiyah neye benzediği bilinmeyen kalın çizgilerle dolu. Saçlar dersen kirpi okları gibi. Bacaklardaki pantolonlar yırtık pırtık. Üstelik büyük paralarla alınıyor. Kafe denen yerlerdeki içeceklerin ne ile hazırlandığı bilinmediği gibi, isimlerini söylemeye şahsen benim dilim dönmüyor. Bazı yerlerdeki yiyecek ve pastaların isimleri yine öyle. Televizyonlardaki dizilerin hiç eğitici, öğretici tarafı var mı? Kimin eli, kimin cebinde olduğu belli değil. Ahlaksızlıklarla dolup taşıyor. Hiç Türk örf, anane, kültürü ile bağdaşıyor mu? Ve bunları anamız, babamız, çocuklarımızla izleterek özendiriyorlar. Say, sayabildiğin kadar... Eğitimimiz dersen, araştırmadan, sorgulamadan uzak.

Bunlara kültürümüzün yozlaşması, kültürümüzün çözüntüsünden başka ne denir?

Yapmayın sevgili gençler, özbenliğimizi kaybetmeyelim. Bu vatani seviyorsak, bu ulusu seviyorsak, hangi konumda, hangi mevkide olursak olalım anamızı, babamızı kendi doğallığı ile olduğu gibi kabulleniyorsak, kendi kendimizi yaşayıp kültürümüzü yüceltmeye çalışalım. Gerçek medeniyete ancak o zaman kavuşuruz.

Gazi Mustafa Kemal Atatürk "Bir milletin temeli kültürdür" demiyor mu? Temelimizin altını oyarsak yıkılmaya da mahkum oluruz.

Siz Atatürk ve Cumhuriyet gençliğinin böyle yaşamayacağına inanıyor ve güveniyoruz. Ve de sizleri çok seviyoruz...

Ahmet Kutsi TEÇER
(1901 - 1967)

ANNELERE

Dal bir gün dedi ki tomurcuğuna:
"Tenimde bir yara işler gibisin."
Titrerim rüzgârlar keder vermesin;

Anneler beşikte der çocuğuna:
"Acıyı görmesin gözüm alemde,
Teselli demeksin bana son demde."

Bütün ümitleri yel alır gider,
Tomurcuk açılır, sel alır gider;
Anneler büyütür el alır gider...

KAHVE

*“Gözlerinin Kahvesinden Koy Ömrüme,
Kırk Yılın Hatırına Sen Kalayım...”
Cemal Süreya*

Hemen hemen her gün içtiğimiz kahvenin, yaklaşık 600 yıllık acı tatlı uzun bir geçmişi var. Kahvenin Habeşistan’da (Etiyopya) başlayan, Yemen, Mekke, Kahire, Şam’dan sonra İstanbul’a, İstanbul’dan da Avrupa ve dünyanın dört bir tarafına yayılmasının öyküsüne başlamadan önce, lütfen kendinize bol köpüklü, bir Türk kahvesi yapın, bir taraftan ufak ufak kahvenizden yudumlarırken, bir taraftan da fincanınızdaki kahvenin 600 yıllık öyküsünü okumaya başlayın...

Kahvenin ilk ne zaman keşfedildiği ve bir fincan gerçek kahvenin ilk ne zaman içildiği bilinmemekle birlikte, Türk kültüründe konukseverlik simgesi kahvenin gündelik hayata girmesi kolay olmadı. Kadılar kahvenin haram olup olmadığına; hekimler de uyuşturucu olup olmadığına karar verebilmek için büyük tartışmalar yaptılar.

Kahve bitkisinin ilk bulunduğu yer Afrika Kıtası’dır. Kahveyi ilk keşfeden canlılarsa “keçilerdir”. Rivayete göre, keçi ve deve sürülerinin çobanları güttükleri hayvanların garip bir ağacın meyvelerini yedikten sonra, daha canlı, hareketli olduklarını görünce, “bunda bir hikmet var” diyerek durumunu dervişleri Şazili’ye bildirmişler. Bu meyvenin suyunu kaynatıp içen Şazili’nin kendisi de aynı canlılığı duymuş ve kahvenin meziyetleri böylece anlaşılmış. Hatta ilk zamanlarda kahveye “Şazili” adı verilmiş.

Kahve 1000 yıllarında hamura karıştırılarak, ekmekte kullanıldı. Kahvenin karın doyurucu bir madde olarak ekmekle kullanılması beş asır kadar sürdü. Ahmet Raşit’in “Yemen ve San’a Tarihi” adlı kitabında, kahveyi Habeşistan’dan Yemen’e getiren kişinin Özdemir Paşa olduğu ve orada üretilerek Yemen kahvesi olarak ün yaptığı kayıtlıdır. Kahve ağacının meyvelerinin bugünkü anlamda sulu bir içecek haline dönüşmesi, ilk kez Yemen’de olmuş. İbadet ve zikir sırasında özellikle akşamları okurken uyanık kalabilmek için ilk defa Sufiler kahve içmişlerdir.

Kahve, kelime olarak Arapça “kahwa”dan geliyor. Vatani Habeşistan (Etiyopya) olduğuna göre, akla en yakın geleni, oradaki kahve yetişen bölgenin eski adı olan Kaffa’dan gelmiş olduğudur. Kahve, “rayiha” yani koku anlamına da gelmektedir.1669 yılında Osmanlı elçisi olarak

Banu ÖZDİL YÜCEL

Psikolojik Danışman ve Aile Terapisti
ozdil.banu@hotmail.com

Paris’e giden ve Fransızlara kahveyi sevdiren Süleyman Ağa’ya göre kahve “insana kuvvet verdiği için” bu adı almıştır. Bugün dünyanın her köşesindeki ad, kahveye yakın bir sözcüktür. Fransızlar café, İngilizler coffee, Almanlar kaffe, Macarlar kave, Türkler kahve ve Yunan-

lılar da kafes olarak isimlendirmişlerdir.

Kahve Yemen’den sonra Mekke’ye ve Mısır’a tanıtıldı. Kahire’de ilk kahvehane 1521 yılında açıldı. Kahve, o zamanki Osmanlı İmpa-

ratorluğu ülkesi içerisinde bulunan Kahire, Şam ve Halep’ten sonra İstanbul’a geldi. Kahvenin Türkiye’ye ilk kez, “Hükm ve Şems” isimli iki Suriyeli tarafından 1555’de getirildiği rivayet edilir. Diğer bazı kaynaklarda ise Kanunî Sultan Süleyman zamanında (1520-1566) Habeşistan Valisi Özdemir Paşa tarafından padişaha sunulduğu belirtilir. 16. yüzyılda, İstanbul’a gelen kahvenin tadına hayran kalan Kanunî’nin sayesinde bu sihirli içecek kısa sürede Osmanlı sınırlarının içinde yayıldı. Saray mutfağında özel olarak yetiştirilen kahvecibaşının yaptığı kahve o kadar lezzetliymiş ki kitaplara konu olmuş. Padişahın içeceği kahvenin suyu bile özel olarak Eyüp tepesi civarındaki Gümüşsuyu’ndan getiriliyordu. Osmanlı’da 1554 yılında, Tahtakale’de bir kahvehane açılmıştır.

İstanbul’un şehir hayatına kahvehanelerle damga vuran kahve, bir sokağa da kahve pişirilen yer anlamına gelen “Tahmis” kelimesiyle adını verdi. İstanbul’a yolu düşen tüccarlar ve seyyahlar gerekse Osmanlı elçileri sayesinde Türk kahvesinin ünü başka diyarlara ulaştı. Osmanlı’nın Fransa’ya 1669’da elçi olarak atıldığı Kolbaşı Müteferrika Süleyman Ağa ile ilk kez bir Osmanlı erkeğini gören Avrupalılar, süper gücün temsilcisi olan bu kişiye daha yakın olabilmek, hatta ona benzemek için birbirleriyle adeta yarıştı.

Fransa Kralı XIV. Louis bile buna kendini kaptırmış olacak ki Süleyman Ağa’yı elmas süslü bir kıyafetle karşıladı, onuruna eşi benzeri görülmemiş bir davet verdi. Kralın düşük rütbesini sonradan öğrendiği Osmanlı elçisini mutlu etmek için yaptıkları o kadar gülünçtü ki Moliere ‘Kibarlık Budalası’ isimli eserini bu olayı anlatmak için yazdı. Sohbetiyle herkesi kendine bağlayan Hoşsohbet Nüktedan Süleyman Ağa sayesinde Fransızlar Türk kahvesiyle tanıştı.

Kahvehane kültürünün batıya taşınmasıyla ilgili bir rivayet de şöyledir... Osmanlı’nın Avusturya ile olan sık münasebetleri sırasında (Muhtemelen Viyana kuşatması esnasında) tercümanlık göreviyle Osmanlı çadırında bulunan Leh Yahudi’si Kolschitzky, kahve ile burada tanışır. Ardından Osmanlı’dan alınan ganimetler arasında herkesin deve yemi zannettiği kahve çuvalarını satın alarak, şehirde ilk kahvehaneyi açar. Köpüklü süt ve şeker katarak kendi kahve usullerini yani “Melange” kahvesini

geliştirmiş olur.

Kahve, ilk defa Osmanlılarda ülkeye girdiği zamandan kısa süre sonra kahveyi de pek çok seven Kanuni Sultan Süleyman devrinde ya-

saklandı. Osmanlı'da kahvehaneler kurulduğu ilk yıllarında üst düzey ilmi sohbetlerin yapıldığı yerlerdi. Ancak bir süre sonra işsiz güçsüz kimselerin toplanıp, buraları dedikodu yuvası haline getirmesi ulema sınıfını kızdırdı. Kanuni Sultan Süleyman'ın Şeyhülislamı Ebussuud Efendi kahve için haram fetvası verdi. Bu fetvanın ardından kahve içmek ve ticaretini yapmak Osmanlı topraklarında yasaklandı.

İkinci kez yasaklanması, Sultan III. Murat devrine rastlar. Karşı koyan din bilginleri ile kalem sahiplerinin ricası üzerine padişah 1587 yılında kahve yasağını kaldırdı. Kahve, Sultan I. Ahmet zamanında (1606-1611) yılları arasında üçüncü defa yasaklandı. Kahvenin son defa yasaklanması ise Sultan IV. Murat zamanında olmuştur. 1633 yılında kahveyle birlikte tütün de yasaklandı. Gerekçe olarak İstanbul'daki büyük yangınlara kahvehanelerin sebep olması gösterildi. Avcı Sultan IV. Mehmet kahvenin serbestliğini sağladı. Kahve'nin yasaklanmasında değişik sebepler rol oynamıştır. Ancak kahvelerin kapatılmasında en büyük ana neden, "tembelliği arttırması ve camilere devamı azaltması" olarak görülmüştür.

Kahvenin içiliş ve sunumu her kültüre has bir harmanlama ile gerçekleşti. Sanatçılarla dolup taşan kahvehaneler ve kahvenin ilham verdiği eserlerle kahve tam bir kültür halini aldı.

Bir kültürün yanında ayrıca ticari bir kaynak da olan kahveyi, İstanbul'da baba mesleği olarak 1871 yılında işinin başına geçen Mehmet Efendi, çiğ kahveyi kavurup dibeklerde öğüterek müşterilerine hazır olarak satmaya başlar. Böylece İstanbul Tahmis Sokakta taze kavrulmuş, kahvenin kokusu da çevreye yayılır. Kahveyi öğüterek ilk kez hazır olarak kahve severlere sunan Mehmet Efendi, bu yenilik ve kolaylıkla kısa sürede tanınarak "Kurukahveci Mehmet Efendi" olarak anılır.

İngilizlerdeki çay saati geleneği gibi, Türk kahvesinin içilmesi hususunda da bir zaman kavramı oluşur. Genellikle sabah ve öğlen öğünleri arasında içilir. Türkçe günün ilk öğünü anlamına gelen "kahvaltı" sözcüğü kahve içimi öncesi yenen şeyler demektir.

Kahvenin asıl hazırlanma şekli birçok ve oldukça detaylı adım ve yetenek gerektirir. Öncelikle, taze kavrulmuş kaliteli kahve çekirdekleri (isteğe göre) toz haline gelene kadar, havan veya öğütücü içinde öğütülür. Sonra, isteğe bağlı olarak, kahve, soğuk su ve şeker cezveye koyulur. Kahve ocağın üzerine yerleştirilip, yüzeyde köpük oluşacak şekilde pişirilir. Son olarak, bir bardak su ve Türk lokumuyla servis edilir. Güzel bir tada ulaşmak, kahvenin kavrulma şekli ve derecesi gibi bazı yetenekler gerektirir. Bütün kahve çekirdeklerini eşit bir şekilde kavurup biraz beklemek

çok önemlidir.

Osmanlıda kahve ikramı ise adeta bir ritüele dönüşür. Saraya davet edilenler önce soygun odasına alınır (bugünkü antrelerimiz), orada aynanın karşısında kendilerine çeki düzen verdikten sonra, "gülbahar sahan" adı verilen tabaktan ikram edilen gül kokulu lokumdan yerlerdi. Kan şekerleri yükselsin ve padişahın yanına varmadan önceki heyecanını bastırsın diye... İçeriye giren kişi istediği yere değil, mevkiine uygun bir yere oturtulduktan sonra kahveci başının nezaretinde kahve seremonisi başlardı. Ağzını tatlandırdıktan sonra içeri kabul edilen misafir mevkiine göre bir yere oturduktan sonra kendisine kahvesini "normal mi? yoksa rahatlı mı?" alınacağı sorulurdu. Normal içmek isteyen kahvesi yanında bir bardak su ile gelirdi. Su ile ağzının pasını alır, sonra kahvesini yudumlardı. Rahatlı kahve ise

tımızda arkadaş sohbetlerine refakat eder, işlerin azaldığı saatlerde yorgunluğu alır, kız isteme meclislerinde vazgeçilmezdir, köpüksüz olması hoş karşılanmaz. Osmanlıda, kocasının kendisine kahve çekirdeği alamaması, bir kadına boşanma hakkı veriyordu. Başlı başına misafirperverlik, arkadaşlık, nezaket ve eğlence sembolüdür. Tüm bunlar ünlü Türk atasözü 'bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı vardır' ile belirtilmiştir. Bu söz, kahvenin, Türk kültüründe ne kadar önemli olduğunu ve Türk kültürünün ne kadar içine işlemiş olduğunu göstermektedir.

Bir Türk ailesinde doğan biri, önceki nesillerden Türk kahvesi hazırlama yollarını doğal bir şekilde öğrenip, bunu Türk hayat tarzının bir unsuru olarak benimser. Özel konuklara, saygılarını göstermek için, günlük hayatta kullanılanlardan daha özenli ve özel fincanlarla

günümüzdeki şekerli kahveye denirdi. Ama o zamanlar Osmanlı'da şeker daha kullanılmadığından kahve bal ya da pekmez ile tatlandırılır, yanında da bir tane gül lokumu ile kahve ikram edilirdi.

Osmanlı dönemindeki ilk kahve fincanlarının üstü dar, aşağıya doğru genişleyen bir yapısı vardı. Bu şekildeki bir fincanda sunulan kahvenin köpüğü hiç dağılmaz, son yudumuna kadar kahvenizi köpüklü içebilirsiniz. Ayrıca Osmanlı fincanlarının kulplarının uç kısmı kıvrımlıdır. Bu kıvrım da fincanınızı hem sağ, hem de sol elinizle rahatlıkla tutmanızı sağlayacak şekilde dizayn edilmiştir.

Türk kahvesi sadece bir içecek değil aynı zamanda, sosyalleşmek için kültürel boşlukları, toplumsal değerleri ve inançları bir araya getiren toplumsal bir çalışmadır. Günlük haya-

kahve sevisi yapılır. Gelenek, her kesimden insana nüfuz eder ve 'Gönül ne kahve ister ne kahvehane, gönül sohbet ister kahve bahane' Türk atasözünde de ifade edildiği gibi daha önceden var olan sosyal ilişkilere bahane olarak adlandırılır. Kahve içmek için arkadaşları davet etmek, samimi bir sohbet ya da günlük olayları paylaşma ihtiyacının bir göstergesidir. Türk kahvesinin belli bir tarzının olması, her nerede ve her ne zaman olursa olsun kişi Türk kahvesi içerken diğer insanlarla geçirdiği mutlu anları her zaman hatırladığından, Türk kahvesini özgün ve diğer içeceklerden farklı yapar.

Türk kahvesi kültürü ve geleneği, 2013 yılı itibariyle ülkemiz adına UNESCO "İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesine" kaydedilmiştir.

KARTVİZİTİNDE “YAZAR” YAZMAYANLAR

Ünlü Rus yazar İvan Turgenyev, “Babalar ve Oğullar” romanında, kendisinden sonraki kuşağı derinden etkileyecek bir tip yaratır: Bazarov.

Bazarov, nihilizmin romanda ortaya çıkmış karakteridir.

Turgenyev, roman boyunca hiçbir yerde Bazarov’un nihilizm kelimesini kullanmaz, ama kitabın son sayfasını çevirdiğinizde, aklınıza bir “hiçlik” düşer.

Daha sonra bu kavram Nietzsche ve Kierkegaard’ın elinde iyice yoğrularak, varoluşçuluk felsefesine kadar uzanacaktır.

Konunun bir ucundan tutan ama nihilizmden salt Turgenyev nedeniyle kaçıp, düşüncesini daha çok inanca bağlayan Dostoyevski ise, bilinçaltı hiçliği gündeme getirecek, bir başka anlamda nihilizmi savunmaya kalkışacaktır.

Aslında gerek Dostoyevski’nin gerekse Turgenyev’in “altını çizdiği” hiçlik kavramı, her iki yazarı da yirminci yüzyılın başlarında ortaya çıkacak bir toplumsal “başkaldırıya” doğru sürükleyecektir.

Birinci ve İkinci dünya savaşlarını yaşamış, arada tüm dünyayı derinden sarsan 1929 ekonomik krizini de geçirmiş olan dünyanın yalnız insanları, sığınacak bir kavram peşinde koşmakta yerden göğe kadar haklıydı.

Bir yanda Karl Marks ve Frederic Engels’in yolundan giderek kurulmuş bir SSCB bulunmaktaydı, öte yanda ise bu sistemin bir “faşist” sistem olduğunu, kurtuluşun “liberalizm” olduğunu savunan bir başka cephe tüm gücüyle dünyayı ele geçirmeye çalışmaktaydı.

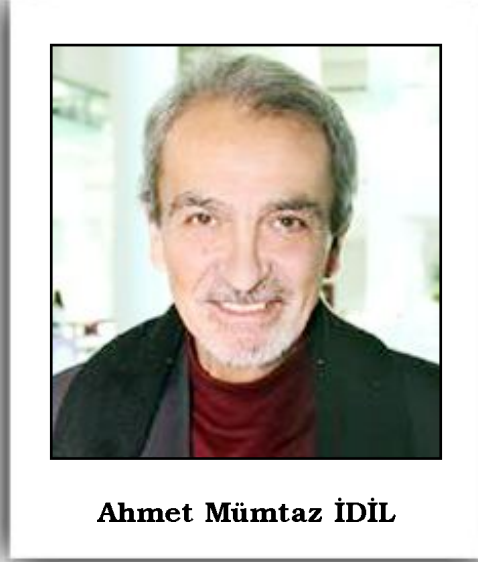
Çin ise henüz emekleme dönemindeydi.

Bu karmaşık dönemi atlatılabilen yazar sayısı da çok fazla olmadı. Sartre, Camus, Beauvoir gibi Fransız yazarların başı çektiği nihilizm ve devamı existansializm ile ayaklarını yere basıp, bu dünyaya tutunmaya çalışan Gorki, Ehrenburg, Şolohov gibi yazarların arasında iki kutuplu dünyanın çekişmeleri yaşandı.

Her iki kutup da bir noktada buluşmayı bekliyor ve umuyordu, ama olmadı. Liberal dünyada yaşayan yazarlar kendi konularındaki müthiş sömürden ve vahşi kapitalizmden şikayet ediyordu, diğer uçta bulunan yazarlar da baskıdan ve faşizmden dem vuruyorlardı.

Ortada, söz gelimi “sosyal demokrasi” denilen uyduruk bir felsefede buluşmaya çalışıyorlardı, ama nafile. Çünkü, sosyal demokrasi denilen şey kocaman bir aldatmacaydı ve iki taraf da bunun farkındaydı.

Bunu zaten en iyi şekilde siyasetçiler kullandılar ve hiç bir zaman hayata geçmemiş bir ideolojiyi kağıt üzerinde de olsa hayata geçirdiler.

Ahmet Mümtaz İDİL

Böylelikle vahşi kapitalizmin ve komünizmin önüne geçebileceklerini sanıyorlardı. İdeolojilerinin teorik yapısını hem komünizmden hem de kapitalizmden aldıkları “seçme” kurullarla düzenliyorlardı.

Ama tutmayacağı da gün gibi ortadaydı.

En azından bir süre oyalayacağını düşündüler, belki ve haklı da çıktılar.

Toplumlar, hiç yaşamadıkları bu “sosyal demokrasi” düzenini çok benimsediler ve Thomas Moore’un ütopyasından bu yana yaratılan en büyük ütopyaya dört elle sarıldılar.

Çünkü kapitalizmden yılmışlardı, çünkü komünizmden korkuyorlardı.

İkisini de ret eden böyle bir sistem, en akla uygun sistemdi.

Akla uygundu, ama pratiğe uymayacağı hiç düşünülmemişti.

Yeniden Turgenyev’e dönecek olursak, Turgenyev ve o dönem Rus yazarlarının arasındaki “sanatsal” çatışmanın özünde de aslında bu yatıyordu.

Bir yanda Lenin’in daha sonradan Mayakovski’ye bile tercih ettiğini söylediği Çernişev’in toplumsal önerileri, Belinski’nin ayağı yere basan somut eleştirileri ile bezenen bir Rus edebiyatı tüm “devrimci” kesimleri etkilerken, diğer yanda insanın “karanlık” içyüzünü gözler önüne seren Kierkegaard, Dostoyevski ve Nietzsche gibi bencilliği ve insanın güvenilmezliğini öne süren yazarlar arasındaki kavga hiç eksilmeden sürdü gitti.

Aslında bu kavga birden bire 19. Yüzyılın ortasında çıkmadı kuşkusuz. Daha önceki edebiyat dünyasının dev yazarları arasında da benzer biçimde kavgalar sürmekteydi. Balzac’ın ünlü Vautrin tiplmesiyle yarattığı “tutku”, onu ilk kez Rusça’ya kazandıran Dostoyevski’yi de derinden etkilemişti. Ama öte yanda, kollarında ölen Balzac’a büyük bir dostluk beslemesine rağmen, düşünce olarak

hiç de ona yakın olmayan bir Victor Hugo, sanatın toplumsal işlevini bir gerçeğe gibi işleyen eserler yazmakla meşguldü.

Toplumsal olayların tam ortasında yaşayan ve çağını yansıtmaktan kaçamayan tüm bu yazarların ortak tek bir noktası vardı: Kendilerine bir sıfat yakıştırmamak.

Bunu romanlarında veya diğer eserlerinde de görmek mümkün olmadı.

Ne Hugo, ne Balzac, ne Dostoyevski, ne de adını sanını bile duymadığımız Rus edebiyatının en büyüklerinden biri kabul edilen Karamzin, kendisi için bir “tanımlamada” bulunmamıştır.

Sartre’in eserlerinde onun Marksist felsefeyle boğuştuğu, ona eklemlemeler yaptığı ve bunu yirminci yüzyılın bunalım edebiyatına uydurmaya çalıştığı bilinir, ama Sartre’in hiçbir eserinde kendisini Troçkist olarak nitelediği görülmemiştir.

Oysa bir anlamda Sartre’in yaptığı, Troçki’nin siyasette yapmak istediği ile örtüşmekteydi. Edebiyattaki “kalıpların” artık bırakılması gerektiğini söylemenin ötesinde Sartre, sürekli bir devinimden bahsetmekteydi.

Ama kendine bir isim hiç yakıştırmadı.

Ne o, ne Camus, ne de Beauvoir..

Biz onları “varoluşçu” olarak anmaya başladık.

Gorki’ye Marksist dedik, Samuel Becket’e de “bunalım edebiyatı”...

Ta uzaklardan, ABD’den Wiliam Faulkner ağırlığını edebiyat dünyasında hissettirince de, Şolohov’un nehir romanları tartışılır olmaya başladı.

Sonra Soljenitsin çıkıp, İvan Denisoviç’in bir gününü yazdı. Tüm edebiyat dünyası geriye doğru şöyle bir bakıp, Dostoyevski’nin “Yeraltından Notlar” adlı kısa romanını yeniden irdelemeye başladı.

Tüm zamanların en “karanlık, karamsar” yazarlarından biri olan Dostoyevski’nin haklı olup olmadığı tartışmaya açıldı. Kadın düşmanı Nietzsche yeniden gündeme geldi ve Dostoyevski ile aralarındaki garip benzerlikler tartışıldı.

Edebiyat dünyası bu tartışmalarla uğraşırken, Ehrenburg yeniden ve yeniden yargılanırken, Paris Düşerken romanının satır aralarındaki “karşı devrimcilik” çözülürken...

Biz 12 Eylül darbesi ile bir yandan öteki yana kurumuş söğüt yaprakları gibi dağıldık gittik.

12 Eylül öncesinin “Marksist” yazarları, düşünürleri köşe kapmaca oynamaya başladığında, sandık ki dünya değişiyor ve yerini yeni sistemler alıyor.

Sandık ki, Marksizm de kendi diyalektiği içerisinde yol alıyor ve yeni ürünlerini bu yolla yansıtıyor.

Oysa ilk başta öğrendiğimiz şeyi en son hatırlama alışkanlığımızı, refleksimizi

unuttuk:

Sanatçılar çağını yansıtır,
ilkesini...

Fark edemedik ne yazık ki, Selim İleri'nin "Cehennem Kraliçesi" romanındaki kahramanına neden "Marksist Mehmet" dediğini, Ahmet Altan'ın "Sudaki İz" romanında kahramanlığını "sobayı çıplak elle tutacak" kadar ileri götüren Korkut'unun aslında bir Rahmetov kopyası olduğunu, Hulki Aktunç'un Bir Çağ Yangını romanındaki "kedi bıyıklılar, kedi bıyiksızlar"ının Faulkner'i çağırıştırdığını, Latife Tekin'in, köye dikiş makinesi getiren babasının, Marquez'in "buz" öyküsüne benzediğini...

Tıpkı ilk romancılarımızın Fransız edebiyatından etkilenecek kaleme aldığı ve toplumsal konuları yansıtmaktan çok "burjuva yaşamının" sıkıntılarını yansıtan romanlarını fark edemediğimiz gibi.

Türk edebiyatı, çok ilginçtir ama, en başarılı örneklerini daha çok şiir sanatında vermiştir. Yazılı sanatların en güç, başarılması en zor kolunda böylesine büyük başarılar imza atmış olmanın temelinde ise bu işin kolay kaçmasından kaynaklanan yaygınlığı yatmakla birlikte, asıl neden binlerce yıldır biriken ve kişinin de farkında olmadan özümsemek zorunda kaldığı "kültür"dür.

Belki de bu yüzden, yazının en başından beri anlatılmak istenen noktada şairler hep suskun ve geri planda kalmıştır. Ortaya koyduğu ürünün daima daha iyisinin bir altında olduğunu düşündüğünden şairler, hiç ortalığa çıkıp kendilerini "şair" olarak takdim etmemişlerdir. Kendilerine en "utangaç" şekliyle, yazar demekte bile çekinmeli davranmışlardır.

Dizeleri şarkılara döküldüğünde bile anımsanmamaktan da hiç gocunmamışlardır. Türk edebiyatının suskun ve sessiz savaşçıları olarak, dillerde dolaşan dizelerinden mutlu olmayı yazarlığın onuru saymışlardır.

Kartvizitine "şair, roman yazarı" yazarak kimse yazar olamayacağı gibi, kimliğine "sosyal demokrat, marksist, ulusalcı" diye yazan kimse de bu vasıfları taşımaz.

Bazarov işte bu yüzden dünyanın ilk ve en ünlü nihilistidir.

Turgenev kartvizitine yazmamıştır.

HERKES İÇİN BİR KİTAP

Nazife ÇİÇEK

Etrafımdaki yetişkinlerin çoğunun, çocuklarına "zamanım yok, acele etmeliyiz, çabuk ye, geç kalıyoruz" gibi sözlerle sürekli olarak acelecilik empoze ettiğini görüyorum.

Herkes bir yerlere koşturuyor. Yavaş olanlara çarpıp, aşağılayıp, hatta bazen onları ezerek geçiyor. Hem iş hayatını sürdürüp hem evde çocuklarıyla ilgilenen, hem de arkadaşlarına vakit ayıran mükemmel insanlarsanız, size olan hayranlığımızı gizleyemiyoruz.

İşte bu kitap, zamanın çok değerli olmakla birlikte yanlış güçlere teslim edildiğinde ne kadar tehlikeli olabileceğini anlatıyor.

Momo, bir amfiteyatrodada yıkıntılar arasında yaşayan, herkes gibi tüketim çılgınlığı olmayan, hatta bir mağarayı kendine ev olarak uydurmuş "ilk insan" prototipi sergiliyor sanki.

Olayın amfiteyatrodada geçmesi de, yazarın eski Yunan mitoslarını ve yaşam tarzını anımsatma kaygısı olabilir. Yazar, insanların topluca buluşabileceği geniş meydanların olduğu, oralarda sanatçıların şiir, edebiyat, lir eşliğinde sanat ürettiği ve sanatın ulaşılmaz bir şey olmadığı zamanlara öykünmüş sanki.

Başlangıçta Momo tüm zaman dışılığı ve ilginçliğine rağmen etrafındakilerce önyargısızca kabulleniliyor ve onun yaşadığı amfiteyatrodada eğlenme ve toplanma merkezi oluveriyor. Ama sonradan "duman insanlar" denilen bozguncu güçler olayı fark edip insanların zamanlarını sinice kontrol etmeye başlıyor. Böyle olunca insanlar keyifsiz bir ruh haliyle saatlerce çalışıp evleri ne yorgun dönüyorlar. Yaşanan yer de gitgide mutsuz bir kente dönüşüyor.

Kitapta en sevdiğim yer Momo'nun konuşan

oyuncak bebekle karşılaşması... Bebek Momo'ya seri bir şekilde hep aynı cümleyi söylüyor. Momo onunla iletişim kuramıyor. Onunla hayal kuramıyor. Bu yaşadıklarına bir anlam da veremiyor. Oysa arkadaşlarıyla ahşap bir sandığın üstünde oturarak öyle ilginç yolculuklara çıkmışlardı ki.

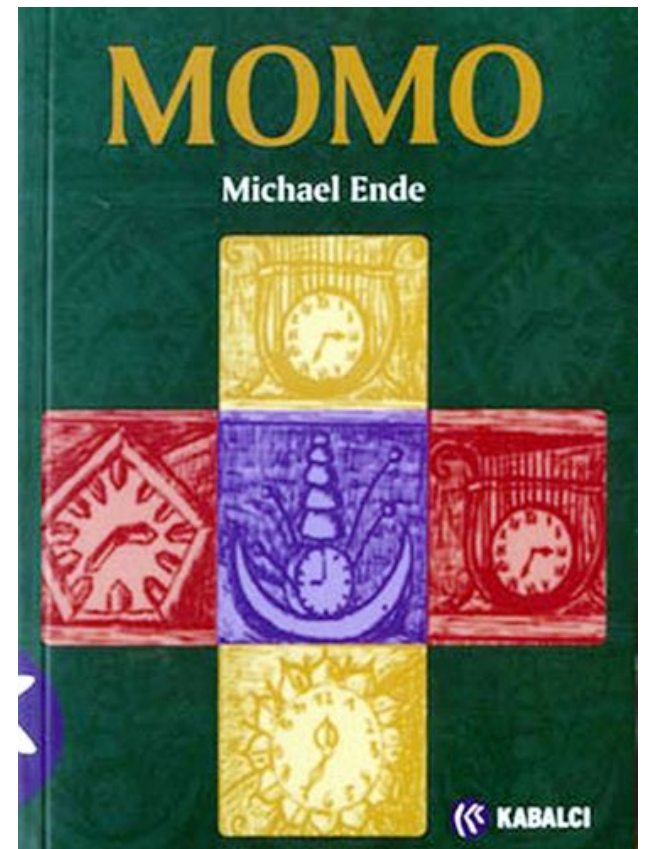
Kapitalizmin zamanı kontrol ederek bizleri sevgisizliğe ve yalnızlığa itmesine az kaldığının anlatıldığı bir kitap işte Momo.

Duman insanlar tıpkı kapitalist sisteme bilinçle hizmet eden çarklar gibi tüm iletişim araçlarını ele geçiriyorlar. Tüm yaşama müdahil oluyorlar ve birden masum insanlar da sistemin hizmetçileri durumuna düşüyorlar.

Öyle ki Momo'nun en yakın arkadaşı "Gigi" önceleri amfiteyatrodada masal anlatan ve turist rehberliği yapan biri iken, birden ünlü bir radyo programcısı oluyor. O kadar yoğun çalışıyor ki amfiteyatroya uğramıyor bile. Gene Bebpo işini severek yapan bir temizlik işçisi iken birden kaybettığı zamanları geri almak için çalışan mutsuz bir makinaya dönüşüyor.

Kitapta aslında bir sistem eleştirisi ve yavaşlığa övgü teması var desek hiç te haksızlık etmiş olmayız.

Hem yetişkinlerin hem de çocukların zevkle okuyabileceği bir kitap Momo. Şiddetle tavsiye edilir.

MOMO Micheal ENDE (Çocuk /Yetişkin Kitabı)

Tolerans Üzerinde Volteryen Bir Yaklaşım

Dördüncü yüzyıldan itibaren Hristiyanlık, dünyada egemen bir dine dönüşmüştür.

Çağın imparatorlukları kiliseye bağlıken; Avrupa kıtası ise, tarihinin en karanlık dönemine girmiştir. Karanlık ortamı on yüzyıl devam etti ve bu süreç içinde birçok kütüphane yakıldı, bilgiler ise yok oldu. Kopernik, Bruno, Galileo, gibi astronomi bilim adamları, karanlık çağın kurbanlarından sadece birkaç tanesidir. Onlar toplumun nasıl riskli bir ortam içerisinde yaşadığı gerçeğini yansıtmıştır. Birçok yazar eserlerinde bu olguların çok sık meydana geldiğini ve başka bir inanca sahip olanların öldürülmeleriyle sonuçlandığını yansıtır. Avrupa'daki toplumlar bu olguları, kolektif bir histeri olarak açıklar. Fransa'da Protestanların sayısının artması ve Yahudilere karşı artan nefret ya da önyargı, ülkede hoşgörüsüzlüğün zulme götürebileceği düşüncesini doğurmuştur. Fransa'da Katolikler, iktidar için zulme bile başvurabileceklerini göstermiştir. Bu yüzden ülkede iç savaşlar bazen katliamlarla sonuçlanmış ve suç tarihindeki o zamana kadar görülmemiş St. Bartholomeu gibi olaylara damga vurmuştur.

Avrupa'nın "yeniden bir doğuşa" ihtiyacı vardı. Floransa'da başlatılan Rönesans dönemi, Avrupa'yı Orta Çağ karanlığından çıkararak sanat ve edebiyat alanlarında yapılan birçok reformlarla insanların zihinlerini yavaş yavaş aydınlatmaya başladı. Rönesans ile başlayan dönemde insanlar dünyayı keşfetmeye; insan akli ise, kilisenin şiddetini ve dogmalarını kınamaya başladı. Martin Luther'in Hristiyan kilisesine karşı itirazları Avrupa'yı karanlık yüzyıllardan çıkarmak için önemli etkenlerden biridir. Öteki taraftan, matbaanın icadı dünyada değişikliklerin artık başladığına dair en önemli işaretlerdendir. Luteryen reformları, tolerans noksanlığı eşliğinde gelişti. Bu reformlar, ortam ruhunun köklerinde yaşayan kötülüğünün ortadan kaldırılması için bir tedavi başlatmış oldu.

Voltaire'in dini görüşü net olarak bilinemesi de dünya görüşü ve felsefesi apaçık ortadadır. Böyle bir ortamdan etkilenen Voltaire, Katoliklerin yaptığı türlü zulüm ve haksızlıkları yalnız tarihte değil, kendi hayatının türlü serüvenleri arasında bizzat da görmüş olduğu için, akıl adına hoşgörüyü savundu. Toplumu aydınlatmaya çalışan Voltaire, tevazunun ve şefkatin eksikliğine vurgu yaparak bu unsurların bir an önce toplumun bireylerine enjekte edilmesi gerektiğini yazar.

Voltaire'in, "Söylediklerinizden nefret ediyorum; ancak onları söyleyebilme hakkınızı savunmak için hayatımı vermeye hazırım!" vurgusu, zamanın hoşgörüsüzlüğünü ve hoş-

Yrd.Doç.Dr.
Erjada PROGONATI
ada.progonati@gmail.com

görü paradoksunun çözümüne olanak sağlamaya çalışması aşikârdır.

Voltaire, "Nerede toplum varsa, orada din de gerekli" diye yazmıştır. Çünkü hukuktaki kanunlar ortaya çıkan suçları cezalandırıyorsa, din kuralları gizli kalan suçları cezalandırır. Ancak bu çerçevede dışarıda kalan ve cehaletten kaynaklanan hurafeler toplum için tehlike arz etmektedir. Böylece "karanlık çağında" toplumun, Dünya'nın Güneş etrafında hareket etmediği, gökkuşağın ışıkların kırılması ve yansımaları sonucunda ortaya çıkmadığı ve buna benzeyen birçok olgulara yanlış inançlar beslendiği bir zamanda yaşadığını hatırlamak yeterlidir. Böyle inancı, kiliselerin dogmatik Kutsal Yazıları da desteklemiştir. Dönemin eğitilmiş insanları, toplumun ortaya attığı önyargılarıyla alay etmeye başlamıştır.

Voltaire tarafından aktarılan septsizm kiliseyi ve Hristiyan inancını hedef alarak, kilisenin mutlak otoritesini de sarsmıştır.

Yazar, kilisenin uzun bir süre insanları ezdiğini itiraf etmekten korkmamış, Hümanizmin yeni ruhu sayesinde teolojik boş inanca sahip olanları zaman dışı bırakarak yepyeni bir ortamı yaratmaya katkıda bulunmuştur.

Kimisi Voltaire'in eserlerini okurken, yazarın dine karşı yöneltilmiş bir ateist kategorisinde yer aldığı hissiyatına kapılabilir. Ancak bu doğru değildir, çünkü her şeyden önce, kendisi de zaman

akışının bir parçası olan Voltaire, biliyordu ki bu akışa karşı o dahil kimse yürüyemeyecekti. Henüz hiçbir din, komünizm tarafından tarif edildiği gibi, kusurlu dogma olarak görülecek kadar bir ortam yaratmamıştır. Dini, kusurlu bir dogma olarak değerlendirenler sadece fanatik mentalitelere sahiptir.

Volteryen mektubun yazıldığı tarihten 250 yıl sonra, birçok nüansın 21. yüzyılda da birebir aktarıldığını ve çağlar arasında giren zamanın ne kadar az şeyler değiştirdiğini şaşkınlıkla fark ediyoruz. Kutsal kitaplardaki din, belirli amaçlar için toplumlara farklı aktarılacak ne yazık ki değişik köktendinci hareketlere yol açmıştır. Gerçekler metamorfoza uğrayarak farklı bir gerçekliği doğurmuştur. Dinlerden birinin radikalleşmesi, büyük savaşların yaşanmasına ve uyumun çökmesine yeterli bir sebep olmuştur. Dogmatik düşünceler ve eğitim noksanlığı, özgürlüğü ve toleransı kısıtlayan kavramlar kalacaktır. İnanç, yaratılışın farklılıklara gösterdiği hoşgörünün yaratılmışlar tarafından da devam ettirilmesi ilkesinden hareketle, farklılıkların coşkuyla kucaklanması esasına dayanıyor.

Ercan ATA

SÖYLEŞİ

Size etimden bir balo

Kan kırmızı nar

Gülümse bebek annene

Sıcak akacak cıva

Öykünün dansı durmaz kanda

Şemsiyeler yerli yerinde

Babalar söndürür yangını

Beyazlar içinde

Uyu yavrum

Zaman grift

Mermer döşek denizler ateş.

MERHABA ANNEM!

Anneciğim, sana çoktan beri mektup yazmak istiyordum, kismet bugüneymiş...

Şimdi diyeceksin ki: "Telefon var ya niye telefon etmedin?"

Haklısın, haklısın da, telefonla konuşurken, bazı şeyleri söylemeyi unutuyorum. Laf, lafı açıyor, daldan dala atlıyoruz! Unutmadan hepsini kâğıda dökeyim, geçmişte kalan bir güzelliği yaşayalım istedim... Ayrıca biliyorum ki, sen bu mektubu da o işlemeli güzel mektup kutusuna koyup saklar, ölümsüzleştirirsin!

Hani, hep derdin ya: "Kadın, eşinin-çocuklarının kıblesidir!"

Çok haklıymışsın...

Senin kızınım ya, bu sözlerine ben de bir şey eklemek istiyorum: "Kadın, insanlığın kıblesidir!"

"Kible" sözcüğünün kökeni; Anadolu uygarlıklarının, özelinde Hitit'lerin Ana Tanrıçası olan "Kybele"den geliyormuş. Ben de yeni öğrendim. Hani o çok memeli betimlenen "Bereket Tanrıçası"ndan geliyormuş!

Doğru değil mi, anneciğim? Analar olmasa, kim doğururdu insanlığı? Kim kurar, kim büyüttü, uygarlıkları?

Çünkü kadın annedir! Doğurur, emzirir, yedirir. İçirir, büyütür... Asker eder, gelin eder, adam eder! İnsanı, insan eder!

Diyeceksin ki, öyleyse neden hala savaş, nefret, ölüm ve kötülük var? Bu sorulara ben de yanıt bulamıyorum... Bildiğim tek şey, her kadın annelik içgüdüsüyle doğar ve bu eşsiz özelliğiyle de kendini ve insanlığı yeniden, yeniden var edebilir!

Annem, seni çok özledim. Sarıl bana, ısıt beni, tut ellerimi, okşa saçlarımı! Kokunu özledim, anne kokusunu! Öp beni anneciğim, anne öpücüğünü özledim... Her sözün yolunu aydınlatan ışık oldu. "Anne olunca anlarsın" derdin ya! Şimdi seni çok daha iyi anlıyor, anlamaya çalışıyorum...

Daha, daha, daha yazmak isterdim ama!

Bana izin anneciğim, bebeğim ağlıyor, ona gitmem gerek!

Artık, ben de anneyim!

Annem, anneciğim, anneannemiz!

Ellerinden öperiz.

"Anneler Günümüz Kutlu Olsun!"

Kızın, Torunun.

*

KAÇ YAŞINDA OLURSAK OLALIM; ANNEMİZ ÖLDÜĞÜNDE BÜYÜRÜZ!

Aradan uzun yıllar geçmişti...

Belleğinde binbir anı, balkondan mahalenin ahşap evlerini seyrediyordu. Kısa pantolonla top peşinde koştuğu çocukluğu, geceleri o gelmeden yatmayan

Fatma Nilüfer YALÇINKAYA

annesinin pencere önünde bekleyen güzel yüzü geçti gözünün önünden...

-Oğlum kahvaltı hazır, sesiyle irkildi!

Burnuna kızarmış ekmeğin kokusu gelince, annesinin hazırladığı kahvaltı masalarını düşündü. O güzelim ev, şimdi ne kadar boş ve anlamsızdı. Çünkü artık bu evin "annesi yoktu!"

Masanın kenarındaki sandalyeye çöktü. Bardakta çaylar soğuyor, birbirleriyle konuşmıyorlardı. Baba, gözlerini kaçırarak:

-Bir sabah, ablan kahvaltısını götürdüğünde, onu dolabın önüne düşmüş olarak bulmuş. Elinde, senin fotoğrafların varmış! Doktor, "kalp krizi" dedi. Birden, tüm organlarının söküldüğünü hissetti! Bugün, bu derin acıyla beklide de ak-pak olacaktı. Gerçek o ki, annesi bir daha geri dönmeyecek, dönemeyecekti. Ölmek istedi...

-Keşke bu günleri görmeseydim, dedi.

Babasına boş gözlerle bakıyor, nefes alamıyordu.

O ise

titrek elleriyle oğlunun saçlarını okşamaya çalışıyordu. Dikkatli bakınca, dağ gibi adamın çöktüğünü gördü:

-Zamanla, acımız azalacak! Gibi duymak isemediği sözler söylüyordu.

Kendini balkona attı. Gözü, aşağıdaki Sultan Teyze'nin evine takıldı... Delikanlılık yıllarında odun kırıp, kömür taşıyıp, sobasını yakmaya yardım ettiği Sultan Teyze! Anılar, bölük-pörçük canlanıyordu... Annesiyle Sultan Teyze'nin yüzü belleğinde sürekli yer değiştiriyordu.

Kadıncağız, kendisini arayıp sormayan oğluna toz kondurmazdı:

-Çok çalışıyor, hiç vakti yok, ne yapsın? Diyordu.

Demek ki annelik böyle bir şeymiş diye düşündü... O yıllarda, gençler kasabanın tek sinemasına giderdi. Bir gece, sinemadan dönerken, Sultan Teyze'yi ölüm halinde bulmuştu. Yaşlı kadının odası gibi bedeni de buz gibi olmuştu... Komşulara haber verdiğini bir taraftan da çarşafı değiştirip etrafı topladığını anımsadı:

-Yalan Dünya! Dedi, kendi kendine...

Kimler gelip geçmişti... Onun annesi de yoktu artık! İslanmış yüzünü elleriyle kapatarak, ağlamaya başladı...

BAHAR BÖYLE GÜZEL GELİR HERZAMAN...

Bahar bir çok sanatçıya ilham kaynağı olur. Bahar yeni doğuş gibidir. Uzun, gri, karanlık günlerin ardından bir bekleyişin umutla sona ermesi, güneşle tekrar buluşmak gibidir.

Havaların ısındığı, tabiatın, hayvan ve bitkilerin canlandığı, dağların, ormanların, çimenlerin yeşillendiği ve özellikle hayvanların yavrulamaya başladığı ilkbahar mevsimi, doğal olarak insan toplumunun hayatını en çok etkileyen mevsimlerin başında geliyor.

Dünya halklarında ilkbahar törenleri, canlı bir şekilde hâlâ yaşatılmaktadır.

Güneş Tanrıçası Arinna ve Hatti ülkesi tanrıları için başkent Hattuşa ve ülkenin diğer önemli dini merkezlerinde bahar şenlikleri yapılmış. Hatta çiğdemlerin açtığı günden sezon sonuna kadar şenlikler sürermiş. Şenliklerde kral ve kraliçe manevi olarak arınmış.

Yöremizde, çiğdem çiçeğinin açmasıyla birlikte çocukların düzenlediği çiğdem gezmeleri,

Şahika ÇAĞLAR

bir başkasının arkasından konuşmasak, kin duymasak, öfkelerimizi kontrol etsek örneğin...Baharla yeniden doğabilsek, sevgiyi öğrenerek özgür olabilesek...Doğayı hiç bozmayacak, değiştirmeyecek, onunla uyumlanacak bir şey varsa sevgidir gerçekten. Sanki bahar çiçeklerinden oluşan desenli bir elbise giyer gibi sabahın seherinde kalkıp baharın kokusunu içimize çeksek...Sabah şafak vakti kalkıp kuşlarla birlikte şarkılar söylesek, onlarla kuş dilinde anlaşarak sevgiyi paylaşabilesek...Onlar hayata ne katıyorsa, biz de katabilme becerisini edinsek...Öğlen mavisinin gökyüzündeki rahavetini, rahatlığını duyabilesek...Akşam günbatımı renklerinin karşısında saygı ile eğilerek, yıldızların yüzyıllardır

sevgiyle parlamalarına rağmen, hâlâ, her gün aynı gayretle ışık saçmalarını izleyerek, onlardan örnek alıp içimizdeki sevgi meşalesini yakabilesek.

Bahar gelince tüm çiçekler yan yana durur, papatyalar, gelincikler, leylaklar, karanfiller, nergisler...Kokuları birbirine karışır. Hiç biri birbiri ile uğraşmaz, tam tersine, olabildiğince güzel, olabildiğince alımlı halleri ile birbirlerine destek olurlar. Kimse, kim daha güzel kokuyor diye yarışmaz, kıskanmaz birbirini, sadece mis gibi kokarlar. Ömürlerinin çok kısa olduğunu bilmelerine rağmen, sevgi verirler karşılık beklemeden.

kimbilir kaç yüz yıllık, belki binlerce yıllık bir gelenek olarak sürüyor.

Yine birçok inanç sistemi, baharı manevi arınma mevsimi olarak görür.

Biz de baharı, bir yeniden doğuş, bir arınma, önce kendini sevmekle başlayan günler olarak kutlasak, kutsasak...Baharla birlikte, yaza ve gelecek mevsimlere hazırlık yapsak... Bizi üzen, aşağı çeken ayağımızdaki prangalardan kurtulsak, hafifleşsek... Kendimizi kimselerle kıyaslamazsak, kimseyi kıskanmasak,

Oysa bizler, sevgi verirken beklentiye gireriz, karşılık bekleriz, biz seviyorsak onlar da bizi sevmeli deriz. İşte doğal olmayan, doğaya uyumlanmayan sevgi anlayışı budur. Koşulsuz sevmeyiz, koşulsuz sevgi vermeyiz, hatta böyle yapanları kınarız, saf diyerek aşağılarız. Oysa ki saf sevgi değil mi doğanın bize verdiği, koşulsuz, karşılık beklemeden? Oysa bizler, sevgi verip karşılığında bir şeyler alamayınca, kızarız, sinirleniriz. Her türlü iletişim için geçerlidir bu davranış, bu algı; işte, aşta, çocuklukta, evlilikte, arkadaşlık ilişkilerinde, sevgimizi tartan hassas bir tartı aleti varmış gibi tartmaya kalkarız, 'ben sana şu kadar sevgi verdim, fedakârlık yaptım' diyerek başlayan cümlelerden oluşur sevgilerimiz...Yine dönelim doğaya; hangi kuş, ben çok daha fazla şarkı söyledim, sen benim kadar söylemiyorsun, sesin kötü diyor?

Hesap soruyor mu bahardan? Hayır...

Yağmur, ben bu toprağı sevmiyorum, buraya yağmam diyor mu? Ancak biz, yağmuru yağdıran ortamları, yine hırslarımız uğruna talan ediyoruz. Ağaçları kesip beton yapıyoruz. Oysa hırslarımıza yenilmezsek, aç gözlü olmazsak, yağmur sevdalı ağaca, yeşile... O varsa yağıyor, yağdıkça yeşil çoğalıyor...

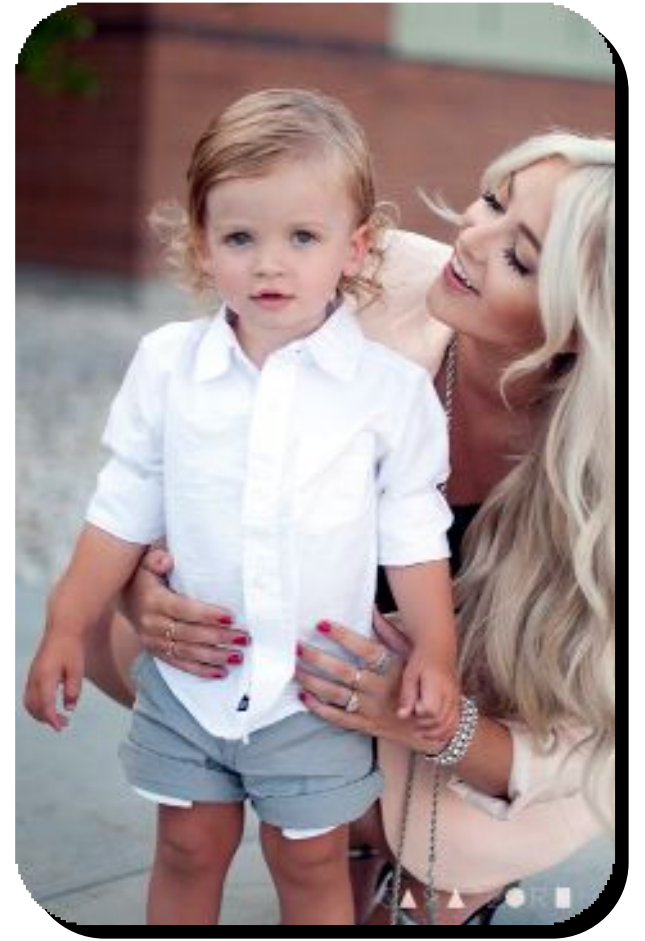
O toprağı kızmıyor, küsmüyor, belki biz insanları da hayretle izliyor. Meyve verirken sana veririm, sana vermem demiyor. Eğer ki biz, yine koşulları ile oynamamışsak, o zamanı gelince her türlü meyveyi veriyor dalından, gölgesinde oturuyor insanlar. Kökleri ayrı destek dünyaya, toprağı, ağacı ayrı destek...Yaprağı ayrı, çiçeğı ayrı...Bir kitapta okumuştum, bilge diyor ki: "Bir elmasın yanında bir gül görersen hangisine bakarsın? Tabii ki elmasa... O zaman gülün güzelliğini kaçırıp kokusunu duyamayacaksınız, elmas gözünü kör edecek, bütün zihnin elmasa odaklanacak, ama daha canlı bir elması, gülü göremeyeceksin."

Böyle bir şey hayat... Sevgiyi göremeyecek, duyamayacak kadar elmaslarla doluyor zihin, daraltıyoruz dünyamızı...Oysa doğa o kadar zengin ki, bir küçük tohumda binlerce meyve var. Sevgide cimri olursak, sevgiyi koşullara bağlarsak, doğa kadar cömert olamayız. İçimizdeki potansiyeli görebilmek için baharı izleyelim, renkleri yeşilin coşkusunu, yağmuru, gökkuşağını, küçük bir çekirdeğı, asfaltı delip çıkan çimenleri...Sevgiye kapatmayalım kendimizi. Bir şeyi koşulsuz sevmekle başlayalım, karşılıksız, çıkarısız, bir iyilik yapalım, hiçbir beklentiye girmeden bize elini açan birine yardım edelim dua etmeyeceğini bilsek bile...Gülümseyelim birisine, hiç tanımsak bile, veya tam tersi sevgi sandığımız şeylerin karşılığında beklentilerimizi çıkaralım, yazalım bir kağıda, hayatı ne kadar yordüğümüzü görelim... Bunu yazarken, sıralarken, yüzümüzdeki ışığın nasıl söndüğünü, nasıl yaşlandığımızı izleyelim. Beklentilerimizi içimize atarak ne çok hastalıkla uğraştığımızı hatırlayalım, veya dönüp doğaya bakalım.. Renklere, uyanışa, çiçeklere, kelebek kanadındaki nakışa, gökyüzüne, kuşlara, serçelere... Bülbülleri dinleyelim, içimiz açsın. Doğanın ritmine bırakalım bu bahar kendimizi, doğanın sevgisi ile içimizdeki sevgiyi bütünleştirelim. Gerçek sevginin kalp atışlarını duyalım.

Bu bahar bunu yapalım, yaza daha sıcak girelim. Daha mavi, daha yosun kokan, daha verimli başaklar gibi... Sonbahara daha uyumlu, yaprak döksek bile toprağı karışıp tekrar çiçek olacağını düşünerek... Kışa daha beyaz kar tanesi kadar hafif, zarif, estetik...Çoğalmak için sevgiler bir başka bahara, karışalım küçük derelere, ırmaklara, denizlere okyanuslara...

Yeter ki sevgimiz uyumlu olsun, hayata, doğaya.

Nice güzel baharlara sevgiyle, aşkla...

**Halide Nusret
ZORLUTUNA**
(1901 – 1984)

MUCİZE

Büyük kudretine pek çok inandım,
Seni ta içimden sevdim ben, Tanrım!
Gönlüme tecelli eyledin sandım;
Yavrumu bağrıma basarken, Tanrım!

Yüzü gülden pembe, güneşten parlak,
Gözlerinin nuru sendedir mutlak,
Onun çehresinde sana tapınmak
Eğer bir günahsa affet sen, Tanrım!

Gönlüme taktım da neşeden kanat,
Gözlerime doldu göklerin kat kat...
Her eserin güzel ve yüksek, fakat
Bu çocuk en büyük mucizen Tanrım!

**Karşılıksız sevginin
ne olduğunu
öğrettiğiniz için
teşekkürler.**

**Anneler Günü'nüz
Kutlu Olsun.**

AHLATCI
Ahlacılar